

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Dissert. V. Utilitas IV. in Historia, & Causae ejusdem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

DISSERTATIO QUINTA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

Sed forte majus erit operæ pretium, à brutis Animantibus, aut Plantis, ad nobiliorem rerum gestarum HISTORIAM oculos convertere; qui frequentior solet esse & quidem immensus hujus Nummorum tractationis campus. Neque tamen sollicitam quandam & operosam hujus rei probationem à me exigis hoc loco, OCTAVI præstantissime, quod nec unius est Dissertationis argumentum; & de quo, ut ingenue fatear, minus etiam videtur hic mihi laborandum. Vix enim hæc res hodie ullam habet dubitationem apud eos ipsos, quos vel nullo, aut levi admodum usu antiquariæ hujus supellectilis vulgo instructos videas. Ut mittam felicem multorum industriam, hic jam luculenter præluxisse, quorum curæ & lucubrationes in hoc genere talium cupidus passim ante oculos versantur. Quamquam, si meam quoque symbolam, ad aliquam suscepti argumenti illustrationem liceat obiter conferre; non una certe ratio, singularem & mirificam quandam Nummorum utilitatem in hoc genere, continuo suadere mihi videtur.

Causæ utilitatis Nummorum in HISTORIA. Primam equidem subministrat illa injuria, vel temporum vel Barbarorum, vel epitomatorum, quos vocant, quæ mancam & mutilam magna sui parte Historiam

riam priscae ætatis ad nos hodie transmisit. Nec enim ullus ignorat, quota pars Historicorum veterum ex illa publica litterarum calamitate superstes evaserit; aut quam laceri præstantissimi quique ex iis hodierna die occurrant. Ruinas utique in iis agnoscas veterum operum aut ædificiorum, passim hic etiamnum obvias; in quibus modo atria & vestibula, modo diætæ & larium, modo laquearia & fastigia desideres: aut si majoris familiare exemplum Navis alicujus decumanis fluctibus quassatæ, in qua vel puppim, vel latera, vel prostram frequenter requiras. Unde præclara multorum opera, quæ in colligendis reliquiis, aut refarcienda id genus jactura laboravit, in tantum laudem industriæ vel inventit, vel meretur, in quantum prisca illius naufragii tabulis eadem inniti consuevit. Altera ratio occurrit, illa crebra repugnantia apud Historiæ veteris scriptores Græcos & Latinos in rebus etiam gravissimis, ut nescias quibus nonnunquam acquiescere, aut quorum judicia & authoritas pluris apud te valere debeant. Ita confusa aut discrepantia sæpius apud eos tempora, patriam, nomina, aliaque præcipua rei gestæ momenta videas; ut dum in iis conciliandis aliquot Criticorum ingenia se exercent, eadem ab hoc conatu saniorum crebrius deterreant diligentiam. Id jam olim agnovit non aliarum solum partium scriptor luculentus, scribens contra Apionem; sed & falsi sunt ^{Joseph. lib. 1.} haud illibenter testes domestici; qualis aut Dio Chrysostomus, qui observat multa incerta & repugnantia ^{Orat. xi.} occurrere in historia superiorum temporum; quod & Strabo jam ante illum monuerat, prisca scriptores de ^{Lib. viii.} iisdem rebus scribentes haud parum inter se dissentire. Nec id præterit optimus censor Fabius, qui Livium frequentissime dicit dubitare, & quo teste ^{Lib. 11. In-stit. cap. 4.} *alii ab aliis*

aliis historicis dissentiunt; cuius quidem rei argumenta nullus adhuc hodie luculentiora dabit vel crebriora illo ipso Romanæ Historiæ principe Patavino. Hæc autem hodie tolli non potest aut argui diversitas, nisi ope & præsidio illorum, quos ut indubiæ fidei testes, secure hic liceat convenire. Tertia ratio ex eo potest intelligi; quod multa iisdem Historiarum aut Annalium conditoribus, vel odio, vel amore, vel incuria sint perperam tradita; quæ emendari hoc tempore, aut revinci, nisi publicis quibusdam tabulis non possunt. Adeo ut non continuo existimem à livore profectum illud Vopisci iudicium quod hic opportune sese mihi ingessit: Neminem scriptorum, quantum ad historiam pertinet, non aliquid esse mentitum, prode me, quin etiam in quo Livius, in quo Sallustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifestis testibus convinceretur. Nec incommode rationem hujus rei tradit, ipse fidei non usque adeo exploratæ Historicus; quo teste scilicet, tanta componentium rerum monumenta vel securitas, vel par huic vitium credulitas fuit. Quarta accedit, quod ommissa multa sint & præterita diligentissimis alias scriptoribus, quæ tamen ad summam rei gestæ, aut historiæ integritatem, momentum non leve conferre videbantur. Nec enim ulli facile, utut accurato & sedulo historiarum conditori, ea felicitas hætenus contigit, omnia scilicet vel adsequi vel tradere in amplissima nonnunquam materia, aut ab illius ætate longo temporum intervallo submota. Id vero supplere demum possunt reliqua Lapidum Nummorumve ejusdem ævi monumenta, in quibus publica fata populorum, aut gesta cateroquin digna posterorum memoria, opportune fuerunt consignata. Qua ratione jam olim gravissimus auctor Polybius, ex ærea Tabula ab Hannibale descripta in Italia,

In Aureliano.

Curtius lib. ix.

Lib. III.

lia, & Lavinii reperta, fatetur sese fidem rerum gestarum depromere. Unde & apud Dionem Prusæum, Orat. x. Ægyptius quidam haud vane jactat, partim in Templis, partim in Columnis scriptam apud eos præcipuam priorum temporum memoriam. Adeo ut Livius etiam in dubiis rebus & vetustate incompertis, ad Lib. i v. cap. 20. inscriptiones antiquas non dubitaverit continuo provocare. Quinta denique superest, obscure aut obiter multa passim iisdem scriptoribus tradita, quæ nova & dilucida cujusdam expositionis face indigent, ut legentium oculis quodammodo subjici possint, & eorum aviditatem luculentius explere. Ac talium immensa quædam seges in Historiæ veteris latifundiis sese offert, quorum usus vel voluptas vix commode posset hodie percipi, nisi aliunde lux illis & evidentia quædam major accederet, aut annisi essent veteres, æs, argentum,

— *impressivæ aurum animare figuris.*

Optimus enim, juxta Plutarchum, scriptor Historiæ, De Gloria Atheniens. qui ita eam texit, ut picturas omnino referat, & ad quam evidentiam nisum præ cæteris Thucydidem tradit, ut auditorem nempe tanquam spectatorem redderet. Hæc autem singula in veteri Nummorum suppellectile adjumentum quoddam præcipuum, & singulare præsidium agnoscere, non pœnitendi certe beneficii accessio censei debet.

AD HISTORIAM EXTERNAM minus conferre hic Nummi iis videbuntur, qui Romanos solum tractant, & vix aliis peregrinis, Græcis nempe & Asiaticis vulgo pretium ponunt. Haud una tamen in iis se offert Nummorum utilitas, seu in tradendis Regum vel Ducum apud Græcos aut Barbaros *Appellationibus*, seu in illustrandis præclaris eorum *Natalibus & Factis*. Ita ut vicem hodie fungantur illorum Clypeorum, qui in
tem-

templis ad memoriam rei gestæ adpendi olim consueverant, & ad quos crebro provocant antiquæ historiæ enarratores. Apud MACEDONAS quidem, fundatores amplissimi illorum imperii, ab HERCULE Leonicida genus derivasse, vel eorundem imagines in Nummis obviæ cum Leonis exuviis etiamnum arguunt. Quod ipsum tradit ex eorum fide, non è vulgo, sed vere natus in ostro Imperator, qui exuvias leonini capitis stirpis auctorem referentes, Macedonum Regibus familiares, & quibusvis apud eos coronis ac gemmis potiores scribens, addit, καὶ μάρτυρ ἀξιόπιστος αὐτὸ νόμισμα ἔσται Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου, πρῶτον ἐνὸν καλλωπιζόμενον, ac TESTIS hujus rei fide dignus est NUMMUS Alexandri Macedonis ejusdem figura insignitus. Vides hic utique eruditissimum Casarem, ad Nummos, tanquam ad indubium originis illius ac moris indicium secure provocantem. Hic vero vir doctus illius editor, ipsum profert ALEXANDRI Nummum cum illis leonis exuviis, detracta etiam omni galea capiti adaptatis, quod postremum singulare & minus obvium in iisdem numismatibus credit. Idem vero capitis insigne in antiquioribus etiam AMYNTÆ, & PHILIPPI Nummis adhuc hodie intuemur, ut præteream Phætram & Clavam, quæ tum in ejusdem Amyntæ, Philippi, Alexandri, tum posterioris PHILIPPI numismatibus, ejusdem originis fidem faciunt. Ut facile videas, non frustra esse omnino, quæ de antiqua HERACLIDARUM in Macedonia sede, prisca auctores magno consensu tradidere. Idem certe hic Nummi, quod Tabulæ veteres apud Synesium præstant; quas tradit successionem Regum ab HERCULE, suo tempore adhuc apud Cyrenenses arguisse. Neque aliter eadem leonina pelle amictum Polynicem legas

Stirps Macedonum & Alexandri.

Constant. Porphyr. gen. Them. l. II.

In Catasta. II.

legas apud Hyginum, quem alias Urſi pelle induunt
 Tragici; quam ut illâ Thebanam originem argueret.
 Jactata nempe paſſim apud Veteres, neque ab unis Ne-
 potibus, illa Herculis ſucceſſio, quem (ſolemni ad-
 huc temporibus noſtris infania, Gentem ſuam ab anti-
 quis Regnorum aut Imperiorum Conditoribus deri-
 vandi) generis ſui auctorem talium aucupes paſſim re-
 ferebant. Unde etiam eoſdem à Socrate apud Plato-
 nem exploſos videas, & illis opportune inculcantem,
 vigefimum ab Hercule, etiam quinquageſimum repu-
 tare debere illud eſſe fortunæ. Quod autem Heracli-
 dis pellis Leonina toties in veteribus Nummis obvia,
 idem Tydeo pellis Aprina præſtitit, qua auctore Hy-
 gino opertus itidem incedebat, quo à Caledone Apri
 interfectore genus ſe ſuum derivare indicaret. Si vero
 Philoſtratum audimus, non inane ſolum fuit generis
 inſigne hæc pellis leonina, ſed ſingularis cujuſdam vir-
 tutis & præſtantiæ. Tradit enim ille, ſed fide Sophiſti-
 ca, Ajacem adhuc infantem leoninis illis Herculis exu-
 viis involutum, in eaque parte factum invulnerabi-
 lem. Antiquiſſimis nempe mortalibus primo è foliis
 arborum, mox ex animalium exuviis quæſita corporis
 tegumenta; de quibus Lucretius,

Pellibus & ſpoliis corpus veſtire ferarum.

Lib. v.

Hinc, quod notum, & pelliti olim Patres conſcripti,
 & ferarum pellibus induti, Mauri, Germani, aliæque
 horridiores gentes, veteribus commemorantur. Immo
 progreſſu temporis, non ſolum gentibus minus cultis,
 idem vulgo habitus retentus; ſed iis quoque, qui hor-
 ridius aut ſimplicius vitæ genus profeſſi, ſe ad priſcam
 illam ſimplicitatem componebant: quales nempe aut
 ſanctiſſimi illi Viri, Elias, Eſaias, Zacharias, Servatoris
 Præcurſor; aut Gentilium etiam Heroës, de quibus

X x

aperte

Ad lib. 1. Argon. v. 324.

aperte id testantem video Apollonii Scholiastem, Δέγμα ἡ ὁ μὲν σύνηδες γὰρ τοῖς Ἡρώσι τὸ δερμάλοφορεῖν. *Pellis quidem; consuetum Heroibus pellem gerere: aut sapientiae studiis apud eosdem Gentiles clari, sicut de Dione oris aurei constat, quem saepe leoninum exuvium gestasse Suidas & Photius tradunt. Inde etiam priscis Christianorum Ascetis, simile quaesitum corporis tegumentum; qui nempe saeculo renunciantes, vel ex arborum foliis, vel ex ferarum pellibus indumenta sibi conficiebant.*

In vit. Pauli Eremitae.

Talis vel Paulus ille Eremita, qui auctore Hieronymo, *contextis palmarum foliis vestiebatur; aut Hilario apud eundem, sacco membra coopertus, & pelliceam habens ependyten;* aut Simon ille Monachus, de quo refert

In vita Hilariionis.

Isidorus Pelusiota, ἡ σίσερα σάβιασι γομνὸν ἐν ἀμπέχεσσι.

Lib. 1. E-pistol. 475.

ex caprinis pellibus contexta vestis qua amictus est, nudum esse ostendit. Scilicet his insignibus, seu animalium exuviis, sicut Macedonum Reges sese Herculis traduces, ita isti se Eliæ, aut Joannis successores contestari cupiebant.

De Cornutis Nummis Alexandri Magni.

Sed splendidiorum adhuc Natalium, qui Alexandrum Herculis non tam traducem, quam fratrem probarent, CORNIGERI ejusdem in Nummis habitus fidem facit; qui illum scilicet Jovis Ammonis filium non minus arguit, quam inscriptio ejusdem apud Philostratum, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΔΙΟΥΣ; aut altera apud eundem, PATRI AMMONI. Unde & Alexandrum, non alio nomine designat Ovidius in Ibi;

Lib. de vit. Apollon. 1. cap. 6.

Quam qui CORNIGERO de Jove natus erat.

Ita ut eodem illo habitu se adhuc hodie conspicendum in Nummis præbeat, quo illum Clemens Alexandrinus depictum refert; quo teste scilicet, *voluit autem & Alexander Ammonis filius videri, & CORNUTUS insculpi à Statuariis.*

In Protreptico p. 36.

ἔβλεπο ἡ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμμωνίου υἱὸς εἶναι.

εἶναι, καὶ ΚΕΡΑΣΦΟΡΟΣ ἀναπλάθειας πρὸς τὴν ἀγαλμα-
 τικῶν. Quo cultu etiam frequentasse illum convivia
 innuit Ephippio apud Athenæum; indutum nempe Lib. vi.
 Ammonis veste, CORNUBUS, Clava præterea &
 pelle leonina. Eodem nempe quo frater Bacchus in-
 stituto; cui ideo Cornua adscribit alicubi Diodorus, Lib. iii.
 quod Cornigeri Ammonis esset filius; quibus certe ge-
 neris insignibus nescio an aliquis hodie Natales suos
 aut Patrem ambitiose adeo probari vellet. Ut tamen
 non mirum sit amplius, cur Æra Alexandrina apud
 Arabas Epochæ *Alexandri Bicornigeri* dicatur; ut obser-
 vat illustis Scaliger; aut cur ille ab iisdem *دوالقرنين*
 DULKERNAIM, Δίκερος nempe seu *Bicornis* voca-
 ri soleat. Ita enim Heros ille cum in Alcorano, tum in
 aliis scriptis Arabum vulgo designatur. Si vero ratio-
 nem hujus appellationis ab iis quaras, continuo au-
 dies ita dictum, quasi nempe Orientis & Occidentis
 domitorem. Id certe tradunt præter alios & Glossator
 eorum Gieuhari, & clarissime in compendio Astro-
 nomico & Nautico Achmad ben Magad, Cl. Selde-
 no citatus ad Origines Eutychnas; cui vocatus eo
 nomine DULKERNAIM, seu *Bicornis Alexander*, quod, ut habent Arabica, *Orbis totius Rex erat à Cor-
 nu seu plaga Orientali, usque ad Cornu seu plagam Occiden-
 talem.* Consona iisdem lego apud Abul Pharagium,
وسمي ذلقرنين أبوغه قرني الشمس الشمس وعمما المشرق Dyn. v.
والمغرب appellatusque est *Dhulkarnain*, id est, duo habens
 Cornua, quod duo Solis cornua adsecutus esset Orientem &
 Occidentem. Neque etiam Græcis scriptoribus ignota
 illa Orientis & Occidentis Cornua, arguit præter alia
Κέρας Ἐσπέρον, seu *Cornu Occidentale* apud Diodorum Lib. iii.
 de Africa regione usurpatum, cui præerat Amalthea. pag. 102.

Verior tamen & simplicior meo iudicio hujus denominationis ratio, quæ scriptores illos Arabas fugisse videtur, petita nempe à cornuta hujus Alexandri effigie; quam vocis originem apposite cum altera illa de Orientali & Occidentali plaga indicavit etiam à *Αἰγυπτίων* Goliis, meus olim in hac lingua informator. Immo neque Alexandri solum apud Arabas, sed quasi ejus, si Diis placet, superstitem adhuc Nepotum retenta alibi in Oriente appellatio. In provincia certe quadam Balaxiæ, singulos Reges tanquam ab Alexandro genus ducentes, *ZULKARNEN*, (*DULKERNANAIM* verius) seu *Bicornigerum* dici refert Paulus Venetus. Horum autem omnium ratio lateret ferme nos hodie, ni opportune Cornigerorum cum Alexandri, tum successorum Numismata appellationis hujus causam & fontem indicarent.

Lib. 1. cap.
25.

De Cornu-
tis Nummis
Successorum
Alexandri,
aliisque e-
jusdem ge-
neris.

Lib. v.
Pag. 360.

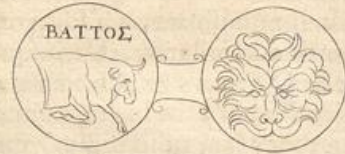
Transire enim ad ejus Successores, una cum imperii dignitate, eadem quoque Capitis insignia; quo se utique vel oris & habitus similitudine, necessarios quasi & legitimos hæredes probarent. Hoc studio certe incensum Philippum, penultimum Macedonum Regem, narrat Polybius; illum serio nempe in id pertotam vitam incubuisse, ut ex cognatione Alexandri & Philippi videretur; quod arguit adhuc hodie depicta ejus in nummis effigies cum leoninis Herculis *ἑρμιό* *τῆ* *εὐνίας* exuviis. Neque enim solum projectam Alexandri cervicem, & levitatem oculorum in aliquot Hæredum ejusdem imaginibus spectamus, quod adnotaverat jam olim Plutarchus; verum etiam Leoninam pellem, & *CORNUA ARIETINA*, quæ Ptolemæorum, Lyfimachi, aliorumque in nummis capita etiamnum decorant. Nec jam an *ARIETINA* illa, ut modo innui, vel *HIRCINA* Cornua fuerint, admodum la-

In Pyrrho.

boro;

boro; quod sollicitum habuit virum doctum in notis ad Græca Goltzii numismata, ob Plutarchi Caprina Pyrrho tribuentis auctoritatem. Utriusque enim generis, nempe de CAPRIS & ARIETE cornutos, ut vocat illos Tertullianus, in his monumentis videas In Apolo- (ut de TAURINIS jam nihil dicam), quæ nec gra- getico- vissimi auctoris fidem minuunt, nec ideo eadem inter se confundi patiuntur. Tryphonis certe nummum cum HIRCINO Cornu protulit Willalpandus, cujus ectypum etiam è Cimeliis Christinæ Augustæ depromptum infra subjiciemus. Equidem non uno Cornuum genere insignes occurrunt in antiquis nummis Gentilium, DII, FLUVII, HEROES. De DIIS, ita jam olim illa distinxit Porphyrius in aureo libello, ut JOVI Arietina, PANI Hircina, LIBERO autem PATRI Taurina præbeat Cornua, ἔτα δὴ καὶ οἱ De Absti- Ἕλληες τῶ ῥῶ εἰ Διὸς ἀρσάλ. μαλι κελὶ πρὸς ἡψαν κίερα, Ταύ- nent. lib. ρε εἰ τῶ Διονύσε, τὸ εἰ Πάνα εἰς ἀνθρώπου καὶ αἰγὸς σωέθηκαν. 111.

Ita vero Græci, Jovis quidem simulacro Arietis Cornua, Bacchi vero Taurina adaptarunt; Panem autem ex homine & Capra composuerunt. Quo nomine etiam hos Gentilium Deos suggillat alicubi Arnobius; Lib. vi. sed quid ego Diis datas falces & fuscinas rideo? quid CORNUA & galeros? Ac de JOVE quidem seu AMMONE κεκοπησώπω trita videntur omnia; nisi quod haud vulgarem ejus effigiem ex antiquo Cyrenensium nummo protulit doctissimus Isaacus Vossius, in eruditissimis notis ad Melam, & eandem ex emendato Curtii loco præclare adferuit.

Neque piguit hic eandem effigiem lectorum oculis subjicere, quod diversam rursus figuram Jovis itidem Ammonis in aliis nummis antiquis signari haud ignorem. Talis certe, quem apud Cl. Seguinum inspectum, ejusdem beneficio hic vulgamus.

Ammonem, ut vides, aperte arguit non tortum solum Arietis cornu, sed vel sola inscriptio Θ Ε Ο Σ Α Μ Μ Ω Ν, *Deus Ammon*. Signatus autem ille nummus à Mytilenæis Lesbi incolis, ut liquet ex averfa nummi parte, & in memoriam quidem concordia & communionis cum Pergæis. Unde autem oriatur illa discrepantia in tradenda figura hujus Ammonis aperiendum. Juppiter nempe sub Ammonis nomine & Arietis forma cum Afris, tum Græcis etiam cultus. Prior ille vulgo celebrior, sede nobilissimi Oraculi sacratu, ac Libyci Dei nomine passim dictus. Dionysius,

καὶ τὸ ἐν τῷ λιβύκειο θεῷ ψαμάθω ὑπὸ πολλῶ.
Et Templum Libyci Dei in arena multa.

Et

Et Nonnus,

βήλⓄ ἐφ' εὐφράτιο λίβυς κεκλημένⓄ Ἄμμων.
Belus ad Euphratem Libycus vocatus Ammon.

Lib. x l.
 Dionys.

Sic Propertius,

Hoc neque arenosum Libyci Jovis explicat antrum.

Lib. iv.

Quæ loca in re alias haud obscura ideo adtulimus, ut eadem opera Suidæ medicas manus præstaremus, apud quem legitur Ἄμμων ὄνομα θεοῦ Ἑλληνικῶ. Eruditissimus Reinesius explicabat *Dei Gentilis*, non *Græci*, juxta Portum, quem eo nomine perstringit. At uterque fallitur. Legendum enim omnino, Ἄμμων ὄνομα θεοῦ Λιβυκοῦ, quod vulgo Ammonis, ut videmus, attributum. Neque certe Suidam in explicanda Ammonis voce, de hoc Jove Libyco mentio effugere poterat. Celebris itaque passim non apud Afros solum, sed apud Græcos aliosque hic Libycus Juppiter, quamquam vulgo minus nota esset ejus effigies, quod satis innuit Curtius; *Id quod pro Deo colitur, non eandem effigiem habet, quam vulgo Diis artifices accommodarunt. Umbilico maxime similis est habitus, smaragdus & gemmis coagmentatus.* Postremum observat etiam Diodorus. Huic vero consentanea illa effigies superioris nummi ab ipsis Afris percussæ, quo referenda etiam illa Afri Scriptoris, hunc Jovis habitum ridentis, *si nudo Jovi cornua detrahat.* At vero non Afris solum, sed Græcis etiam cultus Juppiter Ammon, eique simulacrum cum Arietinis cornibus erectum, figurâ in reliquis consentaneâ illi, quam vulgo Jovi Græci artifices commodant. Tale simulacrum apud Megapolitanos Arcadæ observat Pausanias, *ἀγάλμα Ἄμμωνος τῆς οἰκίας τοῖς τετραγώνοις ἑρμαῖς ἐκαστὸν, κέφαλα δὲ τῆς κεφαλῆς ἔχων κέρα. Ammonis simulacrum domi quadratis Mercuriis simile, Arietis cornua capiti habens adposita. Cujus*

Eleg. i.

Lib. iv.

Lib. xvii.

Arnob.

lib. vi.

Lib. viii.

jus

jus Ammonis simulacrum *ἡλεγάωνον* opportune exhibet sequens marmor, quod inter Illustrium imagines ab Achille Statio superiori sæculo vulgatas spectatur.

Illustr. Vir.
&c. Rom.
1569. n.
47.

Agnoscis utique quam præclare Pausaniam illustret, è quo vicissim explicandum veniebat hoc Marmor. Inde etiam lucem mutuatur Nummus ille à Mytilenæis percussus, cum adposito Dei ipsius Ammonis nomine.
Nihil

Nihil enim singulare habebat Græcorum Ammon præter Arietis cornua, ut innuebat Pausanias, & liquet ex residuis statuarum & nummorum id genus monumentis; non vero peculiarem illum habitum umbriculo similem, & ex smaragdis ac gemmis coagmentatum, quem Libyco tribuunt Diodorus & Curtius, ac vindicat eidem Cyrenensium nummus. Immo inde factum observo, ut quum Libycus Ammon, quantum nomine & fama pervulgatus esset apud veteres, tantum ob itineris molestiam incredibilem, vulgo ab hominum conspectu remotior ageret, inde etiam minus notam ejus effigiem sub illo Græci Ammonis *κεκοπησώπης* habitu, veteres nobis aliquoties adumbrarint. Certe cum alias in denariis aliquot Gentium Romanarum, tum in pluribus nummis Ægyptiis sub Trajano, Hadriano, aut Antoninis percussis, occurrit aliquoties Serapidis aut Jovis Ægyptii caput cum Cornu Arietino, ad Græci Ammonis formam depictum. Quin non Jupiter solum, sed JUNO etiam AMMONIA apud Eleos culta, ut in Eliacis observat itidem Pausanias. Ad quam spectare videtur sequens nummus Pyliorum apud Goltzium, quod jam vidit Nonnius.

Haud vero prætereundum, inde etiam factum, ut Jupiter Bœotius *καραιός* vocaretur. Hefychius, *καραιός ζῆς ὡς Βοιωτός, ἔτι προσυγορεύεται ὡς μὲν πνευ φασι ὡς τὸ ὑψηλὸν εἶναι διὰ τὴν κάρα.* Neque enim apud Arcadas
 Y y solum

solum, sed cum Lacedæmone, tum etiam Thebis cultus hic Ammon $\kappa\epsilon\lambda\omicron\pi\epsilon\beta\omicron\sigma\omega\pi\epsilon\theta$, unde delubri hujus Rei apud Thebanos meminit alibi Pausanias. $\kappa\alpha\pi\alpha\iota\varsigma$ autem Thebanorum, factum ex Hebræorum vel Phœnicum, quorum erant coloni, רר , quibus ovinum genus, & ר״ס Aries etiam bellicus in veteri fœdere vocatur. Frustra itaque à capite seu à voce $\nu\lambda\epsilon\gamma$, quod *sublimis* nempe foret hic Juppiter, hoc ejus adtributum derivabat, quamquam dubitanter & ex aliorum fide, Hesychius. Mitto vero causas vulgo notas, quas cum Historici, tum Grammatici & Mythologi veteres juxta ac recentiores adtulere, cur Arietina cornua huic Jovi tribuat antiquitas. Plures enumerantem vide Servium aut Hyginum, quos nihil moror. At meo judicio longe verissima & reliquis potior, quam adfert antiquissimus auctor Herodotus; Arietina scilicet facie depictum Jovem Ægyptiis, à quibus Ammonii hauserint eorum coloni, Αμμων enim ab Ægyptiis Jovem vocari; quod firmat etiam Plutarchus, libro de Iside, ac præterea Origenes contra Celsum. Notus certe cum vetustissimus mos Ægyptiorum sub animalium figuris Deos suos effingendi; tum præcipuus Arietis apud eosdem cultus, ut fecunditatis symboli. Unde ab iis primum translata Arietina facies ad Deorum hominumque parentis symbolicam effigiem. Neque vero solum Juno Ammonia, sed *SISPITA* etiam seu *LANUVINA* in Latio culta, non jam $\kappa\epsilon\lambda\omicron\pi\epsilon\beta\omicron\sigma\omega\pi\epsilon\theta$, sed Τετρακέρας vel Αιγοκέρας , cum *CAPRINIS* nempe Cornibus, cujus effigies obvia in denariis Gentis Papiæ, Prociliæ & Rosciæ apud Urfinum; Talia etiam *PANI* & *SATYRORUM* gregi vulgo tributa; cujus generis præclara Marmora passim hic licet intueri. Neque vero fictis Gentilium simulacris, Cornuot
id.

Lib. 1 x.

Ad Æneidos 1 v.

In Euterpe.

Lib. v.

id genus Capripedes continuo adscribendos tradentem novi Hieronymum, qui & talem Paulo Eremitæ occurrisse, aliumque sub Constantino Cæsare Alexandriam perductum narrat, & quem universo mundo teste defendi ibidem adferit. Consulat eum si velit Lector; longior enim narratio, quam ut hic eam intexamus. At vero non Hircina jam, aut Arietina, sed TAURINA Cornua, ISIDI, BACCHO, FLUVIIS adposita videas in antiquis eorum simulacris. De ISIDE consulenda Hieroglyphica Ægyptiorum monumenta, & qui in iis explicandis laborarunt viri docti. Galeam certe Isidi è Bovis capite à Mercurio datam auctor est Plutarchus. BACCHUM quod attinet, inde liquet non frustra illum ταῦρον & Ταυροκέρατα dictum à poëtis antiquis, quod alicubi Athenæus observat, qui bus certe nominibus apud Euripidem aliquoties designatur; & quo etiam respexit alicubi Plutarchus, Bacchum innuens, ἄξιε Ταύρε, bubulis nempe, ut de Jove alicubi Arnobius loquitur, *cohonestatum cornibus*. Hinc eundem etiam *Tauri* seu *Tauriformis* nomine & habitu apud Cyzicenos cultum, idem etiam Athenæus notat; Κυζικῶν δὲ καὶ Ταυρομορφῶν ἰδρυται. *Cyzici Tauriformis etiam statuitur*. In cujus proinde honorem institutum in eadem urbe festum ταυροχολία licet ex Hesychio colligere, ταυροχολία ἐορτὴ ἐν Κυζικῶν. Sic apud Ægyptios Bacchi simulacrum Tauri forma exstitisse; apud Argivos autem βεβηλω eundem dictum, auctor est Plutarchus. Hujus vero Bacchi Ταυροκέρατα memoriam servant adhuc antiqui aliquot nummi. Unum alia occasione supra protulimus, vulgatum jam à Cl. Seguino, qui Bacchum cum Iside vehiculo insidentem exhibet cum bijugibus Centauris. In eo enim videas minuta Cornua, quasi primum prodeuntia, quale nempe cor-

Tom. 1. in
vita Pauli
Eremitæ
pag. 238.
edit. Froben.

Lib. de Iside.

Lib. x 1.

In Bacchicis v. 362. & 406.

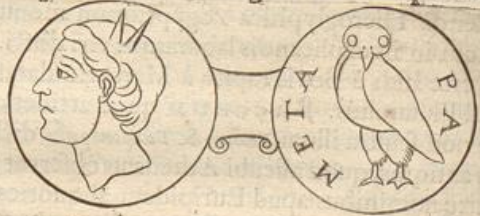
In quæst. Græcis.

Lib. v.

De Isid. & Osirid.

In Imagi-
nibus pag.
574.

nu è Bacchi temporibus erumpens observat alicubi Philostratus. Huc referendum etiam caput imberbe cum Cornu Taurino, & corona è pampino, quod in super satis arguit nummi inscriptio, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. Talem certe cum prædicto Cornu, adnotavi inter nummos argenteos Principis Augustini Chisii, tuo beneficio mihi inspectos. Et quo spectare etiam mihi videtur imberbis *ταυροκέραως* in sequenti nummo Megaræ in Sicilia percusso.

Cultum per ea loca Liberum Patrem satis arguit cum situs vino ferax, tum inde frequentes Botrus, obvii in nummis locorum adjacentium Entellæ, Naxi & aliorum. Hinc & alius nummus ΜΕΓΑΡΑΣ ΤΒΛΑΣ dictæ, non autem *τελαιας*, ut existimarunt viri docti, in quo figura stans cum Scypho, quem effundit. Noctua vero, ut obiter hoc dicam, in averfa nummi parte signata, in memoriam nempe deductæ in ea loca Coloniz à Theocle Atheniensi, ut ex ^a Thucydide & ^b Strabone liquet. Aliquando vero eundem Bacchum, non *διέρωτα* jam, ut vocatur alicubi Aufonio, sed uno Cornu insignem depingunt nobis antiqua id genus simulacra, sicut in sequenti nummo Agyrinæ, urbis itidem Siculæ, cujus pars averfa Minotaurum exhibet.

^a Lib. vi.

^b Lib. vi.

Ep. xxviii.

Scili-

Scilicet juxta Horatium,

Te videt infans Cerberus aureo Cornu decorum.

Nisi forte quis malit GERYONEM illo nummo designari, quem ut Heroem religiose ab Agyrinensibus cultum observat civis ejusdem loci Diodorus; idque Hercule procurante; *Ὁσάτως ἡ ἕξ τῶν τοῖς ἀπολυπῶ- Lib. IV.*
*θεῖαν ἔχουσαν τὴν ἀφ' ἐαυτῆς περὶ τοῦ γαυθῆος, τὴν μὲν Ἐνα-
 δέρωσεν Ἡρώ Γηρύονι ὁ μὲν γὰρ ἔνυ πρῶτον ὡς τῶν ἐργα-
 ρείων. Notas item boum unguis expressas de se adpellavit; at-
 que tum eadem Heroi Geryoni consecratam dedit, quam nunc
 quoque religiose incolæ colunt. Unde etiam liqueret, haud
 frustra Taurinum Cornu illi tribui, quem à Boum cu-
 stodia celebrem antiquæ fabulæ representant, & quo
 interempto, Boves Herculem abegisse memorant. Ni-
 si obstare illud videatur, quod parum figuræ tricorpo-
 ris hominis, qualem vulgo hunc Geryonem depin-
 gunt fabulæ, quadret superior effigies. Ex ipsa vero
 Nummi inscriptione ΑΥΓΙΝΑΙΩΝ, Stephanus
 obiter emendandus, apud quem Α' γυρίνη & Α' γυρίναϊος,
 pro Α' γυρίνη & Α' γυρίναϊος perperam legitur. Cur vero
 Taurina Cornua Baccho tributa, varia adferunt vete-
 res; aut ad natales demonstrandos, quod Cornigeri
 Ammonis esset filius, juxta Diodorum; aut quod bo- Lib. III.
 bus sub jugum ductis primus sementem fecerit eodem
 auctore; aut à vini ferocia, quod nimio vino homines
 truces fiant, cum Festo & veteri Interprete ad Hora-
 tium; aut denique, quod Cornibus usi sint antiqui ad*

Υ γ 3 pocu-

pocula, unde Bacchum Cornigerum depictum, &

Ad Iliad. n. Ταῦρον ποῦτις dictum adferit Athenæus, cui plane con-
 pag. 917. fona apud Eustathium legas. Cornu certe antiquitus

Ad Iliad. 9. Δρεθλιῶαι τὴν τῶν ποτηρίων χεῖρσιν, κέρασιν ἔπνον· ita enim po-
 v. 189. strema emendanda, pro quo corrupte legitur εἰς κέρας

ἔπνον, quod vidit etiam eruditus & florentis spei juve-
 nis Gilbertus Cruperus in Crepundiis ineditis, qui εἰς

κέρασιν ἔπνον eodem loco legendum statuit. Auctor

quoque Etymologici MS. qui Photius Patriarcha exi-
 stimatur, & apud eruditissimum Marquardum Gu-

idium nostrum mihi inspectus, κέρασιν, τὸ πάλαι γὰρ κέ-
 ραυ ἔπνον, ὅθεν καὶ ἡμεῖς, τὸ αὐτὸ ποιῶμεν. Neque aliter vel

Athenæus, vel Eustathius, locis supra indicatis, quam

folitos veteres κέρασι πίνειν. Inde vero Ταῦροι dicti videntur

pincernæ apud Ephesios, Hesychius Ταῦροι οἱ ἀπὸ

Ἐφεσίοις οἰνοχοῖοι· quamquam non in Bacchi, sed Neptu-
 ni sacris ita appellatos apud Eustathium legam, ὅτι ἡ

Ad Iliad. v. ἐπὶ Ἐφεσίοις, οἱ ἐν τῇ Ἐ Ποσειδάνῳ ἐορτῇ οἰνοχοῦντες ἠδύχοι
 pag. 1205. Ταῦροι ἐκαλεῖτο. Immo non Pocula solum, sed Taurina

etiam Tympana Bacchantium apud Claudianum,

In sec. *Insudant tonsis Satyri, TAURINAQUE pulsū*
 Consul. Sti- *Baccharum Bromios invitant TYMPANA remos.*
 lich.

Quin Liberi Patris exemplo, LIBERAM etiam &

CEREREM cum Cornu Taurino signare videntur

varii Sicularum nummi, in quibus caput muliebre oc-
 currit cum spicis & Cornu Taurino è temporibus e-

rumpente, aliquando etiam sine spicis; cujus rei indi-
 cia suppeditabunt inprimis aliquot Panormitanorum

Num. 130. numismata apud Parutam. Obvium autem & liquidum
 149. &c. ex superioribus, cur vel frugum Mater, vel Bacchi so-

cia, eodem illo Taurino insigni decorentur. Immo

non Baccho solum, aut commemoratis modo Deabus,

sed

fed FLUVIIS etiam Taurina Cornua tributa vulgo
à Poëtis nostri, ut vel Eridano à divino Vate,

Et gemino auratus taurino cornua vultu Eridanus.
aut Tiberi vestro à Claudiano, — *taurina levantur* In Conf.
Cornua temporibus raucos sudantia rivos. Prob. &
Olyb.

quomodo & *Tauriformis Aufidus* dictus Horatio, & *Mo-*
sellæ taurina frontis honorem adscribit Aufonius. Hunc Idyll. ix.
vero morem fluvios sub Taurina effigie depingendi, ad
certos quosdam populos restringere videbatur loco
haud ignoto Ælianus; Βυσιν ἔδρ' ἐν εἰκάλοισιν οἱ Στυμφά- Lib. 11.
λιοι ἔδρ' ἢ Ἐρεσίνον ἢ τὸ Μεσάπλω, Λακεδαιμόνιοι ἢ τὸ Εὐρώταν, Var. Hist.
Σικυώνιοι ἢ τὸ Φλιιάσοι τὸ Ἀσωπον, Ἀργεῖοι ἢ τὸ Κηφισόν. cap. 33.
Bobus quidem similes faciunt Stymphalii Erasinum & Metopen, La-
cedæmonii Eurotam, Sicyonii & Phlasiū Afopum, Argivi Ce-
phissum. Ejus vero moris vestigia, & quidem latius usur-
pati, licet in antiquis quoque nummis observare. Sic
ACHELOUM cum Taurino cornu depictum exhibent
vetusti nummi Ambraciotarum & Acarnanum, quos
male Nonnius ad Minotaurum refert. Vulgo enim iste
barbatus, ille imberbis, cujus hic habes cœtypum.

Ad Acheloum certe referendum fluvium in eo tractu
celebrem, vel ex Strabone præterea colligas, οἱ ἢ εἰκά- Lib. x.
λοῖνες ἐξ αὐτῶν τάληδες, ΤΑΥΡΩ μὲν εἰκόνα λέγεται τὸ ΑΧΕ-
ΛΩΝ Φασὶ, κατὰπερ ἢ σὺν ἄλλαις ποταμίαις, διότι τὸ ἦχων,
ἢ τὸ ἦχ' τὰ ρεῖθεα καμπῶν ὡς καλῶσι κίερα. Qui autem ex
fabulis verum colligunt, TAURO similem forma ACHE-
LOUM aiunt, ut & alios fluvios, ob strepitum & flexum alveo-
rum.

rum, qui *Cornua dicuntur*. Neque vero prætereundum, id de Acheloo superiori nummo expresso, jam animadvertisse Laurentium Pignorium in Expositione Mensæ Iliacæ. At bicornem etiam RHENUM, videre licet in sequenti nummo Postumi.

Ratio autem obvia hujus rei, quod nempe in duo brachia scindatur, unde & Crines pro fluminum brachiis apud Aëtium, quod ad Solinum jam observavit Vir maximus. Duas vero causas illius moris reddit Strabo loco paulo ante commemorato, primam ob strepitum aquarum, alteram ob flexus alveorum: quam postre-

Ad Iliad. n. P^g. 917. *καμπή*. Priorem vero, cum ob strepitum, tum ob vim aquarum, reperio apud Euripidis Scholiastem, qui in

Ad Orestis vers. 1380. *Επεικώς ἢ ὄν ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΤΑΥΡΟΓΡΑΦΟΥΣ ἐζωγράφεντε ἢ ἔλεγον, ἴσως ὅτι ὡς πλησίως τῷ μυκήματι τῶν τῶρων ἢ ἀπήχησις ἔῳδα τῶν ποταμῶν ἐν τοῖς σφοδρῶς ῥέουσι ποταμοῖς διὰ τὸ βίαιον τῶν ὑδάτων, ἀπερὶ τὸ γλῶττιον ἀεὶ ῥέουσι παρεμπιπτόντα ὡς τοῖς κέρας οἱ τῶροι.*

In Orestis n. 1380. Hinc & OCEANUS Fluminum Pater Ταυρέκρανος dicitur Euripidi, ἢ πῆλον, ὡς κεανὸς ὃν Ταυρέκρανος ἀγκάλαις. An per Pontum, quem Oceanus habens Taurinum caput cubitis &c. Unde & NEPTUNUS Heliado Ταύρειον Ἐνοσίγαιον, Hesychio autem Ταῦρον, Ταύρειον ὁ Ποσειδῶν; quin & festum illi sacrum Ταυρία eidem doctissimo Grammatico, Ταυρία ἑορτὴ τις ἀγομένη Ποσειδῶνι; & Pin-

cernæ

cernæ in ejuſdem feſto ταῦροι apud Ephēſios, ut paullo ante monuimus. Ad hunc TAURUM Neptunum referendum videtur ſequens Marmor, quod barbatum ſenem exhibet, cui frons turgida duobus Taurinis cornibus, barba autem vulgo hiſpida, qualis Neptuno in antiquis id genus monumentis tribuitur.

Zz

Im-

Immo hinc videas etiam Patrem Vatum de fluvio Xantho haud frustra alicubi tradentem,

I'iad. e.

— μῦθος ἦν τε Ταῦρος.

Pag. 1233. *mugiens instar Tauri*, & in eundem locum Eustathium observantem, ex mugitu illis communi factum, ut Tauros Mari & Fluviis immolarent veteres, quod ibi innuere voluerit Homerus: Ita certe apud Plutar-

In Lucullo. chum legas, Lucillum transitus causa, Taurum Euphrati sacrificasse. Horum vero vel Deorum, vel Fluminum exemplo, CORNUTI etiam in antiquis nummis HEROES, ALEXANDRUM puta, ut supra innuimus, ejusque SUCCESSORES. Neque vero illi uno Cornuum genere insignes. ARIETINA quidem gestasse ALEXANDRUM vidimus, in cognitionis memoriam cum Ammone *κεροποσώπης*; & illius exemplo, LYSIMACHUM, aliosque, ex Herois illius Hæredibus. Cujus moris ratio & hæc forte dari posset, quod sicut Diadema à Persis, ita etiam Arietina Cornua ab iis mutuatus sit Alexander. Equidem illud capitis ornamentum Persarum Regi, suo avo tribuentem video Ammianum, ex veteri forte

Lib. XIX.

consuetudine depromptum, *aureum CAPITIS ARIETINI figmentum interstinctum lapillis pro diadema-*

Cap. VIII.

v. 10.

Cap. VIII.

v. 16.

designatur apud Danielelem, & Darius alio loco per Arietem Cornutum. Hinc & illud Petri Chryfologi de Persarum Regibus sui temporis, *Nunc impositis sibi Cornibus, quasi viros se esse doleant, effeminantur in Lunam.*

In Hortis

Medicis

prope Vil-

lam Julii

III.

At vero, ad *κεροποσώπης* istos Alexandri hæredes, spectare etiam liquet sequens Marmor, quo duo capita occurrunt juncta virile & muliebre, ac prius quidem cum insigni Cornu Arietino spectandum venit.

Cre-

iste Nummus Mediceus, Cornutam rursus utriusque
Conjugis imaginem præ se ferens, ni sculptoris incu-
ria Cornua sint pro floribus expressa, quibus ornata sæ-
pe Ægyptiorum Regum capita alibi jam diximus.

Neque vero male Cornu illud Arietinum Cyrenarum
Regem ornabat in superiori Marmore, vicini Ammo-
nis exemplo, qui non ignoras illud Poëtæ pervulga-
tum,

*Laserpificeris jacet Cyrenis,
Oraculum Fovis inter astuosi.*

At non Arietina solum, sed TAURINA etiam COR-
NUA gestasse videas aliquot ex Alexandri hæredibus,
ut SELEUCUM, cujus rei causam tradit Appianus,
quod sacra quondam faciente Alexandro, fugientem
Taurum cornu apprehendisset; quod Politianus male
ad Lysimachum transtulit. Id enim diserte de Seleuco
refert Appianus; nec etiam Taurinum, sed Arieti-
num Cornu spectatur in obviis Lysimachi nummis.
Tale etiam apud Lutatium, Mithræ simulacrum, vul-
tu Leonis, Persico habitu, utraque manu reluctantis
Tauri cornua comprimens; quomodo & Hercules A-
cheloum domans, apud Poëtæ vulgo & in nummis e-
tiam depingitur. Sic figura nuda cornubus apprehen-
dens Taurum inspecta mihi in nummo Gazæ Barbe-
rinæ, ex eo numismatum genere, quæ vulgo *Crotonia-
tas* vocant. Unde etiam ad hoc Seleuci factum, quod
refert Appianus, adludere videtur sequens nummus,
qui

In Syriacis.

Miscellan.

cap. LXXIX.

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 365
 qui hinc Seleucum Regem, illinc Taurum cornipetam
 exhibet.

Aliam vero causam adfert Libanius; Seleucum nempe ^{In Antio-}
 ex ære apud Athenienses exstare cum Taurinis Corni- ^{chico pag.}
 bus; Τιμῶσι ἐκόνι χαλκῆ πν ΣΕΛΕΥΚΟΝ ΤΑΥΡΟΥ ^{351.}
 ΚΕΡΑΤΑ τῆ κεφαλῆ προθέντες, τὰ δὲ διὰ τὸ γνώρισμα τ
 ἴδς. *Statua ærea SELEUCUM honorant, TAURINA*
CORNUA capiti ejus adaptantes, illudque propter Ius
insigne. Ius certe simulacrum juxta Isidem βεκέρων seu
bovinis cornibus Herodoto vocatur; unde etiam auctor ^{Lib. 11.}
est Philostratus, statuam ei in antiqua Nino positam, ^{Lib. 1. de}
cui ab utroque tempore parva prominebant cornua; ^{Vir. Apol-}
Apollonium etiam plura de ea Statua reputasse & colle- ^{cap. 3.}
gisse, quam vulgo existimabant illius urbis Sacerdotes.
 Haud aliter nempe ac Hyllum Herculis filium, Cor-
 nu parvum ad lævam capitis partem adnatum habuisse
 refert Ptolemæus Hephæstio apud Photium. Neque
 etiam prætereundus DEMETRIUS POLIORCE-
 TES Antigoni filius, quem cum Taurino cornu è tem-
 poribus prodeunte exhibet sequens Nummus.

Zz 3

Non

Non ferendus autem Nonnius, qui hunc Nummum aliosque ejusdem Regis, ad alium Demetrium, Antigoni nempe Gonatæ filium, & Macedonum Regem transtulit; quum omnino, ut aliunde etiam constat, ad nobiliorem illum Demetrium Poliorcetem sit referendus. Nequidquam etiam hærent eruditi antiquarii, an Arietinum, an Hircinum, an Taurinum Cornu eodem nummo sit expressum. Taurinum enim omnino statuendum est, illudque à Demetrio usurpatum Liberi Patris exemplo, cujus cultum & morem æmulatus à ^a Diodoro & ^b Plutarcho traditur; quod ipsum etiam de Patre ejus Antigono refert ^c Herodianus. Adeo ut ΤΑΥΡΟΚΕΡΩΣ non minus dici debuerit hic Demetrius, quam Attalus ille Apollinis oraculo vocatus eo nomine apud Pausaniam legitur. Alias geminum Cornu Taurinum cum Elephantis proboscide, AFRICÆ symbolum constituere videas in denario gentis Norbanæ; idque ut facile licet augurari, ob frugum copiam, unde & Africæ quasi *terra Spicarum* nomen eruebat alicubi doctissimus Bochartus. Neque vero Arietina solum vel Taurina, sed HIRCINA etiam Cornua antiquorum Regum capitibus adposita nonnunquam videas. De Hircino Cornu obvio in nummo ΤΡΥΦΟΝΙΣ supra monuimus, & infra adhuc alia occasione visuri sumus. De PYRRO itidem indicatum, gestasse illum Hircina Cornua; unde etiam agnitus legitur apud Plutarchum, deposita nempe insigni Galea; καὶ τοῖς τετρακκοῖς κέρασι, ὅν *Hircinis Cornibus*. At vero omnium clarissime id evincit nummus ANTIGONI vulgo TUTORIS Macedoniæ Regis, cujus caput ornatum Cornibus Hircinis, iisque prominentibus & Clypeo inclusum, è Museo Christinae Augustæ depromptum hic exhibemus.

Simi-

^a Lib. xx.
^b In Demetrio.
^c Lib. i.

In Phocæis.

In Pyrrho.

Similem etiam possidet Gaza Palatina & Medicea. Macedonum autem Regem fatis arguunt Clypei illi cum stellis, quales itidem videas in nummis Antipatri apud Goltzium, aliisque inscriptis, ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩ- Tab. Græc. ΤΗΣ; unde utique adsequimur consuetum Regionis^{xxxviii.} illius symbolum. Ad Antigonum autem Gonatam spectare non posse superiorem nummum, sicut dubitare videbantur eruditi antiquarii, fatis evincunt nummi illius Gonatæ cum adscripto nomine à Goltzio pro- Tab. Græc. ducti, & ab isto non parum diversi. Unde superest, ut^{ead.} illum Antigono Tutori adscribamus, cujus nota cum Arato & Achæis contra Lacedæmonios societas, multifque Græcorum monumentis celebrati fama & virtus. Ut non mirum sit, in averfa nummi parte, Palladem videre armatam, quæ dextra Clypeum tenet, sinistra autem Fulmen vibrat. Neque vero te fugit opinor, inde etiam profectum morem illum Regum aut Heroum κρηστοφόρων; quod sicut norunt viri docti, olim Galeæ militares, præfixa vulgo ad terrorem haberent animalium Cornua. Id certe de Thracibus observat Hero- Lib. vii. dotus, æreas habuisse Galeas & desuper Bovis Aures & Cornua. Sic de Gallis Diodorus, in more illis posi- Lib. v. tum, ut æreas haberent Galeas cum magnis appendicibus, quibus vel Cornua adfixa, vel Avium aut Quadrupe-

drupedum facies adjunctæ. Hinc & alibi docet, ideo Ammoni tribui caput Arietinum, quod hoc signo ornatam in bello Galeam gestasset. Hinc & Hastis etiam Capræ Cornu præfixum apud Æthiopas, Herodotus itidem & Strabo alicubi adnotarunt. Servium autem

Ad lib. xii.
Æneid.

mitto, quem ratio hic fugit, apud quem *Cornua Crista* divino Vati commemorata sunt Comæ, ideo quod Cornua sint proprie Cincinni ob adfinitatem vocis

Hesychius
Κίερα, ῥέ-
245, Auctor
Etymolog.
MS. Κίερα
ῥέω ἡ ῥέω,
&c.

κέραυν. Κέρατα certe Græcis de capillis promiscue dici haud ignoramus, sicut Cornua apud Satyricum,

Cæsariem madido torquentem cornua cirro,

& quomodo apud Arabas قرون de Cirro seu demisso

seu torto sumi notant eorum Lexicographi: at alia ratio hujus vocis, ubi de Galeis aut Cornibus veterum Heroum agitur. Quam melius itaque ex linguis Orientis potuisset hujus rei fontem eruere, quibus, ut omnes hodie sciunt, eadem voce *Cornu*, *Corona*, *Potentia*, ac *Splendor* vulgo nuncupantur. Unde Cornu Regium insigne apud Phœnices, & Hebræorum קרן seu *Cornu* Chaldæis Interpretibus aliquoties מלכותא seu *regnum* redditur, ut vidit illustris Grotius, & *Cornua* pro *Regno* & *Regibus* passim in veteri Fœdere. Certe vel ex cornuta Alexandri, Seleuci, Lysimachi, Demetrii, Antigoni, Ptolemæorum, aliorumque id genus effigie satis jam liquet, cur per decem Cornua decem nempe successores Alexandri è Syria puta aut Ægypti Regibus designentur apud Danielem; *Et habebat Cornua decem.*

vii. 7.

vii. 24.

Item, Porro CORNUA decem ipsius Regni, DECEM REGES erant. Unde clarius etiam adsequimur, cur

Apoc. xvii.
12.

à divino Revelationum Auctore dictum, ἡ δὲ δέκα ΚΕ-
ΠΑΤΑ ἢ εἶδες, δέκα ΒΑΣΙΛΕΙΣ εἰσιν; *Et decem COR-*

xiii. 1.

NUA quæ vides, decem sunt REGES. Alibi autem, *Et video ex mari bestiam adscendentem, quæ habebat capita se-*
ptem,

ptem, & CORNUA DECEM, & in CORNIBUS
 suis DECEM DIADEMATA. Ut non mirum etiam,
 vel Cornua aurea, Coronæ vicem testantia prælata in
 pompa Philadelphi apud Athenæum; vel Cornua in-
 ter auguria imperii nonnunquam relata; ut à Capito-
 lino inter alia portenta, quibus illud Antonino Pio
 superos prælagiisse ostendit, *Et post Consulatum in viri-*
dario Taurus marmoreus, Cornibus ramis arboris accrescenti-
bis adpensus est. De MOSE vero, cui & vulgo Cornua
 in Nummis ejusdem & Simulacris, sed recentioris fa-
 bricæ, tributa, res nota ex homonymia vocis יָקָו, quam
 cum vulgo alii Interpretes de radiante & splendente
 Mosis facie explicent loco Exodi *πλουθρουλλήσῳ*, Vulga-
 tus expressit, *quod cornuta esset facies:* unde nata illa pi-
 ctorum & cælatorum de adfingendis Mosis cornibus
 præpostera industria. Quamquam & Hieronymum
 haud ignorem, Cornutam revera effectam Mosis fa-
 ciem existimantem; neque alienum ab illa senten-
 tia illustrem Grotium, qui inde factum observat, ut
 Mneues, qui apud Ægyptios cum cornibus colebatur,
 ipsi Aben Esdræ non alius credatur à Mose. Neque
 tamen dissimulandum, præter vulgatum Interpretem,
 reliquos omnes, Græcos, Samaritanum, Syrum, Chal-
 dæum, Arabem, de radiis & splendore vultus Mosis
 eundem Exodi locum simpliciter interpretari; quibus
 certe accedit fide dignus interpres Paulus, cui per *δέξαν* 11 Cor. III.
 ἡ προσώπια redditur juxta nempe LXX Interpretes,
 δέδοξαται ἡ ὄψις ἢ ἑρῶμαί. ἢ προσώπια αὐτοῦ, & quod ex-
 plicat Chaldæus Paraphrastes כַּדְּמַרְתָּ אֶת פְּנֵי אֵלֶיךָ
quod multiplicatus esset splendor gloria vultus sui. Quo re-
 spexisse etiam videtur Photius Patriarcha in Etymo-
 logico MS. cujus supra meminimus, ΚΕΡΑΣ ἢ Μέ-
 φος, τὴν τετρα &c. καὶ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ, καὶ κεράη. Fa-
 A a a Et

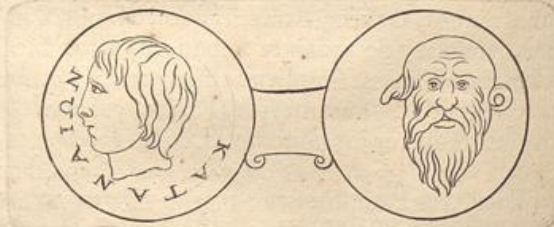
Cap. xxxiv.
v. 29, 30.

Ad cap. Lx.
Esaie.

11 Cor. III.

ſta autem Cornuti Moſis ξ $\nu\omicron\mu\omicron\varsigma\epsilon\tau\epsilon\varsigma$ mentio, revocat etiam mihi in mentem antiquum Catinenſium nummum, quem CHARONDÆ, patriæ ſuæ aliarumque adhuc urbium Legiſlatori, tribuebat vir doctus in Epiſtola edita ad Cl. Seguinum. Quam ſententiam dum inde adſtruit diligens antiquarius, quod vulgo divinis honoribus adfecti ſint legumlatores, & Zaleuci exemplo evincit, firmare luculentius poterat Iamblichi teſtimonio, qui de Charonda id nominatim obſervat, divinos eum honores à Civibus ſuis confequutum. Sed ut ingenue dicam, SILENUM omnino referre mihi videtur producta à viro docto & expreſſa illo Nummo effigies; quem frons calva, ſimus naſus, reliqua facies, ipſum denique Cornu, verum Bacchi nutritium, ſatis ſuperque arguunt. Neque aliter effingunt illum antiqua marmora, quibus hic toties inſculptus occurrit; niſi quod Cornutus aliquando, alumni & Satyrorum exemplo, nonnunquam ſine Cornibus occurrat. Ad quem Silenum etiam haud incommode referendus videtur Cornutus itidem & barbatus ſenex in alio Catinenſium Nummo, quem inter reliquos ejus loci vulgavit Paruta.

De vita Pythag. c. 30.

Haud mirum vero eundem in nummis Catinenſium ſignari, quibus non ſemel Bacchus alumnus inſculptus, & quorum ager, ut alibi jam diximus, totus Cereri & Libero

Libero Patri sacer. De CORNU vero AMALTHEÆ, quo ceu abundantia & fecunditatis symbolo, nihil frequentius signant Romanorum Nummi, & cum Dearum quidem ac Virtutum effigie, res vel pueris nota. Cur vero hoc nomen κέρας Ἀμαλθείας, tertia è renatis Job. XLII.

Jobo filiabus tribuerint LXX Interpretes, pro quo ^{14.} *Keren Happuc* habet textus authenticus, Vulgatus autem *Cornu Stibii*, fratri meo in Historia Jobi, quam paratam habet, disquirendum relinquimus. Alias veterum aut recentiorum de eodem loco expositiones mitto. Mihi, ut ingenue dicam, haud displicet Chaldaei Paraphrastis interpretatio de splendore gemmæ, significationi utriusque vocis apud Hebræos consentanea, τὸ ἰך nempe de *splendore*, τὸ פוך autem vel הפוך de *gemma*. Equidem ad formam virginis commendandam, omnino videtur adluisse impositum hoc ei nomen; cui etiam deducta illa à splendore gemmæ, seu lapilli appellatio egregie quadrat. Nec aliter adhuc hodie cum Coraliis, Margaritis, alio denique pretiosi lapilli genere, formarum spectatores aut præcones eadem conferre consuevere. Accedit ratio mercis Arabicæ, quæ illius tractus feminis & nobilioribus quidem, cum olim tum adhuc hodie familiaris, scilicet ut Erytræis lapillis, de quibus passim poëtæ, seu rubri maris spoliis se exornent,

Nec minus Eois pectus variare lapillis.

Quæ rursus virgini Arabicæ, & quidem summo loco natæ, ceu petita inde illius appellationi apprimè conveniunt. Qui de *Stibio* cum vulgato Interprete vocem eo loco explicant, minus id mihi probant. In Fuco enim muliebri, tria illa jam olim recepta haud ignoro, Purpurissum, quo genis aut labiis ruborem; Cerussam, qua candorem ori aut collo; Stibium vero, quo nigro-

Tom. 1.
Epist. ad
Furiam
pag. 81.

rem oculis illibant. Unde *orbes Stibio fuliginatos* vocat alicubi Hieronymus, qui eadem hæc, quæ modo innui, ita in fuco muliebri distinguit. At cultus ille, quo infuscantes nativum decus, ora oculosque depingebant, inter lasciviæ muliebris argumenta vulgo ipsis Gentilibus habitus; unde turpe jam illud olim visum poëtæ,

Naturæque decus mercato perdere cultu,

Nec sinere in propriis membra nitere bonis.

Ut equidem minus mihi fiat verisimile, inde virum sanctum & gravem, filix nomen & commendationem quæsiuisse. Immo levem certe gratiam hodie inirent, qui à pigmentis id genus muliebribus, Veneres suas laudandas sibi aut appellandas crederent. Nisi forte illud placeat, à splendore nigrorum oculorum, hanc Sancti Herois filiam indigitatam; quod egregie certe illustrat vox קרן pro splendore faciei, seu radius è facie micantibus, à Mose aliisque scriptoribus sacris frequenter adhibita. Nigri autem oculi maxime nitentes, & vulgo olim inter prima formæ munera; unde & Græcis κνανόφρως & μελανόφρως dictæ id genus Veneres. Quia autem Stibio nigror ille, ubi nativus deficiebat, procurabatur; hinc vox קרן quæ *stibium* frequenter notat, de ipso nigrore sumi potuit; haud aliter certe ac apud Arabes, è quorum gente hæc Virgo μελανόφρως, vox كرم tam de *stibio* quam de ipsa *nigredine oculorum* dicitur. Et hæc obiter, ne vel indicta plane nobis abiret nobilis Virgo, Cornu nomen præ se ferens, & si fides Græcis Interpretibus, Cornu Amaltheæ, toties in hac nummaria supellestiliæ obvium. Qui autem aut quando factum, ut quod eximium olim honoris ac dignitatis insigne habebatur, ludibrii & contumeliæ argumentum etiam apud vilissimum quem-

quemque tandem evaserit, nihil adtinet hic operose
 disquirere. Id certe non heri primum aut hodie rece-
 ptum, satis liquet ex Artemidoro, apud quem desti-
 nato cuidam proco, & ex Ariete cui insidebat lapso,
 futuræ mox conjugis adulterium portendi auguratur
 nonnemo his verbis, ὅτι ἡ γυνὴ σε προδοῖ καὶ τὸ ΛΕΓΟ-
 ΜΕΝΟΝ ΚΕΡΑΤΑ ἀπὸ τοῦ ΠΟΙΗΣΕΙ. *Quod Uxor tua ma-*
chabitur. & QUOD DICI SOLET CORNUA tibi
 FACIET. Quæ postrema satis indicant id vulgatum
 σκώμμα, jam ante Artemidori ætatem proverbii loco
 invaluisse. Ut non mirum sit, sequutis postea sæculis,
 Andronicum Comnenum Imperatorem, Cornua in
 infelicium maritorum ludibrium suspendere solitum,
 quorum toros adulterio fœdarat, ut liquet ex Niceta,
 & jam vidit in originibus patriis vir ingenio & erudi-
 tione insignis Ægidius Menagius. Immo id in He-
 bræorum Apologis jam olim exstare, tradentem video
 Drusium; ut qui nempe haberet uxorem adulteram,
 illi vulgo adfingerent duo cornua, quod rursus in Qua-
 stionibus Hebraïcis ita explicat; *Ceterum reperimus e-*
tiam secundum priorem sensum in libro Ebræo, qui Masal
Cadmoni vocatur cap. 26. עַד פְּנוּ קַרְן quod significat cutem
faciei cornutam, de eo cui uxor adultera erat. Et de Cor-
 nutis Veterum Nummis hætenus in eorum gratiam,
 qui meam de illis sententiam aliquoties efflagitarunt,
 quibus dum satisfactum cupio, liceat mihi adaptare
 hoc ingeniosissimi Nafonis, quamquam alio respi-
 ciens, votum,

Lib. II. O-
 neirocrit.
 cap. II.

Ad Exod.
 XXXIV.
 v. 29.
 Lib. I.
 quæst. I.

— & nondum cornua sumpsit

Nec mihi sumendi causa sit ulla velim.

Equidem nec à Diis solum & Heroibus Natales aut In-
 signia, sed NOMINA etiam ac APPELLATIONES
 mutuatos nostri magnanimos illos Alexandri Hæredes.

De variis
 Cognomini-
 bus successo-
 rum Ale-
 xandri.

Neque enim Jovis illa vel Herculis cognatione contenti, ni Deorum etiam titulos & honores aperte invaderent. Unde perstringit alicubi Dio Chrysofostomus, illam eorundem in adoptandis Nominibus vanitatem, qua *Ceraunos* seu *Fulmina*, *Aquilas*, *Poliorectas*, immo *Deos* quoque, inepte non minus ac impie se ipsos nuncuparunt. Tales utique adhuc hodie in antiquis nummis adparent Ptolemæi, Seleuci, Antiochi, Demetrii, Tryphones, aliique, non solum cum splendidis Nicatoris, Nicephori, Magni, Eusebis, Evergetis, Philopatoris, Eupatoris, Philometoris, Philadelphii, Autocratoris etiam seu Imperatoris Cognominibus; verum etiam cum ambitiosa, Soteris, Epiphaniis, Cerauni, Dionysi, Theopatoris, Dei quoque citra ullas ambages appellatione. Ita quidem ut iis maxime occurrunt insigniti, qui magis in Deum sacrilegi, aut in proximos impii, aut in socios perfidi exstiterent, aut alias cladibus magis quam victoriis nobilitati leguntur. Quæ recepta tamen in Oriente inanis & superba titulorum nomenclatio, ad posteros quoque eorum aut hæredes transit; ut adhuc hodie obvia in iisdem oris exempla fati superque arguunt. Diversus vero à Dione Chrysofostomo Sophista Libanius, qui eadem cognomena jure desumpta à patriis Syriæ Regibus alicubi contendit, & inde de præclaris singulorum moribus faciendum judicium secure pronuntiat. Ut jam in hunc censum non referam, minus decoras, aut alias à Regionibus quibus imperitabant, deductas appellationes, Physiconis, Auletis, Lathuri, Hieracis, Sedetis, Zebennis, Cyziceni, quas insuper eorundem Alexandri Hæredum Nummi exhibent. Illud vero vel bene.

In Antiochico.

beneficium vel commodum adfert ampla illa Cognominum id genus supellex in Numismatibus antiquis adhuc frequens, ut confusos vulgo inter se Antiochos, aliosque barbaros Reges distinguere, aut illustres eorum appellationes, de quibus silent ferme Auctores, ex iisdem deprehendere liceat.

ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ quidem nomen, SELEUCO in Nummis antiquis tributum occurrit, quos ad illum vulgo referunt Antiquarii, à quo SELEUCIDARUM incepit series & regnum; & quod illi à victoriis potius, quam à Nicatore casu inditum refert ^a Appianus. At intercedere illud videtur, quod Epiphanis cognomen eodem Nummi præferant, scilicet ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ; quale demum ab uno ex Seleuci hujus successoribus Antiochis primo usurpatum innuere videtur idem Appianus, & de quo Epiphanis nomine paullo infra. Nicatoris quidem cognomen primus intulit SELEUCUS, Regum post Alexandrum maximus, auctore Arriano, cui mortuo Templum *Nicatorium*, tanquam Heroi exstructum tradunt iidem veteres. Firmat id præclare Strabo, qui scribit Antiochenfes, Seleucum Nicatorum ut Heroa coluisse, & in Casio monte apud Seleuciam festum ei diem egisse. Quo respexisse etiam Hesychium obiter observo, Νικάτωρ ἦρωσ ὃν ἔπρωσι τινὲς, ubi perperam antea *Nicanor* legebatur, errore in scriptis & editis veterum libris familiari. Nec audiendus est proinde illustris Scaliger, qui observata hac nominis varietate, Nicanorem tuetur auctoritate Nummorum, in quibus ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ, (à Goltzio scilicet deceptus) Nicatorum vero dialecto Macedonica dici demum existimat. Non semel, ut obiter hoc dicam, alienis oculis virum incomparabilem num-

De Cognominibus
Nicatoris; Nicatoris, &c.
in variis Nummis.

^a In Syriacis.

Lib. vii. p. 406.

Lib. xv. l.

Animad. ad Euseb. p. 128.

nummos veteres inspexisse deprehendo, quorum alias fidei & auctoritati plurimum solet & merito quidem, tribuere. Ita ut vel unum hoc adferam, forte mihi dum hæc scriberem oblatum; nummum citat in iisdem Eusebianis, COL. JUL. AUG. PEL. BER. scilicet, *Colonia, Julia, Augusta, Pella, Berytus*; Ubi cur Pella vocetur Berytus, dicit se non magis scire, quam quare Berytus Beroë. At facile poterat prius illi dubium eximi. Nummi enim illius inscriptio, COL. JUL. AUG. FEL. BER. seu *Colonia Julia Augusta Felix Berytus*; quod jam olim notarat Plinius, *Berytus Colonia, quæ Felix Julia appellatur*. Sicut rursus videas in aliis Nummis Gazæ Medicæ & Lomenianæ COL. JUL. AUG. PELLA. Ita ut inter diversas illas duas urbes, nulla fuerit proprii nominis communio, quæ ex prava nummi lectione viro magno negotium faceſſebat. A primo autem illo Nicatore, Heroum consecratorum more, urbs Syriæ *Νικατορείς* denominata, quæ rursus inter nummos Vespasiani occurrit apud Goltzium cum inscriptione ΝΙΚΑΤΟΡΙΤΩΝ; Factum vero postea, ut illud Nicatoris cognomentum, ambitiose etiam nonnulli ex Herois illius successoribus usurparint. Talis DEMETRIUS Soteris filius, cui idem nummi veteres largiuntur, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, qui corrupte apud Josephum, Justinum & eundem Scaligerum in Excerptis Græcis, Nicator haftenus vocatur. Eadem vero ratione NICEPHORI nomen ANΤΙΟΧΟ ΔΕΟ, Alexandri Baelæ, ut videtur, filio adhæsisse, docet rarior ejus nummus cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, quod vix aliunde constare existimem. Exemplo scilicet Jovis Nicephori, cujus Spartianus alicubi meminit, & à quo

Pag. 313.

In Gaza
Reg. Gall.

L. v. c. 20.

In Hadria-
no.

quo urbs dicta videtur Nicephorium circa Edeffam fita, juxta Stephanum; ni forte hunc Antiochum Nicephorum, conditorem illius loci, liceat ex eodem nummo colligere. Immo non solum Nicatores aut Nicephori, sed ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΙ etiam dicti quidam è Seleuci posteris, Herculis nempe exemplo, cujus se traduces profitebantur, & cui Callinici, & Alexicaci cognomina inter primos tributa refert alicubi Aristides. Non^{In Herodot.} vero error Ammiani, qui Seleucum illum Nicato^{lem.} rem cum Callinico confundit, dum priorem cum Arface fundatore Parthici imperii superatum scribit, ^{Lib. xxii.} cui victoriarum celebritas hoc indiderat cognomen. Neque enim Nicator, sed Pronepos ejus Seleucus Callinicus ab Arface devictus, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti, & de quo occurrit itidem nummus, ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. At præter eundem Callinicum, quartum vulgo in serie Regum Syriæ, idem etiam cognomen usurpassè video DEMETRIUM PHILOMETOREM in antiquo nummo amplissimi Camerarii nostri, cujus inscriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΕΥΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.

Ad quem Demetrium spectet hic Nummus difficile videtur hodie statuere, quum utriusque appellationis Philometoris & Callinici, alicui è Demetriis tributi, nulla quod sciam occurrant alibi vestigia; sicut nec alias Demetrii Philopatoris, aut Philadelphi: qualia tamen cogno-

Bbb menta

menta Ptolemæorum aut Antiochorum exemplo gestasse quoque Demetrios video in antiquis & selectis eorum nummis. Tales certe inter numismata Peireskiana observati mihi Parisiis, apud illustrem Harlæum, inscripti nempe præter Demetrium Nicatorum supra commemoratum, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ; alius ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; tertius denique, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ: quæ utique quantivis neque satis æstimandi pretii cimelia lubenter hic evulgamus, quæ præterita historiarum & annalium conditoribus, Regum illorum cognomenta ita accurate signant. Quum autem duo in Syriæ Regum serie Demetrii vulgo ab auctoribus statuuntur; unus *Soter* dictus, alter filius ejusdem *Nicator*; quibus tertius addi potest ex Josepho & Appiano Demetrius *Eusebius* Antiochi Eusebis filius; ex superioribus nummis licet colligere, *Soterem* dictum etiam *Philopator*; *Eucærum* vero Philippi fratris exemplo, *Philadelphi* cognomen sibi quoque vindicasse: nempe juxta nummum ejusdem Philippi à Goltzio productum, & Scaligero quoque citatum in Eusebianis, ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. At quis fuerit Demetrius ille Philometor, qui Callinicus itidem exemplo alterius Seleuci vocatur in nummo supra expresso, & qualem vidit etiam Goltzius, parum liquere videtur. Neque enim idem cum Nicator, qui solus illius nominis superest in serie Regum Syriæ; neque vero ad filium Antigoni Demetrium Poliorcetem, aut alterum Demetrium Macedonum Regem & Antigoni Gonatæ successorem referri debet; quorum alia vulgo effigies in antiquis eorundem nummis. Barbatus nempe Demetrius Nicator, ut vel apud Goltzium videas; Poliorce-

Pag. 150.

liorcetes autem alio vultu, quem supra expressimus cum cornu taurino, quem alias à singulari erga parentem Antigonum pietate *φιλοπάτρι* vocat Plutarchus. In Demetri-
 Unus videtur superesse Demetrius Poliorcetæ filius, ab Arfinoë in Cyrenarum Regni possessionem missus, sed mox tanquam matris adulter à Berenice filia, cui desponsatus erat, interfectus. Ad Soterem alias Demetrium, vulgo Duodecimum in serie Seleucidarum, referendi sunt alii nummi à Phœnicibus Tyriis aut Sidoniis percussi, quales vidi in Gaza Medicea, cum inscript. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΙΔΩΝΙΩΝ, aut ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΥΡΙΩΝ, pro quo postremo apud Goltzium corrupte legitur, ΤΥΡΙΩΝΟΣ, quasi *Tyrion* nempe dictus fuerit ille Demetrius. Neque vero eosdem ad peculiarem aliquem Sidonis aut Phœnicum Regem Demetrium referre debuit nobilis Gazæ illius custos. Phœnice enim, cujus Metropoles Tyrus & Sidon, pars & appendix Syriaci Regni Seleucidarum. Ad quem Soterem Demetrium referendus etiam sequens nummus.

Juxta vero antiqua illa Nicatoris aut Callinici cognomen, inde etiam sequiori ævo inter titulos Perfarum Satrapæ ΝΙΚΗΤΗΣ apud Simocattam legitur. Qua ratione nempe apud Romanos jam olim, INVICTI occurrunt Cæsares dicti in antiquis aliquot nummis, ut SEVERI INVICTI AUG. P. FIL. in nummo Getæ, & INVICTUS AUGUSTUS COS. III. in

alio Alexandri Severi, apud Trifanum. unde adposi-
te Manilius de Augusto,

Lib. I.

Sit pater invictus patria, sit Roma sub illo.

Certe ipsi ROMÆ adtributum INVICTÆ iidem
quoque Nummi nonnunquam largiuntur; ut aureus
Prisci Attali, INVICTA ROMA ÆTERNA; alius
Alexandri Tyranni, INVICTA ROMA FELIX
CARTAGO. Quin sicut NICATORIS cognomen
Seleuco, ita VICTORIS prænomen magno CON-
STANTINO usurpatum; ut rursus ex ejusdem num-
mis liquet; in quibus VICTOR CONSTANTINUS
MAX. & ad ejus exemplum Filius Constantius, VI-
CTOR Terra Marique CONSTANTIUS inscribitur
apud Ammianum, qui alibi JULIANUM ejus suc-
cessorem VICTORINUM per ludibrium dictum ob-
servat. Notæ vero ejusdem generis VICTORIÆ, NI-
CE, CALLINICE, AGATHONICE, frequentes
mulierum appellationes, quas tradunt antiqua mar-
mora.

Lib. XVII.

Lib. XV.

*De Cogno-
mine ΣΩ-
ΤΗΡΟΣ*

*in variis
Nummis.*

Origin.

lib. XI. c. I.

Lib. VI.

περ. ἀποβ.

ΣΩΤΗΡΟΣ vel SERVATORIS cognomen PTO-
LEMÆO LAGI à Rhodiis primum concessum, num-
mi ejusdem repræsentant; quod illi utpote Syriæ ever-
fori præter fas omne tributum contendit Josephus, &
quale aliis pluribus dein cum Lagidis, tum Seleucidis
adhæsit. Notat vero Arrianus, eundem juxta quosdam
SOTEREM dictum, quod vulneratum & jacentem
apud Mallos Alexandrum objecto scuto protexerit, sed
falso; neque enim illi pugnae interfuisse Ptolemæum,
ut ab ipsomet memoriæ proditum est. Id vero illi co-
gnomen, quocunque tandem jure aut titulo delatum,
cum BERENICE conjuge commune apud Ægyptios
evasit; unde ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine post mor-
tem ambo consecrati; ut non solum ex monumento
Adu-

Adulitanò, de quo paullo infra, licet colligere, sed præ-
 terea ex Inscriptione veteri, & Porphyrii Excerptis pag. 201. in Euseb.
 apud Scaligerum. Quo nempe nomine Æsculapius &
 Salus ΣΩΤΗΡΕΣ itidem vocantur in alia Inscriptio- Thef. Grut. MLXXIII. 5.
 ne antiqua; aut quo elogio Patres Conscriptos Prusias Polyb. Exc. Leg. xvii.
 Bithyniæ Rex in aditu Curia olim salutavit, χαίρειτε
 ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ, sicut eodem Antigonum ac De- Plutarch. in Demetr.
 metrium prosequuti sunt olim Athenienses, aut deni-
 que juxta Phari inscriptionem ab Architecto Softrato Strab. xvii. & Lucian. Qu. Conso. Hist. Lib. xvii.
 Cnidio expressam, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΙΝ. Unde et-
 tiam Heros vocatur alicubi Straboni idem Ptolemæus,
 non aliter ac Seleucus Nicator cum eodem auctori, tum
 Hefychio, ut modo videbamus: ad eum enim referri
 debet, quod tradit Geographus, Elaiticam Præfectu-
 ram dictam à fratre Ptolemæi primi, non autem ab He-
 roë. Heroës enim vulgo habitus primi Urbium aut Im-
 periorum conditores; quales ambo illi cum Seleucus,
 tum Ptolemæus. Hæc autem SOTERIS, de qua hic
 agimus, appellatio, à JOVE SOTERE desumpta,
 (quibus nominibus illum apud veteres cultum, satis li-
 quet, ac testes passim obvii) inde ad Conservatores aut
 Benefactores Urbium vel Populorum, civium adula-
 tione aut metu passim translata, ut præter alios docere
 potest Eusebius, *ὡς εἰπὸς τῶν παλαιῶν ἀπαραφυλάκτως οἶα* Hist. Eccl. l. vii. c. 18.
 ΣΩΤΗΡΑΣ ἐθνικῆ συνήθεια παρ' ἑαυτοῖς τῶν πρώτων εἰωθό-
 των τῶν ἁγίων; *Quippe prisca illi, absque ullo discrimine, cum-*
ctos de se bene meritos Gentili quadam consuetudine tanquam
 SERVATORES colere hujusmodi honoribus consueverant.
 Inde nempe in Seleucum, Antigonum, Demetrium,
 Gelonem, aliosque collatum ab Atheniensibus & Sy-
 racusanis hoc nomen; ut cum ex Diodoro, Plutarcho
 & Athenæo constat, tum satis arguunt conjuncta vul-
 go apud Græcos scriptores ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ καὶ ΣΩΤΗ-

^aAntiq. lib.
xii. c. 1.
^bEp. xi.
^cLib. ix.

Lib. v.

Ad Hippo-
lyt. v. 88.

Lib. vii.

In Jove
Tragedo.

Lib. v.

tribuunt apud ^a Josephum, & Nilo etiam alicubi ^b Julia-
nus ac ^c Heliodorus. Frequenter vero non vivis solum,
sed mortuis & consecratis delatum hoc ΣΩΤΗΡΟΣ
nomen, sicut de Antigono Tutore observat Polybius,
τοιγαρόν & μόνον ἐκείδη παρ' αὐτὸν τὸ καιρὸν Εὐεργέτης, ἀλλὰ
καὶ μετὰ θάνατον ΣΩΤΗΡ. *quapropter non solum eodem tem-
pore vocatus est Evergetes, sed etiam post mortem SERVAT-
TOR.* Deorum enim apud illos hæc propria fuit appel-
latio, qui Ἀναίτες, hoc est Σωτήρες, dicti, juxta Græcum
Euripidis Interpretem, Ἀναξ κυβέως Σωτήρ; unde Deos
proprie utroque hoc nomine, homines vero κατὰ ζήτη-
σιν ὡς vocari innuit, Ἀναίτας ὡς δουτίρας Σωτήρας. Hinc
non mirum præter JOVEM ΣΩΤΗΡΑ, paullo ante
adlegatum; aut præter NEPTUNUM, quem ΣΩ-
ΤΗΡΑ dictum apud Herodotum legas, scilicet, ut
de se loquitur apud Lucianum, pro virili σάξων ὄντι
πλεοῦντες, *servans navigantes*; aut præter CASTORES,
(quos ΣΩΤΗΡΑΣ omnibus dici observat Strabo, ead-
em nempe qua Neptunus de causa) insuper APOL-
LINEM, ÆSCULAPIUM, BACCHUM, HER-
CULEM, tanquam benefica numina, sub eadem ΣΩ-
ΤΗΡΩΣ nomenclatione olim cultos; ut præter Pau-
faniam, aliamque veterum testium nubem, docent ad-
huc evidentius antiqui nummi. Tales vel Lapitharum
in Thessalia inscripti ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΩΤΗΡ, cujus ge-
neris unum hic è Gaza Palatina, ob nummi elegantiam
cælandum duximus.

Qui

Qui Nummus, ut obiter hoc dicam, egregie illustrat, id quod à priscis Grammaticis traditur, ac inter alios ab erudito Apollonii Rhodii Scholiaste, hos Lapithas dictos *ὄπι Δαπίθης καὶ Στίλβης νύμφης, à Lapitho Apollinis filio, ac Stilbe Nympha.* Hinc enim Apollo cum Stella, quæ ad Stilben adludit, illinc Apollinis Lyra. Neque aliter ab hoc Apollinis filio eisdem Lapithas deducebat Diodorus; non vero à Lapitho Periphantis filio, ut apud Stephanum ex Epaphrodito traditur. Cæterum juxta Parentem Apollinem, alter ejusdem clarior filius, SOTER itidem inscriptus in Nummis Nicæensium, *ΣΩΤΗΡ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, aut ΣΩΤΗΡΙ ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ,* in nummo Regiæ Gallorum Gazæ. Cujus Æsculapii exemplo, dicti passim Medici *Σωτήρες,* ut præter Lucianum aliosque, apud Aristænetum de Panacio Medico, *Σωτήρα τῶν ἀνδρῶν προσείπον,* *Servatorem virum vocantes;* & quos proinde titulos *Medici & Soteris* conjungentes videas Chosroëem Persarum Regem in Epistola ad Mauritium Imperatorem, *ἀναγορεύσθαι πρυμῶν κίβητος καὶ ΣΩΤΗΡΑΣ καὶ ΙΑΤΡΟΥΣ τῶν Περσῶν πολυέτας;* renuntiari vos *Conditores, & SERVATORES, & MEDICOS Persarum Reipublicæ.* Præter ÆSCULAPIUM vero aut ejus adscelas, *ΣΩΤΗΡΕΣ* itidem *BACCHUS & HERCULES;* ille in nummis Maronitarum, *ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ,* iste autem in nummis Thasiorum, *ΗΡΑΚΛΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ* quomodo & hic Heros in aliis adhuc nummis, puta Stymphaliorum Arcadum inscribitur. Quam appellationem eidem Herculi, non ut belluas conficenti, sed ut Tyrannorum everfiori, eximie alicubi vindicat aurea Dionis facundia; quæ ob similia beneficia generi humano præstita, *SERVATOREM* eum jure dictum commemorat. Unde factum,

Ad lib. r. Argon. v. 42.

Lib. iv.

Lib. i. E-pist. xlii.

Hist. Theophrasti Simplicii pag. 185. edit. Reg.

Orat. vii.

ctum,

etum, ut ejus exemplo Athenienses eadem appellatione fuerint insigniti, auctore Demosthene, *καὶ μὲν καὶ τῆ Ἡρακλέους παίδων ὡς τῆς ἀλλῆς ἔσωσε ΣΩΤΗΡΕΣ ἀνομιάντων*, quin etiam inter Herculis Liberos, qui alios servavit, **SERVATORES dicti sunt**. Quem titulum iisdem Atheniensibus in Panegyrico vindicat Isocrates. In Thebanis autem eundem suggillat Græcus Orator, qui Philippum Macedonem, gravem saluti Græcorum Regem, eodem **SERVATORIS** titulo cohonestabant. Quo nomine quoque Tullius Verrem exagitat, eodem titulo à Siculis decoratum. *Itaque cum non solum Patronymum istius Insula, sed etiam SOTERA inscriptum vidi. Syracusis heu quantum est! ita magnum, ut Latino uno verbo exprimi non possit. Is est enim SOTER, qui salutem dedit, & quæ ibi plura rationem hujus nominis illustrent. Græcorum enim more, ad Romanos quoque vel Præfides vel Augustos transit usus illius appellationis, quam Augusto etiam tribuit Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης Σεβαστός* & firmat vetus Inscriptio, *Ἱερέως ἱεῶς Ρωμαίων καὶ Σεβαστῆ ΣΩΤΗΡΟΣ, Sacerdotis Deæ Romæ Ὁ Augusti* **SERVATORIS**, ad exemplar nempe Sacerdotis annui **ΣΩΤΗΡΩΝ** Antigoni & Demetrii ab Atheniensibus, ut Plutarchus refert, instituti. Sic alibi rursus de **CAIO** idem Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης εἰναὶ νομισθεῖς. Hinc eandem quoque Athenienses decernunt **HADRIANO**, in præclaro Nummo inscripto, **ΟΔΥΜΠΙΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ**. Ita sequitis temporibus Rex Regum Chosroës, sed auxiliu indigus, litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, cum **ΣΩΤΗΡΟΣ** nomine cum epithetis aliis compellat, sicut Romanos in genere, ut paullo ante vidimus, **ΣΩΤΗΡΑΣ** vocare non erubescit. Julianus Orat. 111. vero Cæsar, Eusebiam Augustam, conjugem Constantii,

tii, ΣΩΤΕΙΡΑΝ etiam vocat. Mulieribus enim nonnunquam tributum hoc nomen, exemplo BERENICES supra indicatæ, aut alterius ex eadem Lagidarum stirpe, non ΣΟΣΠΙΤÆ, sed *Ægypti ferælis Erynnis* CLEOPATRÆ, cui tamen ΣΩΤΗΡΟΣ cognomen nummi etiam largiuntur. Ita enim legam potius vel ΣΩΤΕΙΡΑΣ, quam cum Tristano ΣΩΤΗΡΑΣ. Σωτήρης enim & Σώτρας ex æquo Græcis *servatrix* in casu recto, non autem Σωτήρας. Hinc Venus Σωτήρης in Inscriptione veteri, Ἀφροδίτη θεῆ παναγία καὶ ΣΩΤΗΡΙ. Thef. Græc. LIX. I.
 Quod autem antea recte conjeceram, evicit postea idem Cleopatrarum nummus mihi inspectus inter alios Regiæ Gazæ Parisiensis, inscriptus ΘΕΑΝΩΤΗΡΑ; pro qua priori voce male ΟΩΑΝ legerat idem Tristanus. Neque dissimilis error viri incomparabilis in Eusebianis novissimæ revisionis, ubi fide similis Nummi In addend. ad Græc. Euseb. pag. 430. hanc Cleopatram *Ægyptiæ* ΟΩΑΝΩΤΗΡΑ cognominatam tradit. Alias idem ΣΩΤΕΙΡΑΣ cognomen occurrit adhuc hodie in præclaris aliquot Nummis: quo scilicet præter Minervam apud Athenienses, DIANA Syracusis, CERES Apameæ, PROSERPINA Cyzici colebantur; ut ostendunt selecta illorum locorum numismata, vel ΣΩΤΕΙΡΑ tantum inscripta cum Dearum illarum effigie, vel ΚΟΡΗΩΤΕΙΡΑ, ut in In Gaza Christianæ Augustæ. sequenti nummo Cyzicenorū.

Ccc

Quæ

Quæ illustrant utique lapides antiqui, in quibus aut eidem Proserpinæ, SANCTÆ, SERVATRICI; aut alias FORTUNIS, SALUTARIBUS, inscripta elo-
gia: exemplo nempe APOLLINIS SALUTARIS, ut vocatur iste in nummis Volusiani. Quod Σωτήρης attributum, cum FORTUNÆ etiam tribuit Pinda-
rus, Σώτηρα Τύχη; tum alicubi THEMIDI; alibi etiam MEDEÆ, tanquam navis Argo servatrici. Ut jam illud præteream, inde Soteria vel Σωτήρεια, dictos olim ludos in Deorum honorem celebratos; ut liquet rursus ex præclaro nummo Ancyranorum, percusso temporibus Caracallæ, ΑΚΗΓΕΙΑ ΣΩΤΗΡΕΙΑ ΙΘ. ΠΥΘΙΑ ΑΝΚΥΡΑ. Mitto vero hic notos ex libris juris civilis, loci vel locorum servatores in celeberrimis oppidis constitutos, qui salutem civium eorumque commodis consulerent: seu ut Porphyrius alicubi loquitur, τῶν σωτηρίας τῶν πόλεων περιεσώτες. Unde insuper satis liquet, quam meliori titulo ac jure non unius Urbis aut Populi, sed universi generis humani liberatorem antiqua Hellenistarum pietas SOTEREM salutavit.

Od. Olymp. XII.
VII. XIII.

In Museo Cl. Seguini.

Lib. IV. de Abst.

De Cognomine EPIPHANIS in variis Nummis.

De Incredul.

Lib. III.

ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ familiare in iisdem Numismatibus nomen occurrit, quo præsentem in Mysteriis Deos, Gentiles olim prosequerentur. Unde etiam Epiphaniæ frequentes & salutares eorum adparitiones dictæ; ut eruditus notum. Hinc Lucianus agens de Hephastione ab Alexandro consecrato, somnia ejusdem, Epiphaniæ quasdam, aliaque ejusdem vaticinia ab adulatoribus refert jactata, quo juvenili Alexandri cupiditati indulgerent. Ita ut eundem Heroibus illis vel Divis continuo adscriberent, de quibus in genere ait Polybius, ποιεῖν Ἡρώων τε καὶ θεῶν ἐπιφανομενῶν. Inde autem ad Reges Alexandri successores, tanquam manifestos
&

& conspicuos quosdam in terris Deos, Hephæstione certe haud inferiores, & tum magis visibiles, translata eadem appellatio, ut præ aliis nummus ANTI OCHI clare exprimit, cum utroque titulo ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Quod ipsum firmat egregie Appianus, qui Antiochum narrat Epiphanem dictum, quod expulsus è patrio regno tyrannis, quasi patrius & domesticus Rex illis adparuisset, βασιλῆος οἰκείου ἄφθν. Qua ratione certe apud Libanium dicuntur Cæsares Constantius & Constans, suis Provinciis ἀντὶ πατέρων φανέντες, aut apud Claudianum,

— venerabilis illi,

Ceu Numen PRÆSENSQUE vocor.

Epiphaniæ enim illæ Gentilium, quod observo, & hic ad rem facit, maxime de patriis ac domesticis Diis & eorum manifestatione vel præsentia (ut Tullius illam vocat) sumebantur, ut præter alios, auctor mihi Dio Chrysostomus, qui tradit vulgo credi conditores Heroas ac Deos, ut maxime eos decet, adire frequenter suas civitates, & maxime festis ac solemnibus diebus, aliis autem non conspicuos. Neque vero inanes habitæ ejusmodi Epiphaniæ, sed qualis hujus Antiochi apud Syros suos præsentia, efficaces & salutari quodam auxilio præditæ, quæ nempe aut agris salutem, aut adfluctis solatium, aut laborantibus præsidium portendere consueverant. Hinc (ut tria hæc beneficia paucis complectar) Isis culta apud Ægyptios ob agrorum in adparitionibus curam, teste Diodoro, ἀπὸ τῶν θεοπαίων ἐπιφάνειαν, & Philippo Medico ob sanatum Alexandrum gratias habebant veluti præsentī Deo, auctore Curtio. Hinc rursus tradit Eunapius, Antistitem à Juliano Cæsare missum in Græciam calamitatibus adfluctam, κατὰ τὴν θεοπύκνιστον ἀποπέμπων φανέντα. Diodorus vero celebriorem re-

De Bello
Gildon.

Orat.
XXXIII.

Lib. i.

Lib. v.

In Maxi-
mo.

Ccc 2

fert

- Lib. v. fert Deorum Samothraciæ Epiphaniam, ob admiranda quæ præstabat in periculis auxilia; & Polybius, confternatis Pœnis Heroëm quendam *Ἐπιφανέντα*, viam iis docet per Alpes indicasse. Ut vel inde satis liqueat, cur eodem sensu quo *Ἐπιφάνεια*, ita *πύρεσια* quoque non solum pro *præsentia* Numinis, sed pro *efficacia* quoque
- II. c. 1. v. 2. usurpetur in Epistola Divi Petri; aut cur apud Mac-
- II. c. XII. v. 22. cabæorum scriptores, non semel *Ἐπιφάνεια* præclarum Dei factum notet, ut jam vidit ὁ πάνυ Grotius. Unde perspicuum etiam, cur tot gaudiis & acclamationibus profecerentur Gentiles hanc domesticorum suorum Numinum apparitionem, ut Syri ad conspectum huius DEI EPIPHANIS ANTIOCHI; aut Memphitæ apud Herodotum, qui ad Dei sæpe apud suos manifesti præsentiam, Ægyptios refert ingenti gaudio delibutos festos etiam dies agere. Præsentiam enim illam, non votis solum sed sacrificiis etiam, & vario mysteriorum apparatu consueverant elicere, quo respexit Eunapius, *καὶ προσέειχεν ὡς περ αὐτοκλήτω ἢ αὐτὸ πῶς προσήμαστος Φανέντα θεῷ, ὅτι ἀδῆσεν ἰσχυρῶς ὡς καὶ ἐκ τῆς προαιτίας* quasdam sollicitationes præsentis Deo. Ubi nempe eam adparitionem intelligit, quæ sponte à Deo concessa, citra operosiores adparatum, quo solebat eadem provocari. Sacra enim instituta à Gentilibus ad impetrandas vel celebrandas illas domesticorum Numinum
- Lib. 1. c. 31. adparitiones, cum aliunde, ut tentatis Tullo sacrificiis apud Livium, tum ex Athenæo licet colligere; qui refert Demetrium Phalereum, fratre Himeræo ab Antipatro trucidato, illius Epiphania celebrasse, *ὡς τὴν Ἐπιφάνειαν τῶν ἀδελφῶν ἑώνων*. Quæ sacrificia scilicet ad indicandam fratris EPIPHANIAM & quasi in Deos relati præsentiam seu manifestationem instituebat Demetrius: haud aliter ac illo Epiphaniæ argumento, consecra-

secrationem Hephæstionis mentiebantur, amici Alexandri. Ut videas, mi OCTAVI, non hodie primum, vel veris vel fictis adparationibus, fidem divinitatis quæsitam, ac suum Divis cultum ea hominum opinione invaluisse. Eadem vero sacra ΘΕΩΦΑΝΙΑ etiam dicta, ex Philostrato observo, ubi Lacones interrogati, an ob præsentiam Apollinis Tyanci Theophrasia agitent, *εὶ καὶ Θεοφάνια ἐπ' αὐτῶν ἄξιον*. Unde Lib. 17. cap. 10. patet Εἰσφάνιας & Θεοφάνιας voces de ipsa adparatione; Εἰσφάνια vero seu Θεοφάνια usurpata pro festis in eorum memoriam aut desiderium agitari solitis: quod discrimen etiam scriptoribus aliquot Ecclesiasticis observatum videas, quibus alias πρὸ Θεοφάνια aliquando etiam Θεοφάνια non jam de Christi vel Magorum adparatione, sed de Christi Baptismo frequenter usurpantur; ut præter Chrysostomum aliosque, liquet ex Balsamone in Bibliotheca Juris Canonici: quo sensu etiam dies Baptismi Εἰσφάνιας ἡμέρα vocatur in Constitutionibus Apostolorum. At vero hujus ANTIΟΧΗ exemplo, qui hoc nomen DEI EPIPHANIS in Nummis adhuc præfert, idem quoque legimus Caium Cæsarem ambivisse. In Eusebii certe Chronico ex versione Hieronymi, dicitur Caius Petronio Præfecto Syriæ præcepisse, sibi statuam poni Hierosolymis, sub nomine JOVIS OPTIMI MAXIMI. Hæc autem postrema in Eusebianis Græcis Scaligeri exprimuntur, ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, hoc est juxta eundem Scaligerum, *Jovis Illustris*; pro vulgata scilicet cognominis hujus Epiphaniis apud Interpretes significatione. Ita tamen ut hujus appellationis dignitatem aut vim vocis non videatur mihi adsequutus; qua meo judicio instar JOVIS PRÆSENTIS & manifesti, absens etiam Caius à Judæis suspici Hierosolymis ac adorari impie voluit.

Genethl.
Maximiani.

voluit. Gemino nempe instituto, quo eisdem Jovis titulos & honores ambiens Diocletianus, *conspicuis & PRÆSENS JUPPITER cominus invocari voluit*; aut quo passim Cæsares *præsentes Dii* seu Epiphanes, apud Poëtas ac Oratores invocantur, immo Diis etiam manifestiores; sicuti de Augusto loquitur Ovidius,

Ut mihi Dii faveant, quibus est manifestior ipsis.

In Præfat.

& Valerius Maximus, qui ejus rei causam adfert, *quod cætera divinitas opinione colligitur, tua PRÆSENTI fide, paterno avitoque sideri par videtur*. Familiare vero id præ aliis Caio, ut absens etiam præsentis Dei instar coli vellet: unde sicut in Templo Hierosolymitano id fieri jussit Romæ constitutus, ita ejusdem Roma absentis sellam in Urbis Templo positam Patres adorasse, & argentum, ex more introducto sub Augusto, quasi præsentis obtulisse auctor est Dio. Tangit alias &

Lib. LIX.

De Legat.
ad Caium.

commemorat pluribus hanc Caii vesaniam Philo, qui eandem refert Inscriptionem statuæ, quam volebat sibi Hierosolymis dedicari, sub titulo nempe ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΕΟΥ ΓΑΙΟΥ. quæ felicitas revera paullo ante eidem, sed ingratae Urbi contigerat, in conspectu unici & veri vel ΔΙΟΣ vel ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Neque vero ideo, quod inter *doctus* seu invisibiles Deos primum locum Jovi adscripserit Theologia Gentilium, minus hoc illi ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ seu PRÆSENTIS cognomen ex ejusdem placitis convenire quisquam existimet. De his enim alioqui non conspicuis Diis, nec *Φαινοφόροις* instar Solis & Lunæ, Epiphaniæ illæ Gentilibus proprie dicebantur; tanquam de singularis cujusdam & aliis inconcessi beneficii prerogativa, ut supra ex Dione Prusæo vidimus. Hinc frequens etiam Deorum PRÆSENTIUM aut etiam PRÆSENTISSIMORUM mentio in Inscriptionibus

Plutarch.
Quæst.
Rom.

bus antiquis, seu quod eodem redit, ΘΕΩΝ ΕΠΙΦΑ-
 ΝΕΣΤΑΤΩΝ; quod & Constantino tribuit Orator
 Anonymus, *quando illum dabitis diem, quo PRÆSEN-*
TISSIMUS hic DEUS omni pace composita. Tales nempe
 Dei Epiphanes præcipue à Germanis nostris olim
 culti; quos tradit Cæsar, Deorum numero eos solum
 ducere, QUOS CERNUNT, & quorum opibus aperte Comment.
juvantur, Solem puta, Vulcanum, Lunam. Ex his lib. v r.
 autem facile adsequimur, cur eam vocem Epiphaniæ,
 non ad fictam aut inanem, sed ad veram vel ΘΕΟΦΑ-
 ΝΕΙΑΝ vel salutaris syderis adparitionem, primis
 Christianæ Reipublicæ Triumviris manifestati, So-
 cietas Christiana jam olim traduxerit. Ad hanc vero
 ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ appellationem, Antiocho in
 ejusdem Nummis, aliisque dein tributam, respexisse
 patet Chosroëm Persarum Regem apud Simocattam, Lib. i v.
 qui inter inanes titulos, ambitiosum quoque illum præ-
 fert, *inter homines Deos*, ΘΕΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΣ.
 A primo vero Antiocho Epiphane dicta videtur urbs
 Epiphania, ex qua oriundus Euagrius, & de qua præ-
 ter Geographos adeundus Josephus. Quod vero non Antiq. lib.
 prætereundum hoc loco, familiare illud ΕΠΙΦΑ- i. cap. 7.
 ΝΟΥΣ cognomen, non LAGIDIS solum & SELEU-
 CIDIS, hoc est notis Alexandri Hæredibus evasit;
 sed ad NICOMEDES Bithynios, TIGRANES Ar-
 menios, & Parthorum ARSACES ac VOLOGESES
 transiit: quod vix aliunde, quam ex residuis eorum
 Numismatibus nobis liquet. Donec posteriori ævo,
 non ΕΠΙΦΑΝΕΣ solum, sed ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΙ
 dicti horum successores Persarum Reges, ut modo vi-
 dimus; quando scilicet ΕΠΙΦΑΝΕΣ dicti eorum
 Præfecti, ut vel arguit una inscriptio litterarum Varami
 Satrapæ, apud Theophylactum Simocattam.

Hist. lib. iv.
cap. 7.
 KE-

De Cogno- KEPATNOY seu FULMINIS cognomentum,
 mine K E- PTOLEMÆUM Soteris filium majorem, & fratrem
 PAYNOY Philadelphi gestasse, præter Auctores, Nummtus ejus-
 dem docet, ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΕΠΑΥΝΟΥ. A cele-
 britate vero seu vi ignea fulminis, nomen hoc illi ad-
 hæsisse tradit Pausanias; Memnon autem apud Pho-
 In Atticis. tium, ab importunitate morum seu vacordia. Sicut a-
 Ad Iliad. A. lias apud Eustathium lego, Κεραυνόν quendam à voraci-
 pag. 862. tate dictum, quod impetuose in mensas irruens, eas-
 dem plane consumeret; quemadmodum alio iterum
 sensu, sed in sequiorem itidem partem, Alexander
 Annæo nostro alicubi dicitur, *Terrarum fatale malum*
 FULMEN QUE. Unde mirum videri posset, hoc con-
 tumeliæ, juxta Memnonem, vocabulum, non à malevo-
 lis solum, aut joco militari, huic Ptolemæo tribui, sed
 etiam in nummis ejusdem signari. Quod Caius & An-
 toninus Bassianos in Caligulæ aut Caracallæ nomini-
 bus haud videmus usurpassè. Quamquam enim AU-
 LETIS, PHYSCONIS, & HIERACIS minus decoræ
 appellationes in Ptolemæorum numismatibus etiam-
 num obviæ firmare Memnonis sententiam possent;
 quod frequenter nempe, *nec honor nec injuria, sed casus*
 Saturnal. *fecit hæc nomina*, ut Macrobius docet in Africæ & Scro-
 lib. 1. cap. 6. fæ cognominibus contigisse, quæ nobilissimis apud
 Romanos viris adhæserunt; aliunde tamen potius, &
 à Jovis FULMINATORIS epithetis, juxta Soteris
 In Imagi- CERAUNI derivare: quod firmat etiam Lucianus,
 nib. qui Ægyptios præ gentibus aliis Deorum cognomini-
 bus usos docet. Id vero illustrat eximius Justinus
 de Clearcho Heracleæ Tyranno, qui Jovis filius credi
 Lib. xv 1. voluit; *filium quoque suum CERAUNON vocat, ut Deos*
 cap. 5. *non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat.* Ita
 eodem

eadem nomine insignitus occurrit unus è Seleucidarum genere, Callinici nempe nepos & Magni Antiochi frater, quem CERAUNON etiam dictum observat in Chronico Eusebius. Propiorem vero hujus nominis rationem liceat mihi ex Appiano eruere, qui Seleucum Nicatorem in condenda Seleucia ad mare, sequutum refert augurium fulminis, & ideo Fulmen in eadem urbe haud aliter ac instar Numinis consecratum, καὶ θρησκύεσσιν καὶ ὑμνοῖσι καὶ νυκτὶ ΚΕΡΑΥΝΟΝ, *In Syriacis. colunt ac celebrant etiamnum FULMEN.* Ex quo lucem foeneratur Hefychius, qui Jovem sub CERAUNII nomine Seleuciae cultum observat, ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ ἐμ-βρόντις. καὶ Ζῆς ἐν Σελδουκίᾳ. Hæc autem mire illustrant, cum antiquus Seleucensium Nummus, cum Seleuci conditoris effigie & Fulmine alato in averfa nummi parte, ac epigraphæ ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ.

Tum duo insuper sequentes Nummi, uterque cum Fulmine mensæ imposito, & prior quidem sub Pio Cæsare percussus, cum inscript. ΖΕΥΣ ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ; alter itidem cum ipso nomine Seleucensium, CELEYΚΕΩΝ quos vere Regia Gaza Christinæ Augustæ nobis suppeditavit.

Ddd

Ce-

Ceraunius nempe Juppiter Seleucensibus haud aliter ac FULMINANTIS, FULGERATORIS, TONANTIS denique nominibus Romanis cultus; sicut præter Inscriptiones antiquas & unam quidem JOVI SANCTO BRONTONTI, firmant etiam obvii & frequentes Nummi cum epigraphæ JOVI TONANTI, aut sequens JOVI FULGERATORI inter aureos Diocletiani obvius.

Hinc & nota Jovis Ales Fulmen passim tenens in aliis Nummis, juxta Manilium,

Lib. 1.

Assueti volitans gestat seu fulmina mundi

Digna Jove & celo, quod sacris instruit armis.

& idem Fulmen Providentiæ Deorum in iisdem symbolum: sicuti clare liquet ex nummis, quibus Fulmen insculptum, cum inscript. PROVIDENTIÆ DEORUM. Neque vero JOVEM solum CERAUNION, sed MINERVAM quoque Fulmine armatam exhibent nobis antiqua numismata; quale supra expressum ANTIGONI Tutoris, in cujus averſa parte Pallas depicta fulmen vibrans, scilicet juxta Poëtam,

Ipsa Jovis rapidum jaculata è nubibus ignem.

Quo referri etiam debent alii nummi, in quibus Noctua Fulmen unguibus tenet; idem utique huic Deæ, quod Jovi Aquila ministerium præstans. Nempe juxta Etruscorum libros, certa Numina præter Jovem possidentia fulminum jactus; inter quæ potissimum Minerva, ut ex iisdem & Varrone pluribus docet Servius.

Ad lib. 11.

Æncid.

Quo respexisse etiam videtur præclarus Nummus & è maxi-

maximorum quidem genere, qui occurrit in Gaza Cardinalis Buoncompagni, sub Severo percussus, in quo spectare licet Vulcanum Jovi fulgura temperantem, ante autem stantem Minervam. His vero Numinibus, Manubias seu Fulminum jactus possidentibus, adscribendus etiam HERCULES; cujus ut alia mittam exempla, fulminantis figura occurrit in nummo Bruttio-^{In Gaza Medicea.} Alexandrum, Fulmen manu tenentem olim ab Apelle depictum: quamquam eo nomine à Lysippo reprehensum, ut alicubi Plutarchus refert. Horum itaque Numinum exemplo, non Ptolemæi solum & Seleuci dicti Græcis CERAUNI, sed Romanorum etiam Cæsares, TONANTES & FULMINANTES, ut de Augusto Virgilius,

— *Cæsar dum magnus ad altum*

Fulminat Euphratem bello.

alibi autem de eodem Naso,

Et jacit invita fulmina rara manu.

aut de Jove ac Domitiano Martialis,

Adspice Tarpeium Pallantinumque Tonantem;

sicut tonare etiam ROMA apud Claudianum,

Seu Cælum seu Roma tonat.

Hinc Fulmine etiam nonnunquam armati CÆSARES in selectis eorum Nummis, tanquam Joves Latii; qualis AUGUSTUS cum Corona radiata Fulmine & Stella, ac inscri. DIVUS AUGUSTUS PATER, in aver-^{In Gaza Medicea.}sa vero parte, Castrum, & inscript. AUGUSTA EMERITA. Ita inter ejusdem Augusti Nummos à Nerva restitutos, unum videas cum Fulmine ac inscriptione DIVUS AUGUSTUS. Sic iterum in Gaza Medicea, ^{In Gaza Christinae Augustæ.}TRAJANUS visitur dextra Fulmen, sinistra hastam puram tenens, retro Victoria coronam capiti ejus im-

Ddd 2 ponens,

ponens, cum solita epigraphe, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIP. Cui geminum eadem suppeditat inter nummos Hadriani, in qua figura dextra Fulmen, sinistra hastam tenet, cum inscriptione DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER. Qua ratione nempe Fulmen in dextra Julii Cæsaris collocat antiquum Epigramma,

Antholog.
lib. v. c. 1.
Epig. 16.

Δεξιτερῆν ἢ Κεραυνὸν ἀγὰλλεῖο χερὶ κομίζων,

Ὅσα Ζεὺς νέεσσι δῖμ' ἐν Αὐσονίαισιν ἀκράων.

Dextra vero Fulmen ornabat manu ferens,

Ut Jupiter novus alius in Ausoniis audiens.

Ut mittam quod de Caio refert Tranquillus, quod plerumque aurea barba Fulmen tenens sit conspectus. Ex his vero possunt etiam illustrari frequentes in aliis LAGIDARUM & SELEUCIDARUM Nummis Aquilæ Fulmini insistentes, & duæ nonnunquam cum expansis alis & Fulmine, ut in quodam PTOLEMÆI numismate; ut nihil de ALEXANDRI EPIROTÆ, PYRRHI, AGATHOCLIS, HIERONYMI, aliorumque id genus Regum aut Tyrannorum Nummis dicam, cum signato in iis Fulmine, tanquam manifesto Providentiæ ac Imperii symbolo. Quo spectant etiam cum aureus Nummus ANTONINI PII, in Cimeliarchio illustrissimi Colberti nobis inspectus, in quo figura sedens spectatur cum Fulmine & hasta, inscript. autem IMPERATORI; tum alii sub Caracalla aut Maximiano signati, in quibus non jam Aquila aut Noctua, sed Leo radiatus Fulmen ore gestat. Aliud vero statuendum de Alcibiadis symbolo, quem in Clypeo nullum aliud insigne gentilitium expressum gestasse refert Plutarchus, præter Amorem

In Alcibia-
de.

ΚΕΡΑΤΝΟΦΟΡΟΝ.

De Cogno-
mine D 10-

At vero Deorum Cognominibus non solum, sed Nominibus etiam occurrunt nonnunquam insigniti;

ut

ut DIONYSI seu Liberi Patris adsumpto vero nomine ANTIΟCHUS unus ē Grypi filius, ANTIΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ, de quo Josephus aliique possunt consuli, & cujus Nummum in superioribus adtulimus cum Elephante *λυγγοφόρω*. Adnotavit id jam olim Lucianus, qui Deorum appellationes observat ab hominibus petitas, cujus rei exemplo sint DIONYSI, Hephæstiones, Zenones, Posidonii; quæ nec in nominum solum sed cognominum etiam vicem, ut hoc loco, transiere. Ita & THEMISO HERCULES apud Athenæum, & MENEKRATES JUPITER apud Ælianum, & NICAGORAS MERCURIUS apud Clementem, peculiari loco, ubi Reges & privatos etiam Deorum nominibus olim appellatos docet; quod & observat etiam alicubi Servius: *Antiqui Reges nomina sibi plerumque vindicabant Deorum, &c.* Immo quo honore prostibula etiam sua & publicarum libidinum victimas decorarunt Græci, ut de PHILE & LAMIA VENERE, ex Athenæo eruditus notum. Nec mirum sacris vulgaris hujus Deæ assidue operatas, ab eadem nominis decus reportasse; quum à Deo scilicet, à quo honorem adepti, nomina jam olim mutuatos veteres, ex Plutarcho noverim; unde alium Athenæum, alium Apollonium, alium etiam DIONYSIUM dictum observat: qui locus mire hæc & superiora simul illustrat. Transiere vero illius infantiæ exempla ad Romanos; unde in antiquis monumentis, ac Nummis vel imprimis, obviæ inscriptiones, ROMULO AUGUSTO, HADRIANO HERCULI COMMODIANO, JOVIO GALERIO; sic ut aliunde JOVIUM DIOCLETIANUM, & MAXIMIANUM HERCULEUM dictos accepimus. Eadem nempe ratione SILVIUS ÆNEAS jam olim

Ddd 3 dictus

NYSI in
viris
Nummis.

Pro Imagi-
nibus.

In Protre-
ptico.

Ad Ænei-
dos v. 11.

Lib. v. 1. &
xiii.

De Oracul-
defectu.

dictus apud Poëtam, unus ex divi Æneæ posteris;
 ——— & qui te nomine reddet

SILVIUS ÆNEAS.

Ita referri huc etiam debent frequentes in iisdem nummis vel JUNO, vel CERES, vel VENUS AUGUSTA, cum Dearum nempe habitu & Augustarum effigie; ut præterea ex obviis earundem statuis licet hic passim observare. Ut mittam frequentia in lapidibus veterum petita à Diis Deabusque *Mercurii, Saturni, Phæbi, Diana, Palladis*, aliaque id genus nomina; aut Cypriæ cujusdam Reginæ, quam *Λητώ* seu *Latonam* dictam commemorat Lucianus. Unde equidem liquet, incautius alibi adferuisse *ἢ πάλιν* Salmasium, apud Græcos pauca, immo nulla nomina extare, quæ sola solidaque Dei aut Deæ appellatione censerentur: nullos enim dictos *Apolines, Junones, Veneres, Tychen* seu Fortunam, sed immutatis nominibus, *Apollodoros, Herodoros, Aphrodisia, Eutybios*, &c. quæ certe cum loco supra indicato sui sæculi eruditissimus Clemens, tum copiosa monumentorum veterum supellex nimium refellunt, dum eadem ipsa ac solida Deorum Dearumve nomina, ut modo etiam audivimus, viris mulieribusque frequenter tribuunt. Immo sicut hominibus Deorum, ita Diis quoque ac Deabus indita virorum ac mulierum cognomina, ut *Jovis Agamemnonis Spartæ, & Stratonididis Veneris*, ab uxore Antiochi Soteris apud Tacitum, & in Marmoribus Arundellianis. Sic apud Leucadem, Aetium, aliisque in locis, frequentata Tempia *Ἀφροδίτης Αἰνείαδος*, juxta Dionysium Halicarnassensem. Ita Romæ *Jovis Augusti, Apollinis Augusti*, & similium non obscura appellatio in antiquis elogiis. Ipsum vero *Dionysi* cognomen, præter adlegatum ex Nummis *Antiochum*,

In Imagin.
 Ep. ad Me-
 nag. de He-
 rod. Infant.

Lib. 1.

CHUM,

CHUM, novissimum, juxta Josephum, genus à Seleuco ducentium, unum quoque è ΠΤΟΛΕΜÆΙΣ gestasse, ex Eusebio aliisque liquet, sed qui minus recte in Chronico Eusebiano, & vulgo apud Chronologos DIONYSIUS pro DIONYSUS vocatur. Verum ejus nomen, ut alterius Antiochi de quo egimus, ΔΙΟΝΥΣΟΣ, sicuti in Porphyrii fragmentis, aliisque Græcis Excerptis apud eundem Scaligerum vocatur: quam In Euseb. P. 65. quam in nonnullis etiam, sed minus accuratis & graviorum errorum plenis, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ dicitur. Eiusdem quoque mentionem reperio apud Lucianum, Non tēmer. cred. Calumn. καὶ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩ τῷ ΔΙΟΝΥΣΩ Πτικληθέντι, & apud ΠΤΟΛΕΜÆUM cognomento DIONYSUM, ac sub eodem adductum olim in extremum capitis periculum Demetrium Platonicum, ob neglecta Bacchantium solemnia; ut vel inde colligas, quam bene nominis illius mensuram implevit hic Dionysus. Eiusdem etiam meminit Clemens Alexandrinus, sed cujus lo- In Protreptico. cus in mendo cubat; ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ δὲ ὁ τέταρτος ΔΙΟΝΥΣΟΣ ἑκαλεῖτο, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικός Διόνυσος καὶ αὐτός. PTOLEMÆUS autem quartus, vocabatur DIONYSUS, & Mithridates Ponticus ipse quoque Dionysus. Quid audio, Ptolemæum Quartum dictum Dionysum, qui Eusebio in Chronico ac Porphyrio in fragmentis Undecimus, & in alia Græca Scaligeri collectione Duode- Pag. 573. cimus, hinc vulgo penultimus Lagidarum statuitur, quibusdam etiam recentioribus, etsi minus recte, postremus, Cleopatrarum nempe Cæsaris & Antonii Frater, (quod & adferunt Græca quædam Scaligeri Excerpta, In Euseb. P. 65. sed inerudita) cujus Parens revera citatis paullo ante auctoribus traditur. Neque vero alius Dionysus occurrit in serie Lagidarum, & quartus Ptolemæus vulgo Philopator, cujus frequens apud Veteres mentio, & quem

Lib. VII.
cap. 56.1

quem alias *Gallum* etiam dictum & *Tryphonem* apud Plinium legas & Etymologici Auctorem, nusquam vero, quod sciam, Dionysum. Vel itaque Clementis illud *μνημονικὸν ἀμείψιμα*, quod miror non observasse viros doctos, qui illum notis suis & animadversionibus illustrarunt; vel quod malo de Ægyptio & longe eruditissimo scriptore opinari, corrupti ibi ejus codices, & loco *πέπεσι* vel *ἐνδέκα* aut *δωδέκα* restituendum. Confusa enim vulgo hæc posteriorum Lagidarum historia, dum in constituendo Ptolemæi Lathuri seu Soteris successore dissentiunt Chronologi; quem alii hunc DIONYSUM ejus filium statuunt, alii rursus aut sororem Cleopatram (diversam ab Antonii Cleopatra) aut duos Ptolemæos Alexandros Evergetis Nepotes eidem præmittunt. Nisi placeat forte opinari tuendæ vulgari apud Clementem lectioni, sicut *Gallum*, ita *Dionysum* quoque dici potuisse quartum Ptolemæum: *Gallus* enim dictus juxta Etymologici Auctorem, quod instar Gallorum Matris Deæ, notis seu stigmatibus foliorum hederæ esset compunctus, eos enim in Dionysiacis continuo hedera coronatos: *Γάλλοι δὲ φιλοπάτωρ Πτολεμαῖοι ἀπὸ τῶν φύλλα κισσῶ κατισίχθαι ὡς οἱ Γάλλοι. αἱ γὰρ Διονυσιακαῖς πλεῖστα κισσῶ ἐσεφάνθητο*. Ab eo itaque Hederæ usu, & simili in Dionysum seu Bacchum studio, DIONYSI quoque, aliorum, quos enumeravimus, Regum exemplo, cognomen mereri potuisset. MITHRIDATEM vero, DIONYSUM quoque dictum, recte observavit Clemens, quod notaverat olim Tullius, *Mithridatem Deum illum, Patrem, Conservatorem Asiae, illum DIONYSUM, BACCHUM, Liberum nominabant*, ac præter Appianum, innuit etiam

In voce
Γάλλοι.

Orat. pro
Flacco.

Or. xxxvii.

Lib. i.
symp. qu. 6.

Quæ-

Quæstionibus Convivalibus. Neque aliter PTOLE-
 MÆI de quo egimus exemplo, qui non Dionysus so-
 lum, sed *ὁ ἰσχυρὸς ὁ Διόνυσος*, seu *Junior Bacchus* dictus, ut
 præter Porphyrium, aliaque Græca Scaligeri Excer-
 pta, liquet præterea ex Menandro Protectore; ita
 M. ANTONIUS omni ejusdem Dei cultu adsumpto,
 hedera, pampino, MINOR DIONYSUS olim nun-
 cupatus: quem cultum præter ^aPlutarchum & ^bDio-
 nem, aliquot nummi adhuc hodie eidem tribuunt, &
 Augustum vitio ei vertisse accepimus. Immo ut ille
 Ofiridis seu Bacchi habitu, ita ejusdem Regia conjux
 Cleopatra, cum stola Ifidis in publicum prodiens, oc-
 currit apud eundem Plutarchum. Solemnis nempe
 hæc Regum Asiæ aut Ægypti infania, ut Liberi Patris
 cultum & nomen adsumerent. Hinc in pompa Ptole-
 mæi apud Athenæum, Alexandri & Ptolemæi statuæ
 cum aureis coronis hederaceis prælatæ: Hinc ANTIO-
 CHUS EPIPHANES hedera revinctus in præclaro
 nummo Gazæ Medicæ; unde illustratur Hippolytus
 in libello de Antichristo, ab insignis doctrinæ Gudio
 nostro primum vulgato, qui hunc Epiphanem obser-
 vat inter alia Judæis imperasse, *καὶ κισσὸς ἐστὶ φανωδύτης*
ἐπιφάνου τῷ Διονύσῳ, & hedera coronatos pompam agere Li-
bero Patri. Hinc caput quoque ANTIOCHI DIO-
 NYSI, cujus supra meminimus, radiatum simul ac he-
 dera coronatum in præclaro nummo Gazæ Farnesia-
 næ, ut Solem nempe & Bacchum eodem simbolo ex-
 primerent. Conjuncta nempe Solis & Bacchi numi-
 na, ut vel ex Macrobio liquet, qui Solem & Bacchum
 eundem probat; quod firmat etiam alicubi Servius,
unde eundem Solem, eundem Liberum, eundem Apollinem vo-
cant, ac insuper Dio Chryostomus, qui tradit Rho-
 dios, Solem, Apollinem, & Dionysum seu Bacchum

Ecc eun-

^a In M. An-
^{ton.}
^b Lib.
 XLVIII.

Lib. v.

Lib. 1. Sa-
 turn. c. 17.
 Ad Georg.
 1.
 Orat. xxxi.

eundem reputare; quibus consentanea etiam legas apud Arnobium. Eodem alias Bacchi hederati, ut cum Tertulliano loquar, habitu insignitus etiam occurrit

Lib. 1. ANTIGONUS apud Herodianum, quem egregie iterum illustrat Nummus Medicus hujus Antigoni, primi Asiae Regis inter successores Alexandri, in quo caput ejusdem barbaturum ac hedera revinctum visitur, in averfa autem parte figura nuda navi insidens. Similem hujus Antigoni nummum hic damus è Cimeliario Cl. Seguini.

Eundem morem æmulatum filium ejus DEMETRIUM supra innuimus; sicut M. Antonii exemplo, CAIUM quoque Imperatorem, modo Liberi Patris, modo Herculis, modo Jovis etiam habitum simul cum eorum nominibus sibi vindicasse, tradentem novi Dionem in Excerptis Constantinianis, & quod Philo pluribus etiam commemorat. Eandem etiam vesaniam in ELAGABALO notat Lampridius; *junxit & Tigres LIBERUMQUE se vocans, eodemque habitu, quo Dii pinguntur, quos imitabatur.* DIONYSI itaque totidem seu Bacchi, Caius ac Elagabalus; haud aliter ac Antiochus, Ptolemæus, Mithridates, Antigonus, Antonius modo enumerati, quibus addi potest Perseus postremus Rex Macedonum, hedera itidem redimitus in antiquo marmore apud Urfinum. Ut non mirum videri debeat eos ad exemplum hujus Dei sese libenter composuisse,

Pag. 670.
Legat. ad
Caium.

fuisse, cujus florens juvena, insignes triumpho, longæ peregrinationes, vitæ hilaritas, hos illi vel cultores vel æmulos cum Reges tum Augustos conciliarunt. Immo hinc factum, ut sub ejusdem tanquam juvenis & pulchri imagine multi olim fuerint privata religione culti & consecrati. Unde nova illa nupta apud Apuleium defuncto in flore ætatis conjuge, & imaginem defuncti, quam ad habitum DEI LIBERI formaverat, adfixo servitio divinis percolens honoribus, ipso sese solatio cruciabat.

Immo nec superbis Deorum cum Nominibus tum Cognominibus contenti hi Asiæ aut Ægypti Reges, ni ipsa quoque DEI appellatione (quo nempe Coelitibus nihil reliquum facerent) vivi & in terris etiam num agentes fruerentur. Adeo ut impletum videatur in successoribus votum Alexandri, qui ut tradit aureus Orator, Deus esse noluisse post mortem, nisi aliorum Deorum Rex esset. Quo nomine exagitat eisdem præclarus auctor, quod moriendi necessitati obnoxii, Immortalis Dei appellationem inepte sibi vindicarent. Hinc illa ΘΕΟΥ nomenclatio, cognominis loco ab ANΤΙΟΧΟ Seleuci Nicatoris Nepote primum usurpata; ut vesaniam illam arguit adhuc hodie ejusdem Nummus cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ; & alterius ΑΝΤΙΟΧΙ Nicephori, ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. Sic DEMETRIUM NICTOREM ejusdem impietatis reum probant illius numismata, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, immo alios etiam DEMETRIOS in serie Seleucidarum, juxta præclaros Nummos Peireskianos supra adlegatos, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ & ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ. Ut minus novum accidat,

Ecc 2 eodem

Meta-
morph. lib.
VIII.

De appella-
tionibus
DEI &
DEI in
Variis
Nummis
Græci ac
Romanis.
Dio Chryf.
Orat. IV.

In Gaza
Medicæ.

In Cimel.
ill. Harlæi.

eodem etiam nomine alterum Demetrium Poliorcetem ab Atheniensibus nuncupatum, quod Plutarchus & Athenæus tradunt; ita quidem ut solum eum verum Deum agnoscerent, reliquos autem aut dormire, aut abiisse peregre profiterentur. Unde etiam nonnullam lucem mutuatur Actorum & Josephi locus, ubi Herodes Agrippa DEUS à circumfusa multitudine proclamatur; juxta morem nempe in vicina Syria, aliisque Orientis partibus pridem familiarem. Adeo ut illius exempla ad Mulieres quoque summi fastigii diffusa paulatim fuerint, ut BERENICES, ARSINOES, CLEOPATRAS; quod vix aliunde tamen, quam ex Lapidum Nummorumve monumentis licet hodie colligere. De BERENICE Ptolemæi Lagi Conjuge supra vidimus, eam ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine una cum marito apud Ægyptios consecratam. De eadem insuper, sicut & de ARSINOE illius filia, fidem facit præclarus Nummus cum duobus capitibus junctis in utraque parte, & inscriptione ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ.

Prior nempe nummi facies PTOLEMÆUM & BERENICEM, posterior liberos exhibet eisdemque Conjuges, PTOLEMÆUM PHILADELPHUM & ARSINOEM, sicut indicabam nuper, ut nosti, fori hujus antiquarii regulo Franciseo Gottifredi, ab eodem de illius explicatione consultus, & cujus beneficio primam præclari nummi notitiam debeo. De PHILADELPHO certe & ARSINOE explicandam illam epi-

epigraphen ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, continuo suadebat infans ejusdem Ptolemæi erga sororem amor, quem & adsumpto PHILADELPHI nomine, & nefariis nuptiis, templis præterea, aliisque divinis honoribus professum memineram; tum obvia ejusmodi appellationum apud eosdem Ægyptios exempla. Adeo ut quod sola ductus conjectura monueram, ac ut verissimum continuo arripuit laudatissimus senex, indubitatum postea deprehenderem ex lectione monumenti Adulitani, quod ex vetustissimo codice edidit jam olim Cl. Leo Allatius. In eo enim præclara legitur Ptolemæi Evergetæ, filii hujus Philadelphi, inscriptio, quam præteritis diebus frustra quæsitam, vir optimus ac omnis Romanæ antiquitatis intelligentissimus Benedictus Mellinus noster opportune subministravit. Ita autem se habent prima inscr. verba, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΤΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΡΣΙΝΟΥΣ ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ ΑΠΟΓΟΝΟΣ. Et hic quidem versabamur in secunda editione hujus operis quum opportune duo alii testes exceptione majores accesserent. Prior est similis nummus aureus drachmalis à Petro Seguino clarissimo Gallie antiquario novissime vulgatus, in eleganti sua selectiorum Numismatum congerie, & quem iisdem Ptolemæis eorumque conjugibus imputat. Posterior est idem Nummus itidem aureus, sed majoris ponderis ac uncialis, cujus ectypum è Gaza depromptum viri alti fastigii, sed ingenii ac indolis sublimioris, Cumilli Maximi, eodem curante ac diligenti antiquitatis investigatore Petro Bellorio nostro, ad me opportune admodum transmisi.

Ecc 3

Non.

Non commode autem, ut obiter hoc dicam, doctissimus Allatius vertit $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Lambda \Delta \epsilon \Lambda \Phi \Omega \text{N}$ in superiori monumento Adulitano, *Deorum fratrum*, quod ut de Dioscuris recte, ita de Philadelpho & Arsinoë dici Latine non potuit, exemplo appellationis Græcæ $\alpha \delta \epsilon \lambda \phi \omega \nu$ communis utrique sexui, sed vertendum *Deorum fratris sororisque*. Quamquam non ignorem, Reges Ægypti dici Romanis scriptoribus de regnante utroque conjugē, ut apud Livium, *Legati ab Ptolemæo & Cleopatra Regibus Ægypti*, & mox de iisdem, *Gratia Regibus acta*. Solemne nempe in Ægypto, ut Regina tanquam consortes supremi fastigii, in publicis solemnibus ac monumentis una cum maritis compellarentur exprimerenturque. Ita Ptolemæi Philometoris & Sororis etiam ejusdem ac conjugis Cleopatæ juncta simul nomina in litteris ad Oniam Judæum apud Josephum. Ex his vero adsequimur, non solum Philadelpho & Arsinoë hanc $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Lambda \Delta \epsilon \Lambda \Phi \Omega \text{N}$ appellationem tributam, sed eandem etiam ad Parentis utriusque $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Sigma \Omega \text{THP} \Omega \text{N}$ exemplum, de utroque conjugē fratre & sorore formatam. Immo si Græcum Theocriti Interpretem consulamus, communis etiam illa fuerit Parentibus Soteri & Berenice, superioribus Nummis expressa $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Lambda \Delta \epsilon \Lambda \Phi \Omega \text{N}$ inscriptio. Tradit enim ille, hanc Berenicem Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis proinde sororem, Lagi itidem, ut
omni-

Lib. xxxvii.
cap. 3.

Lib. xlii.
Antiq. c. 6.

omnibus notum, filii; Βερενίκην λέγει τὴν Λάγην μηδὲ θυγα- Ad Idyll.
τέραν, γυναικὰ δὲ Πτολεμαίου ἔσωτήρα. An vero diversi ^{xvii.}
fuerint hi Lagi utriusque parentes, quod in nuperis ^{Theocr.}
Exercitationibus existimat nobilissimus Senex à Gren-
temefnil, cui observatus etiam hujus Interpretis locus;
an vero in aliorum de his Berenices natalibus silentio,
continuo fides huic Græculo sit habenda, non magno-
pere jam erimus solliciti, & totum hoc eruditi lectoris
judicio libenter commitemus. Illud certum eam no-
menclationem ab Apolline ac Diana gemino Numine
desumptam, juxta morem Ægyptiorum jam nobis Lu-
ciani & Nummorum fide abunde declaratum; aut si
mavis à Jove & Junone, quorum auctoritate & exem-
plo, has Ptolemæi & Arsinoës nuptias defendit in præ-
claro alias Idyllio Theocritus. Qua ratione nempe
CAIUM legimus in Dionis Excerptis, quo revera se ^{Pag. 670.}
Jovem probaret, cum fororibus suis inprimis rem ha-
buisse: unde & eandem in averfa nummi parte signari
curavit, qui obvius adhuc hodie apud antiquarios.
Neque aliter ac Philadelphi & Arsinoës in superiori-
bus Nummis, ita Jovis & Junonis juncta nonnunquam
capita videas in aliis antiquis numismatibus, ac Epi-
rotarum inprimis, cum apud Goltzium, tum in Gaza
Palatina & Medicea. Immo Goltzium geminam num-
mi de quo agimus inscriptionem vidisse, postea ex e-
jusdem Thefauro deprehendi; sed quam ad Apollin-
em ac Dianam referre illi placuit. Sic alteram inscri-
ptionem Ægyptiam observo apud Gruterum, cum ^{Thef.}
iisdem vocibus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, & in ultima lapi- ^{MLXXIII.}
pidis parte, ΣΥΝΘΡΟΝΟΙΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΘΕΟΙΣ, ^{7.}
quæ postrema vulgo de Osiride & Iside Ægyptiis usur-
pata ad Philadelphum itidem & Arsinoën, sanguine,
folio, & eadem superiori appellatione junctos, haud
male.

male quoque referri possent. Hanc vero DEORUM nomenclationem utrique mortuo demum tributam, liceret ex Diodoro colligere, qui alicubi observat, Reges adhuc superstites Deorum quidem honoribus cultos ab Ægyptiis, non tamen sub Dei appellatione, excepto Dario Xerxis patre, cui soli id fuerit concessum;

Lib. 1.

ἡλικαύτης τυχῆν τιμῆς, ὡς δ' ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ζῶντων ἰδὲ θεὸν προσεβλήσθαι μόνον τῶν ἄλλων βασιλέων, tantum honoris consequutum, ut etiam vivus ab Ægyptiis DEUS solus ex aliis Regibus vocaretur. Hunc divinum alias Regum apud Ægyptios, seu superstitem seu jam defunctorum cultum, præter Lucianum aut Diodorum, Philo pluribus alicubi exponit, & ad quem respexit Lucanus noster,

Legat. ad
Catum.

Summus Alexander Regum, quos Memphis adorat.

Ipsam vero Arsinoë DEI appellatione cum conjugis insignitam in superioribus Nummis, cultam quoque

Lib. xi.

post mortem nomine VENERIS ZEPHYRITIDIS, ex Callimacho apud Athenæum, Catullo, Hygino, ac Stephano de Urbibus adnotarunt jam viri magni. Et ut juncta hic vides utriusque conjugis capita, in signum mutua necessitudinis & concordia, ita junctas quoque amborum statuas in Odeo Atheniensium

In Atticis.

observat Pausanias; qui alibi ejusdem Arsinoës statuam in Helicone dicatam tradit. Ab eadem vero dictæ aliquot urbes Libyæ & Ægypti ARSINOES, quod observat Stephanus, & ad quas referendi forte plures nummi à magno illo Peireskio collecti, & observati mihi apud illustrem Harlæum, cum inscriptione ΑΡΣΙΝΟΗΤΩΝ. Quamquam & Syriæ aliarumque adhuc Regionum cognomines urbes, apud eundem Stephanum videre liceat; sicut & plures eo nomine Ægypti, Syriæ, Macedonia, aut Cyrenarum Reginas accepimus. Ad alteram certe ARSINOEM spectat
alius

alius Nummus cum capite velato, gemino cornucopiae & inscriptione ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, Lysimachi nempe conjugem & hujus Philadelphi filiam, qualem expressit in imaginibus Ursinus, & nos aureum ac argenteum aliquoties vidimus in illustribus Cimeliariis. Idem tamen hujus Arsinoës cum priori fatum, si fides Memnoni apud Photium, qui tradit eam post Lysimachi nuptias, fratri etiam, Ptolemæo nempe Cerauno nupsisse. Diversa rursus alia ejusdem gentis & fastigii ΑΡΣΙΝΟΕ, soror itidem & conjux Ptolemæi Philopatoris, de qua Polybius in Historia, Lib. xv. & in Excerptis Valefianis. At vero alteri adhuc ΑΡΣΙΝΟΕ consecratae Templum erectum narrat Pausanias, Lacœnæ nempe, non Ægyptiæ, & forori uxorum Castoris & Pollucis; hoc est totidem rursus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ: Ut fatalem quandam in hoc Arsinoës nomine cum hujusmodi appellatione communionem videas. At vero præter Ægyptias BERENICEM & ΑΡΣΙΝΟΕΜ, aut etiam CLEOPATRAM Antonii, ΘΕΑΝ ΣΩΤΗΡΑ dictam in ejusdem Numismate supra jam adlegato, STRATONICA Syra uxor primo Seleuci, dein Soteris Antiochi, ΘΕΑ pari ratione vocatur in Marmoribus Arundellianis. Quæ appellatione alterius Antiochi, Grypi nempe Matri CLEOPATRÆ tribuitur in ejusdem Nummis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΕΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quorum ectypum hic habes è Gaza Palatina.

Fff

Quod

Quod illustre scilicet monumentum pietatis hujus Antiochi in matrem Cleopatram; ut intelligamus, cur eidem Regi in Nummo præponatur cum *DEÆ* attributo, aut cur idem Antiochus non *GRYP* solum, sed *PHILOMETORIS* etiam cognomine in Græcis Scaligeri Excerptis ad Eusebium vocetur. Cur vero Mater hæc Cleopatra nummo addita cum filii effigie ac titulo *DEÆ*, abunde licet ex Justino colligere; alter cui propter *nasi magnitudinem cognomen GRYP* fuit, *REX à MATRE* hæcenus constituitur, ut nomen Regis penes filium, *VIS autem omnis IMPERII* penes *MATREM* esset: quæ tamen ab eodem veneno postea extincta, quod filio præparaverat. Quod vero ferme exciderat, referendum ad Stratonices paullo ante commemoratæ non maritum sed filium *ANTIOCHUM*, nomenclatio illi tributa in Fœdere Smyrnæorum & Magnetum inter vetustissima Marmora Arundelliana, *ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡ*. At corrigendus, ut obiter hoc dicam, Memnon apud Photium, ubi Seleucus Asiam filio *Αντιόχου* commendasse dicitur; quum non Antigonus tamen, sed Antiochus hujus Antiochi *DEI* parens, Seleuci filius & successor exstiterit: quod ut tralatitium, miror eruditissimum Schottum præteriisse. Nec tamen intra *Ægyptios* & *Syros* eadem se continuit infania, ut non ad vicinos etiam aut hæredes eorum potentiæ Reges transierit; Ita *MITHRIDATES* superstes etiamnum divinis honoribus à civitatibus cultus, & *ΘΕΟΣ* præterea appellatus apud Athenæum legitur; sicut etiam apud Tullium loco jam supra adlegato, *Mithridatem DEUM illum*, ac quod expressit uberius Diosdorus in Excerptis Valesianis, legatos singularum civitatum decretis publicis eum *ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΑ* declarasse. Idem de *PHRAATE* Parthorum Rege obser-

Pag. 371.

Lib.
XXXIX. C. I.

Lib. V.

Pag. 401.

observat apud Photium Phlegon, *φραγίτης* (non *φραγίτης*) ὁ *Φριλληθείς* ΘΕΟΣ, *Phraates cognominatus DEUS*. Unde successores eorumdem Perfarum Reges, non Fratres solum Solis aut Lunæ, & participes syderum dicti, ni manifestiorem adhuc DIVINÆ & Humanæ naturæ communionem indicarent. Liquet id ex Epistola Chosroæ Hormisdæ filii, *Χοσρόης βασιλέως βασιλέων εἰρλωάρχης τοῖς ἀνθρώποις σωτήριος*, ἐν ΘΕΟΙΣ μὲν ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἀρχὸς καὶ αἰώνιος, ἐν δὲ θεοῖς ἀνθρώπος ΘΕΟΣ *Ἰσιφάνης*; *Chosroës Rex Regum Pacificus, Hominibus salutaris, inter DEOS quidem HOMO bonus & æternus, inter DEOS autem HOMINES, DEUS presentissimus*. Agnoscis impiam ad unici servatoris ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ, & sacra Christianorum mysteria adlusionem. Hinc de Perfarum Rege apud Heliodorum, *ΘΕΩ βασιλεῖ τι μεγίστω*, *DEO Regique maximo*. Lib. v. Immo Athenienses jam olim & Græci reliqui, præter Antigonum ac Demetrium supra memoratos, T. FLAMINIUM ob libertatem redditam, non ΣΩΤΗΡΑ solum sed ΘΕΟΝ etiam declararunt. Id certe ex præclara ejusdem Gemma eruit vir doctus ad Ursini Imagines. Hinc ad Patres Conscriptos translata quidem à Prusia Rege appellatio, quam supra memoravi, ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ; sed & Nummi passim in Græciæ Asiæque civitatibus percussi, eum inscriptione, quam iidem adhuc hodie exhibent, ΘΕΟΝ ΣΤΗΝΚΛΗΤΟΝ, seu DEUM SENATUM. Quo referri possunt alii nummi earundem urbium, in quibus ut postea Cæsarium vultus, ita tum libera adhuc Republica signatus vulgo amplissimus ordo sub laureati capitis effigie, & cum inscriptione ΙΕΡΑ ΣΤΗΝΚΛΗΤΟΣ, seu *Sacer Senatus*. De quo more senatum effingendi audiendus Dio, *Τετα- Lib. lxxviii. νη δὲ ὄναρ ἐγερόνδ, πρὶν αὐτάρχῃσαι τιόνα δε, ἐδὸκ ἀνδρα* πρὸς εὐ-

πρὸς τὴν ἐν ἱματίῳ καὶ ἐδῆν περιπορεῖσθαι ἐπὶ τῇ ΣΤΕΦΑΝΩ
 ΝΩ ἐστλοισμένων οὐκ ἔτι καὶ τὴν ΓΕΡΟΥΣΙΑΝ γράφουσι.
 Trajano autem prius quam imperium adipisceretur, visum
 est in somnis, virum jam grandem natu, tunica togaque præ-
 texta & CORONA insuper ornatum, qualis pingitur SE-
 NATUS. Sed en ejus effigiem, qualis vulgò occurrit
 in Græcis ac sequentibus Smyrnæorum nummis, cum
 inscriptione ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ seu sacer senatus,
 in priori facie utriusque numismatis.

Neque licet hic præterire alium eorundem Smyrnæo-
 rum Nummum, observatum mihi in Regia Gallorum
 Gaza, in quo capita occurrunt Senatus & Liviæ cum
 inscriptione ΣΕΒΑΣΤΟΥ seu *Augusti Senatus*, nempe
 ΣΕΒΑΣΤΗ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΟ-
 ΝΥΜΟΣ; in averfa autem parte Templum itidem &
 inscript. ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΕΠΙ ΠΕΤΡΟ-
 ΝΙΟΥ. Qui præclarus Nummus Smyrnæorum cum
 Liviæ, Tiberii ac Senatus mentione, ac Templi præ-
 terea effigie, præclare certe illustrat, quæ apud Anna-
 lium scriptorem leguntur de certamine civitatum Asiæ
 in statuendo Templo *Tiberio, Matrique ejus ac Senatui*,
 & prælatis tandem, quod alibi indicat, Smyrnæis:
 quam proinde victoriam & Templi dedicationem hoc
 Nummo posterorum memoriæ prodidere. Unde in-
 super elucescit, & ipso facto probatur Tiberii modera-
 tio, qua de admisso ejusmodi Templo, decreto ab ur-
 bibus Asiæ; in hunc modum alibi loquebatur: *Placitum*
 jam

Tacit. An-
 nal. IV. c. 15.
 Cap. 56.

jam exemplum (Augusti scil.) *promptius secutus sum, quia* Annal. 17. cap. 37.
cultui meo veneratio SENATUS adjugebatur. Eadem
autem AUGUSTI, (qualis in Nummo illo Smyrnæo-
rum Senatui tribuitur) quæ SACRI appellatio, &
vel ideo haud male amplissimo ordini conveniens,
quod Senatus, ut notum, haberi alibi non potuit, nisi in
Templo & loco per Augures consecrato. Quamquam
veram causam tam honorificæ appellationis, vel DEI,
vel SACRI, vel AUGUSTI etiam SENATUS,
passim à Græcis aut Asiaticis nuncupati, & signati et-
iam publicis eorum monumentis eruere liceat ex Po-
lybio; qui tradit Senatum Romanum in præcipua ve- Lib. viii.
neratione fuisse apud Græcos & Reges Barbaros, quod
solum ejus nutu res Romanas regi existimarent, sicut in-
nuit etiam alicubi Aristides, ita ut mere Aristocrati-
cam judicarent formam Reipub. Romanæ. Unde Na- Orat. de Roma.
bis Tyrannus Flaminium compellans apud Livium, & Lib. xxxiv. cap. 31.
loquens de Lycurgo; *nostr legumlator non in paucorum*
manu Rempubl. esse voluit, quem vos Senatum appellatis.
Hinc idem Polybius alibi in Excerptis, refert omnes Pag. 818.
Asiæ populos Romam Legatos misisse, cum spes suas
omnes in senatu haberent sitas; hoc est, juxta Tul-
lium, *Regum, populorum, nationum portus erat ac refugium* Lib. ii. de Senatus. Offic.
Senatus. Opinio autem illa & fiducia inde profecta,
quod penes Senatum jus viderent mittendarum lega-
tionum; de reditibus præterea, aliisque impensis sta-
tuendi, ut innuit eodem loco supra adlegato gravissi-
mus auctor Polybius. Quibus liceat adjungere hæc O-
ratoris verba de Deiotaro. *Is Rex, quem Senatus hoc no-*
mine sepe honorificentissimis decretis appellavisset, qui que il-
lum ORDINEM ab adolescentia gravissimum SAN-
CTISSIMUMQUE duxisset. Unde factum jam adse-
quimur, cur DEUS vel SACER SENATUS ab ob-

noxiiis Regibus dictus, sicut à civitatibus ante, ac etiam aliquamdiu post dominationem Cæsarum, in earundem Nummis signatur, qua ratione & DEOS vocat Senatores, ævo adhuc suo Claudianus,

In vi. Conf. *En quales memini turba verenda DEOS;*

Honor. & SACER ORDO etiam appellatus à Theodorico Var. lib. iv. apud Cassiodorum, *constat eum de se præsumere, qui & SACRI ORDINIS cupit fastigia prævenire;* & SACER SENATUS itidem ut in superioribus Nummis, apud Juvenalem,

Satira xi. *Conjugium queras, vel SACRI in parte SENATUS Esse velis.*

quomodo & *sanctum Senatum* Carthaginensium dixit divinus Maro,

Jura Magistratusque legunt, sanctumque Senatum.

Hinc & Apologeticum Justini, inscriptum Imperatori *ἡ ἱερατεὶ ἐν κλητῶν*, *sacroque Senatui, totique populo Romanorum.* Unde factum, ut Senatus sui exemplo, & juxta Judæorum Metropolim, ROMA ipsa *sacra & sacratissima* passim dicta fuerit, quod illi & novæ dein Romæ Byzantio ut peculiare adtributum, Cæsarium Constitutiones passim largiuntur. Immo contigit, ut eadem juxta amplissimum Ordinem, divino etiam nomine & cultu fuerit adfecta, unde ΘΕΑ ΡΩΜΗ non semel in priscis nummis occurrit appellata, sicuti à Poëta TERRARUM DEA *gentiumque ROMA*: scilicet postquam juxta Manilium,

Lib. i v. *Italia in summa, quam rerum maxima ROMA Imposuit terris, COELOQUE adjungitur ipsa.*

Præclarus præ Nummis aliis cum hac appellatione, aut unus æreus Christinæ Augustæ, in quo caput muliebre cum inscriptione ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ ΚΑΛΗΝ; aut alter Mediceus, in quo caput turratum cinctum diadema,

mate, ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ, in averſa vero parte, caput laureatum itidem & regium præterea vinculum, ΘΕΟΝ CΤΝΚΑΗΤΟΝ. Quo referendum mihi videtur illud nomen *blaſphemia*, quod ſeptem capitibus inſcriptum geſtaſſe legitur beſtia aut mulier in ſacro Revelationum libro; & quod alias Hieronymus ac Proſper ad *Urbis Æternæ* appellationem retulerunt, Romæ cum alibi, tum in ejuſdem Nummiſ itidem familiarem. At cum vix ante Antoninorum tempora eadem occurrat in monumentis antiquis, quorum ævo demum templum URBI ÆTERNÆ erectum accepimus; longe utique probabilius, immo extra dubium meo iudicio poſitum exiſtimarem, ad illud DEÆ nomen reſpexiſſe ſacrum ſcriptorem, ROMÆ pridem & potiſſimum à Græcis Aſiæ urbibus paſſim additum; ut vel clariffime arguunt venerandæ iſtæ Nummorum reliquiæ. Hinc Ara etiam Romæ dicata occurrit in priſcis Elogiis, & Sacerdotum *Dea Romæ & Auguſti* in iuſdem mentio, (ut jam ſupra vidimus) ἱερέως ΘΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ἡ Σεβαςτῆ Σω-
τήρι. Ut non miram proinde cur Claudiano ſæpe ut Dea invocetur, ὁ Numen amicum, aut *diva potens*, alibi,

O Dea, nec legum ſas eſt occurrere matri.

aut cur *tonare* illa eidem dicatur, quod jam ante innui. Hinc & Senatui ac Romæ ut DEO & DEÆ Tempa jam olim ab Urbibus Aſiæ decreta, ut vulgo notum; ac Senatui quidem etiam ſub Cæſarum dominatione, recenti adhuc ſcilicet nec dum obliterated illius ordinis, cui adſueverant, veneratione, ut paulo ante è Tacito vidimus. De Templo vero Romæ ſimul & Auguſto decreto, obvia res, cum aliunde, tum ex vulgari Nummo cum Templi effigie & inſcr. ROM. & AUG. ſicut alias de Urbis Templo Claudianus,

Conveniunt ad teſta Deæ.

In VI.

Conf. Ho-
nor.

Th. Conf.

Qui Sol. I. I.

Qui honos pridem huic Deæ Gentium habitus à civitatibus Asiaticis, ac primum omnium à Smyrnæis, ut eo nomine se jactant apud Tacitum; *seque primos TEMPLUM URBIS ROMÆ statuisse M. Porcio Consule &c. stante adhuc Punica urbe.* Neque mirum proinde aut novum, eundem honorem quondam aut SENATUI, aut URBI tributum hominum non solum sed Deorum etiam genitrici juxta Rutilium, ab iisdem populis exhibitum quoque CÆSARIBUS rerum dominis, iisque vivis etiam, nec dum DIVIS. Hinc non pauci Asiaticarum civitatum & Coloniarum nummi, cum ΘΕΟΤ & ΔΕΙ appellatione, in honorem AUGUSTI, LIVIÆ, aliorumque percussi: juxta Appianum nempe, qui tradit viventem adhuc Augustum ab Urbibus Diis fuisse adnumeratum. Quod firmat etiam Victor Schotti, & Horatius de eodem,

Annal. iv. 56.
Lib. v. Bell. Civil.

— *præsenti tibi maturos largimur honores,*

Jurandaque tuas per nomen ponimus aras;
& quibus adstipulantem vide Servium ad illud Poëtæ; *Namque erit ille mihi semper Deus.* Ubi notanda eruditi Grammatici glossa: *Id est & post mortem & dum vivit.* Alii Imperatores post mortem in numerum referuntur Deorum; Augustus Templi vivus meruit; quod & in eodem prudentes arguisse monet Annalium scriptor. Inter plures autem id genus Nummos Græcarum civitatum, qui ΔΕΙ appellationem Augusto tribuunt, unus occurrit mihi nuper Amphipolitarum Macedonum, inter collectos olim à doctissimo Sirmondo nummos, cum inscr. ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in averſa vero parte Europa tauro insidens, & inscr. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ. Hanc tamen ΔΕΙ vel ΔΟΜΙΝΙ appellationem sibi tribui præſenti non est passus, ut Philo de eodem refert. Certe nummus Tarraconensium in Hispania,

In Collegio Claramontano.

In Flaccum.

nia, post mortem ejus signatus cum inscr. DEO AUGUSTO; quam renovavit itidem Gallienus, cujus aureum nummum singularis raritatis notavi in Cimeliar-
chio Regio Parisiensi, cum capite Augusti laureato, & inscr. DEO AUGUSTO; in anteriori vero parte cum Gallieni ipsius effigie, ac inscript. GALLIENUS AUG. At vero eandem appellationem inter ejus successores, sed Augusti nominis & fastigii dehonestamenta, CAIUM ac DOMITIANUM impie videmus ambivisse. De CAIO etiam si non adessent, præter domesticos testes, ejusdem Philonis ac Josephi testimonia; quorum iste eundem Templis & Altaribus per totum orbem, excepta Judæa, cultum docet; vel fidem faceret sequens Nummus ab Iliensibus percussus, olim Lomeniani nunc Regii Gallorum Musci, & cui similem habet Gaza Christianæ Regina; in quo hinc Caius & Augustus cum inscr. ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ ΑΤΤΟΚΡΑΤΩΡ ΣΕΒΑΣΤΟΙ, seu Caius Deus Caesar Imperator Augusti; illinc vero Romæ & Senatus capita, ac Pallas erecta cum hasta & ægide, ac inscript. ΘΕΑ ΡΩΜΗ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΙΑ. h. c. Dea Romana sacer Senatus, Iliensium.

Origin:
lib. xviii.
cap. 10.

Vides ut superiora simul illustret, quæ de Romæ divinitate diximus ac veneratione Senatus, apud urbes Asiaticas, etiam sub priorum Cæsarum imperio. Similem DOMITIANI vesaniam arguit adhuc hodie ejus

Ggg num-

nummus, in quo stans Imperator, ante figuræ ingenua lapsæ cum adorantes conspiciuntur. Equidem Cæsarem illum DEI nomine, non à Statio jam forte aut Martiali, sed ab universis Græcis appellatum, præ aliis Orat. XLV. docet simul & sugillat Dio Chryostomus. At vero inusitata & singularis quædam nominis hujus inscriptio, quæ AURELIANO tribuitur, in nummo æreo, inspecto mihi in urbe Gallia principe apud illustrem Sevium, nempe DEO ET DOMINO NATO AURELIANO AUG. Nummi ipsius *ausonia* extra omne dubium posita apud præclaros Gallia antiquarios; & mihi quoque, si me principibus Achivis inferere liceat, talis omnino visa. Sed en rarissimi & unici nummi ectypum, quod petenti lubenter indulsit Vir, qui non solum *floret ære vetusto*, sed & Regii ærarii inter alios cura, & fide sæpe in arduis probata.

Dio. lor.
lib. v.

Non ergo adscititius, aut post mortem demum factitius iste DEUS, instar eorum, quos exagitat non semel Momus apud Lucianum: quamquam nec Cretenfis esset, qui juxta Diodorum plerosque Deos apud se natos prædicabant. Alias idem etiam DEI nomen, CARUM Augustum gestasse, non auctor solum Calpurnius, sed ejusdem Nummi inscripti, DEO ET DOMINO CARO AUG. similis aurei effigiem, deprompti è Cimeliarchio illustrissimi Colberti, habes hic beneficio omni laudis genere ornatissimi Carcavi; cujus fidei ac industriae & Mæcenatis simul sui, & augusti insuper Regis vere Regia & incomparabilis Num-

Perperam autem vir incomparabilis, ad Carum defun-
ctum jam & consecratum similes nummos refert, quum
defint tamen ibi solita consecrationis vel nomina vel
symbola. Equidem præter rationes alias, & coarta-
neos auctores, qui docent Carum adhuc superstitem
id nomen adfectasse, ut jam olim ad Juliani Cæsares
monui, DIVI non DEI nomen consecratis olim
Augustis perpetua quadam observatione tributum
constat in Romanis id genus monumentis; ut præter
Auctores, vulgo etiam è Nummis notum. Immo hinc
ipsius CARI, mortui tum & consecrati, superstites
adhuc Nummi, cum DIVI elogio & Aquila aliisque
consecrationis notis, ac inscr. DIVO CARO PER-
SICO, aut DIVO CARO PARTHICO; ut qui nem-
pe vivus adhuc DEUS, sed privata magis ambitione
dictus sit, post mortem demum publica auctoritate
DIVUS vocaretur. Græca enim fuit ΘΕΟΥ, ut no-
tum, seu in Deos post mortem relati Imperatoris, non
vero Romana appellatio; quamquam vel à Coloniis,
vel à Gallieno, eandem defuncto quoque Augusto tri-
butam supra notavimus. Sed de Consecratorum no-
minibus aut symbolis agetur alibi, & peculiari, si Deus
annuat, opere, quod adfectum habemus de Consecra-
tione veterum tam Gentilium quam Christianorum.
Hic enim spectamus non defunctos, sed superstites di-
vinis nominibus adfectos in antiquis id genus monu-
mentis.

Animadv.
ad Euseb.
pag. 242.

Ggg 2

mentis.

mentis. Inde vero profectus paullatim mos ille in pri-
mis sequioris ævi haud ignotus, ut *Numinis*, *Eternitatis*
ac *Perennitatis*, aut similibus vocibus compellarentur
Romanorum Cæsares; ac eorum Edicta, *Immortalis*
Lex, *Oraculum*, *Cæleste Judicium*, *Sacra littera*, *sacra re-*
sponsa, *divinum arbitrium*, apud Symmachum aliosque
passim efferantur; sicut & *sacras eorum aures*, videre a-
pud eundem licet. Unde jam olim Martialis, cui &
sacra Cæsaris aure frui alicubi dicitur,

Lib. VII.
Ep. 99.

Numen habet Cæsar, sacra est vis, sacra potestas.

De Cognomine MAGNI in variis Nummis.

Minus vesana hic forte aut importuna MAGNI appellatio, à Provinciarum aut rerum gestarum amplitudine desumpta, nec Alexandro solum, sed ejusdem Successoribus nonnunquam concessa. ANTI-CHO certe, celebri non tam ampliata, quam imminuta à Romanis magnitudine, MAGNI tamen appellationem jam olim adhæsisse, si non aliunde, utique ex ejusdem nummis constaret, in scriptis ANΤΙΟΧΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eadem quoque in alterius

In Gaza Christianæ Reginae.

ANΤΙΟΧΙ ΕΡΡΗΑΝΙΣ nummo occurrit à Commagenis percussio, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. Ptolemæum Lagi, alias Soterem, Magnum etiam vocat Justinus; ita tamen ut cognomentum illud continuo gestasse, inde argui non possit, quod nec Nummi, Lapides, vel antiqui Auctores docent. Ptolemæo tamen ejusdem Nepoti eam tribuit Monumentum Adulitanum supra adlatum, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΤΟΣ. Quam eandem quoque appellationem patri ejus Philadelpho largitur Demetrius Phalereus apud Josephum, in fronte litterarum, quas ad eum scribit, ut Ptolemæis familiarem redditam agnoscas. Transit vero illa frequentius ad Arsacidas, quam ab antiquis Per-

Lib. XVII.
cap. 2.

Lib. I.
Origin.
cap. 2.

farum.

farum Regibus, ut vulgo notum, sunt mutuati; unde
 & Xerxes ΜΕΓΑΣ vice cognominis in Græcis Scali-
 geri Excerptis ad Eusebium vocatur, & Artaxerxes se Pag. 353.
 Magnum Regem inscribit cum apud Esdram, tum in
 capite litterarum apud Josephum. Hinc apud Græcos Lib. xi.
 scriptores solo nonnunquam ΜΕΓΑΛΟΤ nomine, Origin.
 omiſſa etiam Regis aut alterius nominis mentione, cap. 6.
 eodẽ designari videas; ut apud Isocratem de Arta-
 xerxe rursus; ἢ ἡ ΜΕΓΑΝ *προσαγορεύον καὶ λέγειν* Epistol. ad
Ἀπικερσίους, MAGNUM vero cognominatum subvertere Philip.
tentabis. Quamquam Persarum & Medorum Reges,
 qui ne minimam partem Asiæ tenerent, inique se Ma-
 gnos Reges nuncupasse, visum fuerit Alexandro, ut au- Lib. vii.
 ctor est Arrianus. Eandem tamen iis peculiarem, aliis
 autem inconcessam observat Dio Chrysostomus eo lo-
 co, quem vidi postea illustri Brissonio quoque adno-
 tatum, ἔθεν δὲ καὶ ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ κέκληται ΜΟ- Orat. 111.
 ΝΟΣ ἐνείν; Unde etiam & MAGNUS REX solus
 ille vocatur. Hinc consueto more non Artabanus so-
 lum apud Herodianum ΜΕΓΑΣ βασιλεύς vocatur, Lib. 111.
 sed Caracalla etiam litteris ad eum scriptis, ΜΕΓΑ-
 ΛΟΤ βασιλέως filiam ambire sese proficitur: scilicet ut Lib. 1 v.
 sub blanda honoris & adfinitatis illius specie incautum
 eundem opprimeret. In Nummis tamen Severi A B-
 GARUS Edessæ Regulus MAGNUS etiam vocatur,
 ΑΒΓΑΡΟΣ ΜΕΓ. ΒΑΣΙΛΕΥΣ; quod in ludibrium
 Parthorum Regis tributum ei à Severo existimat Tri-
 stanus. At alia penitior, quæ eum aliosque antiqua-
 rios fugit, ratio hujus appellationis; quod nempe E-
 dessæ Reges vulgo ABGARI, hoc est *Magni*
 Arabum lingua vocarentur: eorum autem Filii ASGA-
 RI seu *Parvi*; ut diferte in Catalogo Gassaniorum Re-
 gum videre licet apud Orientalis litteraturæ callentif-
 Ggg 3. simum

finum Pocokium. Et certe hoc ABGARI familiare Edessæ Regulis nomen, (de quo jam supra quædam monuimus) haud aliter ac Ptolemæis vel Antiochis in vicina Syria & Ægypto, egregie firmant plures eorum Nummi sub Marco, Severo, & Gordiano obvii. Unde omnino corrigendum patet Lampridii locum in vita Severi, ubi *Persarum Regem Abgarum subegisse* dicitur:

Ad M. Au-
rel. pag. 52.

qui locus haud immerito suspectus magno Casaubono, alibi tamen ut genuinus ab eodem adseritur. Eiusdem erroris confcius hodie Victor Schotti de Severo itidem, *subacto Persarum Rege Abgaro*, in quibus locis vocem *Persarum* omnino expungendam liquet, ac restituendam ejus loco *Edessa* aut *Edessenorum*, quorum Regulum proprium Abgari nomen, non Persis; unde etiam

Pag. 710.

Abgarus *Ἐδέσσης ἀρχων* vocatur in Dionis Excerptis Peireskianis, ubi male *Λιδέσσης* scriptum occurrit, quod alibi jam monui. Præterea obscura tum erat Persarum mentio, quum Parthorum adhuc floreret imperium, quibus erant obnoxii, & à quibus devictis PARTHICI cognomen, quod Nummi eidem tribuunt, retulit Severus. Accedit adnexa mentio apud Lampridium devictæ Arabiæ, cujus portio quædam erat Edessenorum

Annal. lib.
xii. c. xii.

Regnum, ut vel ex Tacito colligas; *Rexque Arabum Abgarus advenerat, & mox, quod spretum fraude Abgari (non Abbari) qui juvenem ignarum & summam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud oppidum Edessam. Quæ omnia certe haud valde recondita miror eruditissimis interpretibus ad hunc Lampridii locum non animadverta, & quorum præclaram quandam & majorem lucem acceptam ferimus nummis Abgarum sub eodem Severo referentibus. Nec minus Occo arguendus, cui Abgarus in Gordiani Pii nummo obvius, pro Parthorum Rege traditur, quo tempore rursus mu-*

tatis

tatis vicibus Parthia Persarum imperio accesserat. Unde etiam postea Persicæ ditioni finitima evasit hæc Edessa, Romani alias juris facta, (immo Romanorum, ut vel nummi arguunt, Colonia) sicut utrumque legitur in Historia Gotthica Prisci Rhetoris, τῆς Ἐδέσσης Ῥωμαίων πόλις, περὶ σικκῶν ἢ Πέρσων χώρας, *Edesse Romanorum oppido, finitima autem Persarum ditioni.* Quæ vicinia forte Persarum, Lampridio ac Victori illo ævo imposuit, si errorem cum non librariorum, sed Auctorum incuriæ malit quis imputare. Cui Edessæ, ut obiter hoc addam, hoc alicubi testimonium perhibet Chrysostomus, πλὴν ἰσὺ ἀγροικωτέραν ἢ πόλιν, ὡς βεστέραν ἢ, *urbem multis quidem agrestiore, magis autem piam.* Quod vero illam MAGNI appellationem adtinet, ut eam quoque minorum gentium Dynastis ac Regulis usurpatam scias, hinc Chaganus Dynasta litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, *Magnum Dominum* se ipsum in iisdem indigitat, τῷ βασιλεῖ τῶ Ῥωμαίων ἰ Χάραυ ΜΕΓΑΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Unde non mirum eundem hunc ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulum Cæsaribus frequenter ab auctoribus tribui, ut ab Oppiano etiam Severo & conjugii Julię sub initium elegantissimi operis,

Τὸν μεράλη μεράλη Φύλλοισιτο Δόμνα Σεβήρω.

& passim Diocletiano, Constantino, Constantio, Arcadio, Justiniano, ab Eusebio aliisque scriptoribus Christianis, Gregorio Nazianzeno, Synesio, Procopio, aliisque; quale & summo Jovi tribuit Venus apud Poëtam,

quem das finem REX MAGNE laborum.

Sicut nempe inter Deos Gentilium alii MAGNI, ita inter Reges, De DIS MAGNIS obviæ passim Inscriptiones antiquæ, & de quibus Manilius, DI quoque MAGNOS *Quæsivere* DEOS. Unde clamor ille Ephesiorum

Edit. Reg.
pag. 74.

Tom. v.
Orat. lxxv.
pag. 478.
edit. Savil.

Theoph.
Simocat.
pag. 190
edit. Reg.

ACT. XIX. 34. *fiorum in Actis, ΜΕΓΑΛΗ ἢ Ἀρεμὶς Εφεσίων, MAGNA Diana Ephesorum; cui similis plane in vicina & æmula urbe Pergamenorum apud Aristidem clamor, Serm. Sacr. 11. τὸ πλὴμνηθὸν δὴ τῶν βοώων ΜΕΓΑΣ ὁ Ἀσκληπιῶς, celebrimum illud clamantium, MAGNUS Æsculapius: ut vel inde consuetum id genus acclamationis morem adsequaris. Caracallam vero inter Romanos Cæsares illud MAGNI cognomen sibi vindicasse, liquet mihi ex D. de requir. absent. l. 1. Marciano Jurisconsulto, Divi Severi & ANTONINI MAGNI rescriptum est. Magnus nempe ille Antoninus exemplo Alexandri, quem scilicet æque ac res ab eo gestas in ore semper habuit, ut in ejus vita notat Spartianus. Alias idem MAGNI prænomen sibi ultro à Senatu delatum respuisse legimus alterum illum Alexandrum Severum, in ejus vita apud Lampridium. At In Mispogone Julianus alicubi de se ipso, καὶ τῶν βασιλευσ ἀκούων ΜΕΓΑΣ, & hac IMPERATOR audiens MAGNUS. Ita nempe vocati frequenter Cæsares illo ævo, ne æmulis Persarum Regibus inferiores dignitate viderentur. Unde & illud ΜΕΓΑΛΟΥ attributum paullatim etiam ad Cæsarum Palatinos translatum, ut ΜΕΓΑΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ, aliosque Aulæ Proceres. Cæteroque non jam MAGNI, sed MAXIMI appellatio Constantino in ejusdem Nummis concessa: repetito nempe usu ex priori more, quo MARCI, COMMODI, SEVERI, ANTONINI, aliique MAXIMI ARMENIACI, PARTHICI, GETICI, in eorundem Inscriptionibus vocantur.*

De Nummis ARSACIDARUM. Augustiorem adhuc REGIS REGUM appellationem Parthorum Regibus non vulgo solum auctores, sed rariores etiam ARSACIDARUM Nummi largiuntur; quos adferre hic obiter, haud ingratum erit opinor vel inconsultum. Unum observavi in Thesau-
RO

ro Mediceo, ΑΡΣΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ
 ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ.
 Alterum Florentiæ itidem inspexi in Museo Gaddia-
 no, cum fugientibus & exesis litteris, ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙ-
 ΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. Tertius in Gallorum
 Metropoli apud Cl. Seguinum mihi adnotatus, cum
 conjunctis inter alia Epiphanis & Evergetis cognomi-
 nibus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΠΙΦΑΝΟΥ. ΦΙ-
 ΛΕΛΛΗΝ. ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ.
 Quartus vero hic in Urbe, penes Virum de summati-
 bus Augustinum Chisium adservatur, reliquis adhuc
 meo judicio rarior, & supra obiter indicatus; unde
 corruptum vulgo apud auctores Græcum Vologesis
 nomen restituebamus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΒΟ-
 ΛΑΓΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ.
 Geminum quidem vidisse Goltzium colligo, sed cujus
 veram lectionem, ut sæpe alias, non est adsequutus;
 ita ut apud eundem divinari illam potius, quam conji-
 cere liceat. Ad hunc enim refero, quem sub corrupto
 nomine ΑΝΟΥΤΑΓΑΚ pro ΒΟΛΑΓΑΚΟΥ cum E-
 piphētis reliquis *Epiphanis*, *Philellenis* & *Regis Regum* ad-
 duxit. Nec felicior idem fuit in eruendo nomine ΑΡ-
 ΣΑΚΙΣ, pro quo ΑΡΣΑΝΟΥ in ejusdem Thesaurο
 perperam legitur: sed en tibi duorum è prædictis ΑΡ-
 ΣΑΚΙΣ Nummis icones: Altera nempe è nummo
 Mediceo modo indicato deprompta, quam cum sele-
 ctis quibusdam rariorum Numismatum ectypis suo lo-
 co inferendis lubenter indulsit magnum illud non E-
 truriæ solum suæ, sed litterarum omnium ac discipli-
 narum sidus LEOPOLDUS Cardinalis; curavit au-
 tem feliciter arcta mihi, ut nosti, officiorum necessi-
 tudine conjunctus, idemque summo ingenio, nec mi-
 nori prudentiæ, fidei, ac industriæ laude florentissimus

H h

Lu-

Ludovicus Strozza, cui commissa maximi Regis apud Etruscos suos negotia. Prior vero è Nummo Cl. Segui- ni expressa, juxta epigraphen tertio loco à nobis modo descriptam.

Præclaras has certe priscae memoriæ reliquias, nonne quibusvis gemmis potiores fateberis, mi OCTAVI; solatium utique præstare amissæ illius gemmæ, quam alterius quoque Arfacidæ, Pacori nempe *habentem imaginem & insignia, quibus ornatus fuisset*, sedulo se requisivisse testatur Plinius junior, quam nempe insignis muneris loco ad Trajanum mitteret, ut jam in superioribus, producto alio nummo Parthico, monuimus. Insignium certe & Titulorum insuper, quibus iidem Reges ornabantur, nonne & relictam hic vides memoriam? Ita tamen ut hanc veniam ante omnia à Lectore petamus, si in superioribus iconibus exprimendis rudior videatur aut defecisse in quibusdam ars sculptoris; quando Nummi ipsi vetustate haud parum attriti occurrant, & ex plumbeis cætypis ad me curatis sint expressi, quorum archetypos ipse videram, & inscriptiones accurate, quantum licuit, notaveram. Diadema quidem revinctum vides caput ARSACIS in priori Nummo, Comam vero quam minus diligenter sculptor expressit, regio Persarum & Parthorum more cincinnis variis tortam, ut facile se capillatum Parthorum Regem probet; unde notus ille Vespasiani apud Suetonium jocus; *Cum inter prodigia stella in calo crinita*

appa-

apparuisse, ad PARTHORUM REGEM, qui CAPILLATUS esset, pertinere dicebat. Elegantiorem vero alterius Arfacis Comam apud Tristanum videas, à quo plura erudite de capillorum cultu Parthorum aut Persarum Regibus consueto, jam occupata non repetam hoc loco, & apud eum reperiet lector. Quibus addere liceat, quod à Procopio refertur, insigne apud Persas eximium & à Rege proximum Comam fuisse cum redimiculo auro & unionibus contexto. A Medis nempe, & eorum exemplo ab antiquioribus Persis hunc capillorum cultum, sicut alia insignia vel ornamenta, mutuati sunt Parthorum Reges; quorum gens alias, utpote origine Scythica, hirto capillo horrida agebat adhuc M. Crassi ætate. Utrumque certe clare nos docet Plutarchus, agens de Surena Parthorum tum à Rege proximo; *μηδικοῦτον ἑσθλασμοῦ ἐν ἰσχυροῖσι περὶ τῶν πρῶτων, καὶ καμῆς ἀγενεῖος, τῶν ἄλλων Πάρθων ἐπὶ Σκυθικῶς ὄψεως τὸ φοβερόν τῶν ἀναπίλων καμῶντων*; *Erat ad MEDORUM morem fucata facie, & COMA redimitus DISCRIMINATA, quum cateri Parthi etiam tum Scythico modo horrerent capillo incompto.* Prius vero è Xenophonte haussisse mihi videtur Plutarchus, ubi similem Astyagis Medorum Regis habitum describit, *καὶ ὄραν δὴ αὐτῶν καμῆρον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογεφυρῆν καὶ χρομαδίον ἐν ἰσχυροῖσι, καὶ ΚΟΜΑΙΣ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν, αἰ δὴ νόμιμα ἐν ΜΗΔΟΙΣ.* Quumque videret cum pigmentis oculorum, coloribus illitis, & ADSCITITIA COMA ornatum: hæc enim omnia apud MEDOS RECEPTA. Unde etiam alibi docet idem auctor, cur hæc omnia è Medorum cultu ad Persas transtulerit Cyrus. Alterius vero ARSACIS caput, alio rursus capitis ornamento decorum occurrit, quod Mitram potius quam Tiaram dixeris. Notum quidem Tiaram, camque rectam, consuetum olim fuisse

Tom. 11.
Comment.
pag. 83.Bell. Pers.
lib. 11. cap.
17.In M. Cras.
lib. 1.Instit. Cyr.
lib. 1.Instit. Cyr.
lib. 1111.

fuisse Regum cum Perfarum tum Parthorum insigne. Sed alia vulgo ejus figura, quadrangularis nempe, ac pilei instar turrati, ut Straboni vocatur, *πίλημα* nempe *περγωτόν*. Neque his dissimilis, quæ in Augusti nummis occurrit cum Arcu & Jaculo, tanquam totidem Parthorum insignibus.

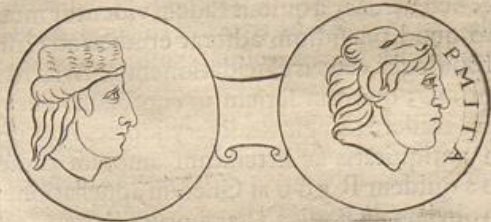

Talis itidem Tiaræ species, quamvis haud perinde acuminata, neque tot ornamentis conspicua, qua decoratus est sagittarius Parthus in Nummo, quem supra illustravimus, item Rex Parthus genuflexus in nummo Trajani supra etiam indicato, REX PARTHVS DATVS. Haud absimile alias capitis ornamentum gestare videas Cappadocem in sequenti numismate.

Ejusdem vero generis cum superiori Tiarâ insignis illa qua Tigranem Armeniorum Regem conspicuum exhibet præclarus quidam Nummus Medicæus, quem paullo infra producemus. Ex his autem liquet, non Tiaram.

Tiaram vel Cidarim, (quæ fere promiscue sumpta ut infra dicitur) sed aliud capitis decus, nempe Mitræ instar præferre posteriorem hunc Arfacem; cui etiam haud absimile videas in nummis Abgari, de quo paulo ante egimus. Haud unum nempe capitis insigne usurpatum olim his Barbaris Regibus; modo Diadema, ut in nummo prioris Arfacis & altero quem expressit Tristanus; modo duplex etiam Diadema, quo usus dicitur Artabanus Parthorum Rex apud Herodianum; Lib. 1. modo Cidaris aut Tiara cum Diademate, ut infra in nummo Tigranis; modo aureum capitis arietini figmentum lapillis interstinctum, ut supra de Sapore Persarum Rege tradentem vidimus Ammianum, modo vero quoddam regni Mitræ genus, seu in orbem sinuatum capitis tegmen, quale in posteriori Nummo expressum; & ad quæ sinuata Parthorum insignia respexit Tacitus; *Nuntiavere accolæ Euphratem, nulla im-* Annal. vi. *brium vi sponte in immensum attolli, simul albetibus spumis* 37. *in modum Diadematis sinuare orbis.* Ut mittam non sinuatum quidem in orbem, sed quadratum, haud minus ac Tiara, quamvis cætera diversum capitis tegmen, quod videas in sequenti Panormitanorum nummo.

Parthorum autem vulgus pileatum fuisse, ut non immerito eos *pileatos Parthos* vocarit Poëta, sicut de Persis observarat olim Herodotus, pileis tamen haud in-

star Phrygum acuminatis, obvium ex duobus his Nummis, qui formam pileati in priori nummo Parthi, in posteriori Phrygis nobis ante oculos ponunt.

De appella-
tione R E-
G I S R E-
G U M.

Præter Insignia vero, Titulos hic etiam videmus & Nomina, quibus se vulgo jactabant iidem Parthorum Reges. Inde certe liquet ARSACIS nomen, quamquam iisdem familiare, eosdem non semper in titulis gestasse, ut Justinus tamen videbatur innuere, omnes Reges suos hoc nomine, sicuti Romani Caesares Augustoque cognominavere: utique à VOLOGESIS cognominibus vides abesse in adlegato ejus Nummo. At eosdem hic cernis Arsacidas, EVERGETIS ac EPIPHANIS cognominibus simul quandoque ornatos, ac iisdem inter se nonnunquam distinctos, non aliter ac Lagidas & Seleucidas, à quibus eadem videntur mutuari. Id vero quod præsidium adferat eruditis ad Historiæ & Chronologiæ veteris elucidationem, & Arsacidarum vel inprimis, quorum seriem ut confusam, aut vulgo ignotam tradere refugit Scaliger, judices fero omnes seriem antiquitatis ac litterarum amorem professos. Vid. Inq. Can. l. III. p. 323.

REGIS quidem REGUM Græcam appellationem in iisdem obviam, à Persis ad Parthorum Reges, & ab his rursus ad Persas rediisse, tralatitium nimis quam ut probatione indigeat. Neque minus obvium, solo REGIS nomine eosdem Persarum Reges Demostheni aliisque scri-

scriptoribus Græcis frequenter designari. Illud vero sua ætate infuetum, iis utique qui in Romano imperio degebant, observo apud Chrysostomum; *ὡς αὖτε* Tom. 1. in
*γὰρ ὅταν λέγομεν τὸ ΠΕΡΣΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ, ἔχ' ἀπλῶς Pfal. XLIV.
ΒΑΣΙΛΕΙΑ καλεῖται, ἀλλὰ τὸ ΠΕΡΣΩΝ προστιθεῖται, καὶ p. 632. edit.
τὸν τὸ Ἀρμενίων ὁμοίως; sicuti enim quando mentio incidit Savil.
 PERSARUM REGIS, non simpliciter REGEM dici-
 mus, sed PERSARUM addimus, & similiter de Ar-
 meniorum Rege. Quamquam Græci non solum aut Bar-
 bari, qui vulgo stupent in titulis, sed Romani etiam
 scriptores ipsum REGIS REGUM titulum non veri-
 ti sint Arfacidis tribuere, ut ex Suetonio in Caligula,
 aliisque liquet, nempe*

— Arsacio postquam se Regia fastu

Sustulit.

Ita ut eundem, præter Auctores & Nummos, Marmo-
 ra quoque iis largiantur in præclara Inscriptione, quam
 vidit jam olim illustris Scaliger, in qua duo Phraatis Isag. Can.
 liberi obsides Romam missi PHRAATIS REGIS l. III.
 REGUM FILII, Romano etiam sermone citra am-
 bages vocantur. Immo nec abstinuisse invidiosa quam-
 quam appellatione Parthorum Reges in litteris ad Ro-
 manorum Duces aut Cæsaris etiam scriptis satis con-
 stat; ut ex Epistola Phraatis ad Pompeium, alterius
 Phraatis ad Augustum, Vologesis ad Vespasianum, Sa-
 poris ad Constantium, & Hormisdæ denique ad Justi-
 nianum, apud ^a Dionem, ^b Ammianum, ac ^c Menan- Lib.
 drum Protectorem licet etiamnum observare. Necta- xxxv III.
 men iis idem titulus à Romanis continuo delatus, ut LV. & LXVI.
 ex responso Pompeii & litteris Augusti ad Phraatem, ^d Lib. XVII.
 & Constantii ad Saporem, videre est apud eosdem Au- Pag. 137.
 ctōres, ac insuper apud Plutarchum in Pompeio. U- edit. Reg.
 num forte excipias Vespasianum, quem à Vologese lit-
 teris

teris compellatum hoc modo, REX REGUM *Arsaces Flavio Vespasiano salutem*; eidem totidem verbis respondisse, nullo ex imperatoriis nominibus adsumpto, Lib. LXVI. auctor est iterum Dio; moderatior nempe Alexandro, qui Dario succensuit, quod sibi Regis titulum, nec eundem Alexandri nomini adscripserat. Equidem in fragmentis Sallustii eundem titulum Regis Regum Arsaci abnegat Mithridates, pari jure cum eo agens, *Rex Mithridates Regi Arsaci*. Illustre quidem exemplum Chosroæ Perfarum Regis, sed profugi, ut supra innuimus, & Theophyl. Simoc. edit. Reg. p. 185. opus indigi apud Simocattam observo; qui litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, non solum ab ea REGIS REGUM appellatione abstinet; sed filium etiam se illius Augusti & supplicem vocat, ac omnia supremæ Majestatis elogia plena manu in eum congerit. Idem Idem lib. v. cap. 4. tamen Chosroës, ad Sergium Martyrem scribens, solitam Regis Regum appellationem retinet, quæ Perfarum lingua SAANS AAN dicebatur. Id enim nos docuit Lib. XIX. Ammianus, *Perse Saporem SAANS AAN appellabant, & Pyrosem, quod REX REGIBUS imperans, & bellorum victor. Saa* nempe Regem aut Dominum apud Persas notat, quod observarunt jam eruditi, unde non solum Varoranus Perfarum Rex *Σεζανουαν* dictus, hoc Lib. IV. edit. Reg. pag. 135. est *Segestanorum Rex*, teste Agathia. Sed & eodem auctore Sapores *Κεγισανων* appellatus, obgentem Cermaâ patre devictam. Caterum Persis Rex *Βισαξ* appellatus juxta Hesychium, *Βισαξ ἡ βασιλεύς τῶν Πέρσων*. Nec tamen eadem *Saansaan* ceu Regis Regum appellatio, ita Parthorum aut Perfarum Regibus adhæsit, ut supra innuentem audivimus Dionem Prusæum, ut ad eorum exemplum alii nonnulli Barbarorum Reges eandem sibi aliquando non vindicarent. Immo ut mittam antiquiorem iisdem Nabuchodonosorem eodem titulo

com-

compellatum à Daniele, jam ante vetustissimi Ægyptiorum Reges eodem etiam ornati, ut viderunt jam eruditi, & constat ex aliquot eorum elogiis apud Lib. 1. Diodorum, ac isto inter alia de Sesostris, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΣΕΣΟΩΣΙΣ, *Rex Regum & Dominus Dominorum Sesostris*. Quod postremum docet, non novam in eo tractu *Domini Dominorum* aut *Dominantium* appellationem, quam sibi vindicat pari fastu hodiernus Ægypti & Thraciæ Tyrannus. Alias & Priamus ac antiqui Troiæ Domini Straboni, & Agamemnon Livio ac Senecæ, & Lib. 1. Tigranes ^a Plutarcho ac ^b Appiano, REGES REGUM In Lucul-
dicti: ut mittam, quod legebam novissime apud Pho-
tium, Mithridatem eundem quoque titulum ambivif-
se, quem narrat Memnon, Lucullo, omisso Impera-
toris nomine respondisse, quod ab eodem REGIS
REGUM titulo prior non fuisset compellatus, quibus
consentanea de Tigrane & eodem Lucullo Plutarchus In Lucullo.
tradit. Exemplo autem & more antiquissimorum Ægypti Regum paullo ante indicato, Antonii CLEOPATRA superbo quoque REGINÆ REGUM nomine decorata apud Dionem legitur, & ejusdem filius Cæsario, è Jul. Cæsare scilicet genitus, REX REGUM etiam renuntiat, *ὀκείνω πε* (scil. M. Antonius) ΒΑΣΙΛΙΑΔΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ τὸ Πτολεμαῖον, ὃν Καίσαρ ῥώ-
να ἐπωνόμαζον, ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καλεῖσθαι ἐκέ-
λευσε; *Illam vero REGINAM REGUM, Ptolemaeum autem Cæsariorem cognominatum, REGEM REGUM vocari jussit.* Prioris vero illustre exemplum Nummi etiamnum exhibent cum inscr. REGINÆ REGUM FILIORUM REGUM CLEOPATRÆ: unde satis liquet errasse eruditos, qui apud Dionem βασιλίδα βασιλίδων pro βασιλείων, seu *Reginam Reginarum*, potius quam

quam *Regum* legendum contendebant. At quod non perinde obvium, eandem etiam *REGIS REGUM* appellationem sequiori aëvo vel ambivisse Romanorum Cæsares, vel ultró iis delatam, liquet mihi ex Gregorio Nazianzeno, ubi de Constantio verba facit, & τὴ βασιλεῖα βασιλεῶν καὶ ἑνὸς καὶ νομίζεσθαι, *Nec quod REX REGUM & esset & appellaretur.* Potiori certe jure, quam Hannibalianus frater Delmatii, qui Rex Ponticarum gentium à Constantino renuntiatus, *REX REGUM* in ejusdem Constantini Excerptis vocatur. Nàta autem hæc *REGIS REGUM* appellatio, aut quod Regibus imperarent, juxta Ammianum; quo sensu *Princeps Principum* Domitianus dicitur apud Martialem, & apud Ovidium Agamemnon *Dux Ducum*, hoc est juxta Tragicum, *duxor Agamemnon ducum*; sicut.

In Julian.
Orat. 1.
p. 64. edit.
Parif. Gr.
Lat.

Novell. xv. in Novellis lego Provinciarum Præsides *Judices Judicum* dictos, & *Provincia Præsides videbitur quidam Judex Judicum*; respectu nempe Defensorum Civitatum, aliorumque inferiorum Judicum ac pedaneorum, quos habebant sibi obnoxios. Quo sensu certe Rex Regum optimo jure dici potuit Rex ille Indorum, qui auctoribus Strabone ac Nicolao Damasceno, in Syriam ad Augustum profectus, sexcentorum Regum Dominum sese vocare non dubitabat; & quo alias titulo prudenter Alexandrum abstinuisse docet alicubi Plutarchus.

Lib. xv.

In Deme-
trio.

In Thyeste.

Aut vero frequenter ita dicti, ut non tam imperium sibi in alios Reges, quam primatum inter eosdem tribuerent: quo sensu etiam Rex Regum dicitur Atreus apud Senecam, *O me calitum excelssimum, REGUMQUE REGEM*, & apud Horatium,

Liber, honoratus, pulcher, REX denique REGUM.
Sicut *Consul Consulum* in veteri Elogio, & *Pater Patrum ac Episcopus Episcoporum* Tricassinus Præful apud Sidonium;

nium; hoc est, primi & maxime conspicui inter Reges, Consules, Patres, Episcopos. De hoc certe postremo non finit nos dubitare ipse Sidonius, qui de eodem loquens Antistite, *egone*, inquit, *cum sis procul dubio PRIMUS omnium toto quæ patet orbe Pontificum*. Unde & illustrandus venit vexatus ille apud Tertullianum *Episcopi Episcoporum* locus, seu vere seu ironice usurpati. Primus nempe juxta Sidonium, non Dominus; sicut Athenæ jam olim *Ἐλλάδος* & *Ἐλλάς* dictæ, & Calaris Sardinie Metropolis *Urbs Urbium* apud Florum, hoc est *πρώτη Ἐλλάδος*, ac *πρώτη πόλεων*; prima nempe *Gracia*, aut *prima urbium*; quemadmodum Provinciarum Metropoles crebro vocantur apud Græcos & Romanos scriptores; quo sensu etiam Narbo & Tholosa *principatum Urbium tenere* dicuntur Ammiano, & quæ frequens notio eo sensu in Codice Theodosiano ac Novellis. Sic, quod nec prætereundum hoc loco, apud Macrobius, Janum Patrem dictum videas quasi *Deorum Deum*, hoc est quasi Deorum primum & antiquissimum, sicut Herodiano vocatur, Saturno certe coævum; aut forte, quod primus auctor fuerit Deorum cultus, ut de eodem paullo ante ex Xenone tradiderat Macrobius, *Janum in Italia PRIMUM Diis Tempa fecisse, & ritus instituisse sacrorum*, non autem quod in alios Deos imperium haberet, sicut rursus intelligendus videtur Hierocles in aurea carmina, ubi de summo Deo agit; *τὸν δημιουργὸν μόνον θεὸν, ἢ θεὸν θεῶν ἂν εἴποι τις, καὶ θεὸν ὑπέρσπον καὶ ἀρκέσον*, *Creatorem solum Deum, quem DEUM DEORUM dixerit aliquis, & Deum summum & optimum*. Quo nomine nempe dictus ^a Horatio *Rex Deorum Jupiter*, quod ^b Pindaro ut alia expressisse video, qui Jovem alicubi *Βασιλέα θεῶν* itidem vocat. Cæterum Persarum, ut hoc addam, exemplo, quibus fuit quodammodo peculiaris illa

illa *Saanfaan* seu REGIS REGUM appellatio, Turcæ quoque Sultanum suum eodem Consilio peculiari voce nuncuparunt, ut de postremis observat Bryennius

Lib. I. c. 9. Cæsar haud ita pridem ab eruditissimo Possino vulgatus, ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ ἢ ΣΤΡΑΓΓΟΛΙΠΙΔΑ ὀνομάσαστες, ὅπερ σημαίνει καὶ αὐτοῖς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ πρὸς ἄλλους, SULTANUM STRANGOLIPIDEM vocantes, quod apud ipsos notat REX REGUM & Omnipotens.

De Cognomine PHILELLENIS, &c.

PHILELLENIS etiam titulum usurpasse videmus ARSACIDAS, quod iterum aliunde, quam ex Nummorum illorum fide vix constare existimem. Mira vero in Darii, Xerxis, aliorumque id genus Hæredibus appellatio; quos utique Græcorum magis odio quam amicitia claros existisse nemo nescit. Unde etiam non Phillellena, sed communem Græcorum hostem vocat alicubi Persarum Regem Græcus Orator. Desumpta vero mihi videtur ab Arfacidis blanda & amica hæc nomenclatio, ad exemplum successorum Alexandri, qui à privata in Parentes aut Fratres pietate, PHILOPATORAS, PHILOMETORAS, aut PHILADELPHOS se passim inscribebant; & quidem usurpasse prius illud nomen Arfaces illos & Vologeses, ad demerendos sibi Græcos Asiaticos Syriæ, Mesopotamiæ ac reliquos illius tractus Parthici viciniore, qui Græcorum Coloniis & lingua passim florebant; ita ut à quibusdam ex iis nummos id genus percussos statuere liceat. Græcæ enim dictæ illæ civitates, haud minus ac ipsæ Urbes Græciæ, sicut apud Livium Rhodiorum Legati Romæ in Senatu contestantur: *Non quæ in solo modo antiquo sunt, Græcæ magis urbes sunt, quam Colonia earum, illinc quondam profecta in Asiam.* Linguam nempe, mores, habitum, leges, sacra, nomen quoque suarum.

Lib. xxvii. cap. 54.

Me-

Metropoleon vulgo retinebant Coloniae; unde Roma divino Vati nascens Troia, Carthago urbs Tyria, Syracusæ Isthmiaca recta aut Ephyræa mania Silio, Massilia Phocis Lucano & Sidonio, Silio Phocais, ipsi Massilienses, in Gallia positi, Graia juvenus, Graii remiges, Graia classis, sæpe apud Lucanum aliosque nuncupantur. Qua ratione etiam Græci non Iones solum dicti aut Insulares à Græcis profecti, sed remotiores etiam in Syria aut Mesopotamia constituti. Hinc apud Josephum, Mesopotamiam κατωκύντες Ἕλληες καὶ Μακεδό-
 nes, incolentes Græci & Macedones, Demetrio Syriæ Regi
 auxilia contra Parthos offerunt. Immo Tacitus oppor-
 tune de Parthorum Rege, & Græcis id genus in eo
 tractu Coloniais; At Tiridates volentibus Parthis Nicepho-
 rium & Anthimusiada, ceterasque urbes, quæ Macedonibus
 sita, Græca vocabula usurpant, Italumque & Artemitam
 Parthica oppida recepit. Inde itaque ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ
 desumpta à Parthorum Regibus appellatio; quam-
 quam de iisdem Nicephoriis Macedonum in Meso-
 potamia colonis, observet Dio, eos Romanis ut ΦΙ-
 ΛΕΛΛΗΣΙ libenter & magna inde spe concepta sese
 tradidisse, καὶ εἰς τὸν Ῥωμαίους, ὡς καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ
 πολλὰ ἐλπίζοντες. Eodem enim cum Parthis instituto,
 Majores vestros illam quoque appellationem ambivise,
 cum hic locus satis arguit; tum bella pro Græcis
 Asiaticis contra Antiochum suscepta, aliaque benevolentiæ
 illorum in Græcos argumenta ambitiose etiam non semel
 contestata abunde docent. Ita Cassius Cæsaris interfector
 ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἀνὴρ ab Archelao Rhodio dictus apud Appianum;
 & Tullius alicubi ad Atticum suum; Nunc quoniam & laudis avidissimi semper
 fuimus, & præter ceteros ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ & sumus & habemur.
 Quamquam præter Arfacidas ita dictos in

Lib. xiiii.
antiq. c. 9.Annal. vi.
41.

Lib. xli.

Bell. Civill.
lib. iv.

eorum Nummis, aliis quoque barbaris Regibus familiare fuisse idem cognomentum, vel unus Strabo videatur comprobare, qui in genere Regum ΦΙΛΕΛΛΑΗΝΩΝ alicubi mentionem facit. Sic Amasis Ægyptius apud Herodotum; Indorum & Thracum quidam Reges apud ^a Diodorum & ^b Ælianum; Hiero Syracusanus apud ^c postremum, quo & ^d Polybius alicubi respexit; Aristobulus Hircani filius Rex Judæorum apud ^e Josephum; Julianus desertor apud ^f Gregorium Nazianzenum, ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ totidem nuncupati leguntur. Eundem titulum quoque Salaminis Cyprii tribuit in Epistolis Isocrates. Parcimus vero congerendis ipsis Auctorum locis, quæ cum superioribus hinc petant Lexicorum confarcinatores: neque enim in eo mustaceo laureolam quærimus. Nectamen hic insignem Aristidis locum de eadem appellatione possumus præterire, quam Marco Aurelio tribuit, ac simul ita commendat, ut facile se Græcum Sophistam prodat; *εἰ δὲ αὐτὸ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ εἶναι καλὸν καὶ πέφυκε βασιλεῖ, τῷ προσήκοντι ἔπαινον. ἔγω γὰρ σφίδεα ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. Jam si decet Imperatorem esse PHILELLENA, nemini certe laus hæc magis convenit. Ita enim PHILELLEN est noster Imperator, & quæ ibi plura hanc in rem leguntur. Ut vero *Philellemum*, sic nata etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΩΝ appellatio, quam Alexandro tribuit idem Isocrates; immo etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΩΤΑΤΟΥ, qua patrem ejus Philippum profequutus Æschines, si fides habenda ejus adversario, qui id reliquis illius criminibus adnumerat. Neque eo tamen sensu dictus apud Plutarchum M. Antonius ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΟΣ; quippe non tam caritate erga Athenienses, quam ob desponsatam, sibi ab iisdem Minervam. Cæteroque sicut *Philelles* aut *Ἐλλωίζοις* quandoque*

Lib. XIV.

Lib. II.

^a Lib. II.^b Lib. I.

c. II.

^c Lib. IX.

c. I.

^d Lib. I.^e Lib. XIII.

antiq. c. 19.

^f Orat. I. in Julian.

Tom. I. in

Imp. p. 110.

Epistol. ad

Alex. Mag.

Demosth.

de fals. le-

gat.

que dicti in Græcos bene adfecti, sic Thebani Herodoto *Μηδιζοντες*, seu propensi in Medos; unde passim *Μηδικοντες* de defectione ad Medos seu Persas apud Agathiam legas. Et præterea ut *ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ* quidam, sic alii contra *ΜΙΣΕΛΛΗΝΕΣ*: quod postremum Annibali tribuit Diodorus *ὡν μὲν καὶ Φύσιν ΜΙΣΕΛΛΗΝ*, quum natura etiam odio in Græcos ferretur; sicut viceversa apud Platonem, Atheniensium gentem dictam videas *ΜΙΣΟΒΑΡΒΑΡΟΝ*, non vero *Μιξοβαρβαρον*, instar aliorum Græcorum.

In Callio-
pe.
Lib. III.
p. 81. IV.
p. 111. 119.
Lib. XIII.
In Mene-
xeno pag.
245. edit.
H. Steph.

Huc accedit formata eadem exemplo *ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ* nomenclatio, quæ non tam sponte sumpta, quam à Senatu olim sociis & amicis Regibus benevolentia ergo tributa legitur. Hinc occurrit eadem adhuc hodie in aureis & argenteis nummis *ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΙΣ* Cappadocum Regis, quales plures vidisse memini, & viderunt quoque Goltzius ac Urfinus, inscriptos *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ*; cujus ectypum etiam hic habes.

De Cognomine PHILOROMEI PHILOCLAUDI, & Nummis HERODIS & AUGUSTI.

Ante omnia hic explicanda venit figura sedens in aversa Nummi parte. Vir doctus Goltzii interpres, existimat Romam signari, quamquam Galeam ejus minus accurate expressam fateatur. Sed toto cælo errat. Neque alius enim, quam ipse Ariobarzanes sellæ Curuli insidens, & cum solito Cappadocibus capitis tegumenta. Sella autem Curulis in nummo Regis barbari ideo in-

in-

infulpta, quod eam insignis muneris loco cum donis aliis à Senatu accepisset. Notum enim inter dona, quæ vulgo ad amicos & socios Reges mittebantur, juxta scipionem eburneum, Togam pictam, palmatam Tunnicam, aliaque id genus, sellam etiam Curulem vel præcipuum locum sibi vindicasse. Crebra ejus rei apud Livium exempla, ubi missa recenset munera, vel ad Ptolemæum & Cleopatram in Ægyptum, vel ad Sy-

phacem, vel ad Mafinissam, vel ad Eumenem, *donaque quam amplissima data cum SELLA CURULI, atque eburneo scipione.* Qualia etiam missa ad Ariarathem, Cappadocum itidem Regem, & ex Ariobarzanis hu-

jus Decessoribus, apud Polybium legas, & quidem signanter de utroque munere tanquam præcipuæ dignationis, τὰ μέγιστα ἢ παρ' αὐτῶν νομισσομένων δώρων ἀναπέ-
 Exc. Leg. cxxi. pag. 953. σείλε, τὸν τε Σκηπίωνα, καὶ τὸν ΕΛΕΦΑΝΤΙΝΟΝ ΔΙΦΡΟΝ. Remisit autem dona, quæ inter ipsos (Romanos) pro maximis habentur, scipionem & SELLAM CURULEM. Verum ante omnes audiendus hic Valerius Ma-

ximus, optimus superioris nummi interpres, & cujus locus eximiam eidem lucem commodat, Pompeius filium ARIOBARZANEM & REGEM appellavit, & Diadema sumere jussit, & in CURULI SELLA SEDERE cœgit. Hinc itaque iste sedentis ejusdem in Sella Curuli habitus, quem hic nummus nobis ante oculos ponit. Immo etiam ut se magnitudinem hujus doni intelligere contestarentur Reges illi Barbari, soliti iisdem Sellis Curulibus insidentes jus dicere. Id certe de

Lib. x l i. cap. 20. Antiocho Epiphane observat Livius, Romano more Sella Eburnea jus dicebat, disceptabatque controversias maximarum rerum, quæ totidem pene verbis cum à Polybio apud Athenæum, tum à Diodoro referuntur, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti. Hæc autem omnia

omnia quum minime essent recondita, non latere debuerant eruditos ac diligentes antiquarios. Alias vero iste Nummus cum Philoromæi epigraphæ, mirifice illustrat Tullii in Epistolis locum; *ut ego Regem ARIO-* Lib. xv.
BARZANEM Ensebem & PHILOROMÆUM tuerer; Epist. 2.
 & paullo post de eodem; *casu incredibili & pene divino, Regem, quem Vos HONORIFICENTISSIME APPELLASTIS, nullo postulante, &c.* Agnoscis utique PHILOROMÆUM, ut honorificæ in primis appellationis vocabulum, cum Ariobarzani tributum, teste Tullio; tum ab eodem juxta superiorem nummum inter præcipua dignitatis insignia vice cognominis continuo receptum. Ratio autem illius facti & moris obvia; quod nempe in eo nomine præsidium omne suum ac dignitatem reponerent Reges illi obnoxii, ut reipsa expertus est hic Ariobarzanes, Romanorum opera conservatus, & cujus etiam rei testis luculentus Rex Afer apud Sallustium; *qui vestram AMICITIAM diligerent, colerent, eos multum laborem suscipere, cæterum ex omnibus MAXIME TOTOS esse.* Magni itaque nomen constituisse Barbaris Regibus liquet ex Dione, qui unum è Lib. xxxix.
 Ptolemæis immani pretio hunc AMICI ROMANORUM titulum refert à Romanis redemisse. Hinc illud plenum auctoritatis amplissimi Ordinis decretum de Boccho Mauritanorum Rege; *Fædus & AMICITIA* Sallust. Bell. Jugurt.
dabuntur, cum mernerit; ut satis liqueat non promiscue quibusvis indultum. Aperte etiam Livius de Syphacis filio; *Itaque pacem illi prius petendam à Populo Romano esse,* Lib. xxxi.
quam ut Rex sociusque & AMICUS appelletur. Nominis cap. 15.
ejus honorem pro magnis erga se Regum meritis dare Pop. Romanum consuevit. Ejusdem vero appellationis exemplum suppeditant adhuc alii duo Nummi reconditi in illustribus Cimeliariis; Unus ARIARATHIS Capado-

- padocum itidem Regis, eodem modo quo superior Ariobarzani inscriptus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, hoc est interprete Livio, *Et ARIARATHES REX &c. IN AMICITIAM est acceptus*: alter MANNI cujusdam Regis Arabum, quem cum addita epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΣ, Cl. Seguinus cum selectis aliis haud ita pridem vulgavit. Meminit etiam ejusdem nomenclationis Agathias, *περὶ πάντων βασιλέων καὶ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, fidiissimi Imperatori, & PHILOROMÆI*, ubi male *φιλορρωμαίοι* legitur. Ut mittam aut Eumenem Pergamenorum Regem, aut Arabum Præfectum Aramnem, quos pro *Philoromæis* habitos auctor est Plutarchus; ita tamen ut de priori aliter sentiret Cato Major, à posteriori autem proditus sit unà cum Romanis Legionibus Crassus. Conjunxit vero utrumque Græcorum & Romanorum Amici titulum Strabo, qui Rhodios scribit Amicos fuisse non Romanorum solum sed Regum Philellenum & Philoromæorum; καὶ Ῥωμαίοις ἐγγεπέφιλη καὶ τῶν βασιλέων τοῖς ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΙΣ καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΣΙΝ. Elegans autem de utraque hac appellatione & geminis id genus aliis apud Themistium locus; Κύρον φιλοπέρσων καλεῖ, ἀλλ' ἔσφι φιλάνθρωπων, φιλομακέδωνα δ' Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἔσφι φιλῆλληνα, πῶν δ' ἔσφι Σεβασῶν ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΝ. *Cyrum voco Amicum Persarum, non autem generis humani, Alexandrum vero amicum Macedonum, non autem Græcorum, (PHILELLENA) Augustum autem Amicum Romanorum (PHILOROMÆUM)*. Ni forte adhuc verius *φιλοπέρσων* vel *φιλομακεδόνων* dici debuerint, quibus appellationibus Pompeium alicubi Dio profequitur, quam totidem *φιλοπέρσων*, ut ibi Themistio designantur. Alias ut à tota Romanorum gente florente adhuc Republica,
- sic

sic à Cæsaribus etiam sub eorum imperio, petita nonnunquam ab amicis aut obnoxiiis Regibus vel populis similis appellatio. Ita Agrippa Judæos in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΑΣ vocat apud Philonem, *οἱ μὴ λέγοντες ἐπι ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΕΣ εἰσὶν, ἀλλ' ὅπως ὄντως, dicentes quidem quod sint AMICI CÆSARUM, sed qui revera tales sunt*: haud aliter nempe ac ΦΙΛΑΡΣΑΚΟΥΣ vocat Parthos alicubi Strabo. Ut proinde haud mirum sit, hunc ipsum HERODEM AGRIPPAM, non solum in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΟΣ, sed proprium quoque ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΥ seu *Amici Claudii Imperatoris* nomen sibi vindicasse; sicut liquet adhuc hodie ex præclaro ejus nummo, quem jam citavit in Eusebianis Scaliger, & novissime è divite sua Gaza protulit elegans Petri Seguini industria. Eundem vero in Gaza Palatina itidem occurrentem hic celandum etiam duximus.

Capitis nempe inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, seu *Rex Herodes Claudii Amicus*; averſæ autem partis, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΣ ΕΒΑΣΤΩ ΕΤ. Γ. seu *Claudio Caesari Augusto Anno Tertio*. Quo factò scilicet Herodes Agrippa studium suum & fidem singularem erga Claudium, quam & illi sublatò è vivis Caio luculenter probaverat, voluit publicis ac duraturis monumentis consignari. De hoc enim Herode, cujus mentio in Actis, malumus hunc Nummum interpretari, quam cum viris doctis de fratre ejusdem Chalcid

Kkk 2 cidis

DISSERTATIO QUINTA

444
 Anon. in Euseb. pag. 189.
 Act. xlii. **cidis Dynasta, quibus etiam suffragari videtur Scaliger. Obiit enim prior ille Agrippa, HERODES vocatus D. Lucae, anno Claudii quarto, juxta Chronicum Eusebianum, qui & tertius erat completus, juxta**
 Lib. xi. x. **Josephum, Agrippae restituti in regno Judaeorum, cum**
 Antiq. c. 7. **Antiq. c. 7. & Bell. Jud. l. ii. c. 10. nova & ampla illius regni accessione, quam à Claudio fuerat consequutus. Signatus autem superior Nummus anno Claudii tertio, ut ejusdem inscriptio arguit. Unde nihil obstat, quin eidem Herodi continuo adscribatur, cui pro insigni quodam suo erga Claudium studio, hoc PHILOCLAUDII cognomen omnium optime videtur convenire. Percussus autem videtur hic Nummus in aliqua urbe Gentili beneficiis hujus Herodis ornata, qualis Berytus, aut in ea quae saepe illi sedes, & in qua Deus paullo ante obitum proclamatus, ut Caesarea. Antequam vero ad alia progrediamur, eadem occasione successoris ejus AGRIPPÆ Junioris Nummum itidem singularem proferemus è Cimeliarchio Christinae Augustae.**

Equidem haud diffiteor, hæsisse me aliquamdiu quo referenda sint illa symbola utraque nummi parte insculpta. Neque enim ulla ibi more consueto vel Regis Agrippae, vel Caesaris tum rerum potentis effigies; aut ceteroquin loci, in quo idem percussus, nota, sola addita epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΓΡΙΠΠ, seu Regis Agrippae. Tandem illud hærenti occurrit, videri omnino utro-

utroque symbolo duo celeberrima Judæorum Festa designari, Tabernaculorum nempe & Pentecostes. Et *Συλλωπηγίας* quidem satis aperte innuit mea sententia insigne Tabernaculi instar seu Tentorii priori nummi parte expressum: Pentecosten vero apposite Spicarum Manipulus, quem signat nummi pars altera. Neque enim hoc solemne, ut notum ex sacris libris, dictum solummodo Festum *שבועות* *septimanarum* sed etiam *קציר* *Messis* seu *Θερισμῶς*, juxta LXX Interpretes, & quidem *Messis Triticeæ*. Unde etiam totum illud septem septimanarum intervallum, quod Græci & Latini Pentecosten dixerunt, vocarunt Judæi, ut observat illustris Scaliger, *ספרת העומר* seu *Numerum Manipuli*, ideo nempe quod à secunda Azymorum ad festum ipsum Pentecosten primitiæ frugum Deo offerrentur, ac, ut loquitur Chaldaeus paraphrastes, inciperet *קציר עומר* *Messis manipulorum*. Immo liceret inde colligere haud minus festum Azymorum eodem symbolo spicarum manipuli in prædicto numismate denotari, & quo nomine non pigebit integrum quendam Josephi locum adscribere, qui multa videtur habere ad hanc rem opportuna. *Τῇ δὲ δευτέρῃ τῶν ΑΖΥΜΩΝ ἡμέρα, ἐκείνη ἣ ἐστὶν αὐτῇ καὶ δεκάτῃ τῶν καρπῶν ἐς ἐθέρισσον, ἐ γὰρ ἡ ψαῖο πρῶτον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸ θεὸν ἡγεμόνοι πρῶτον δίκαιον εἶναι πρῶτον, πρῶτον ἔστι δὲ πολείας τῶν ἐτυχόν, τὰς ἀπειράτους αὐτῶν τῆς κερμῆς ὀπιθέουσι πρῶτον τῶν. Φυλάττης ΤΩΝ ΣΤΑΧΥΩΝ ΤΟ ΔΡΑΓΜΑ καὶ πέντε αὐτῶν, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλλήλων τὰς κερμῆς ποιήσαντες, τῶ βωμῶ ἀσάρανα παροίστασι τῶ θεῷ, καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν δεκάτην ὀπιθέουσι τὸ λοιπὸν ἀφιάσιν εἰς χεῖρσιν τῶν ἱερῶν, καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξει πᾶσι καὶ ἰδίᾳ ΘΕΡΙΖΕΙΝ.* *Secunda AZYMORUM dies, quæ est mensis hujus decima sexta, FRUGIBUS DEMESSIS & hæctenus intactis incipiunt frui; æquumque rati Deum*

Exod. xxiii. 16. Id. xxxiv. 22.

Lib. v. 1. de Emend. Temp.

Deut. xvi. 9.

Antiq. J. II. cap. 10.

hujus ubertatis auctorem per gratitudinem honorari, hordeæ primitias offerunt in hunc modum. SPICARUM MANIPULUM igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alicuiusmodi fracti assaronem ad aram offerunt, inde pugillo uno in eam injecto, reliquum sacerdotum usui cedit, & ex eo licitum fit publicas ac privatas MESSES METERE. Adeo ut vel duo vel tria etiam nobilissima Judæorum festa, quæ Judæis proinde non solum חן seu Festum nar' עֲזוֹזָה, sed etiam חגל & חגל אגל seu Festum majus, Hellenistis autem μεγάλοι ήμέραι, seu dies magni, nuncupata leguntur, designet superior Nummus; sicut alias beneficium Mannæ cœlitus demissæ signant vulgares Hebræorum sicli. Neque mirum proinde in Judæi Regis Nummo à Judæis Hellenistis, ut videtur, percusso, expressam eorum solemnium memoriam, quibus nihil apud illos celebrius; maxime quum per patrias leges non liceret iis vel Regis AGRIPPÆ, vel regnantis tum Cæsaris effigie Nummos id genus percutere. Excepto vero homine, non quadrupedum solum ac reliquorum animantium imagines, ut observo apud juris Hebræorum consultissimum Maimonis filium, sed ad hæc FIGURAS ARBORUM, HERBARUM, RERUMQUE SIMILIMUM, formare liceat etiam figura gibba. Quamquam & fasciculus ille spicarum juxta usurpata id genus apud Gentiles symbola, aut fertilitatem earum regionum, quibus præerat Agrippa, aut concordiæ vinculum posset adumbrare, qui factionibus inter se dissidentes Judæos haud semel tentavit, ut ex Josepho liquet, ad saniora consilia revocare. Ita eodem symbolo signarunt nummum Apamenfes, qualem vidi in ejusdem Reginæ Gaza, cum fasciculo itidem spicarum ac inscr. ΑΠΑΜΕΩΝ. Alios hic mitto hujus Agrippæ nummos, qui hinc Vespasianum

De Idol.
c. 111. §. 4.

num aut Titum effingunt, illinc vel Triremis, vel Victoriam cum Corona & Palma, ac annos regni ipsius Agrippæ, ΕΤ. 20. ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ, Anno XXV Regis Agrippæ, aut ΕΤ. 25. seu Anno XXVI. Annos enim LVI regnasse legitur hic junior Agrippa, anno nempe Trajani tertio demum extinctus, ut auctor est Iustus Tiberiensis apud Photium. Neque vero prætereundus hoc loco alius quidam Nummus, quem vidimus apud illustrem Harlæum, qui hinc Botrum exhibet cum inscr. ΗΡΩΔΟΥ, illinc Galeam quandam singularem, cum epigraphe ΕΘΝΑΡ.... seu *Ethnarchæ*. Equidem haud ita liquidum videri posset, quisnam Herodes illo Ethnarchæ nomine designetur. Prior enim seu Herodes Magnus, Tetrarcha quidem à M. Antonio, dein Judææ Rex ab eodem & Augusto renuntiatus apud Josephum legitur, nullibi autem Ethnarcha: quod nomen alias cum Hyrcano, tum Herodis filio Archelao tributum à Romanis constat, qui proinde Ethnarchæ aliquotiens eidem Originum Judaicarum scriptori nuncupantur. Neque etiam Ethnarchæ dicti occurrunt alii Herodes ex Magni progenie, quorum alter filius Galilæorum Tetrarcha; alter nepos & Agrippæ majoris frater, Chalcidis Dynasta & Rex tandem leguntur appellati. Quamquam haud dubium eodem nomine Magnum Herodem designari, qui hanc appellationem medio illo tempore videtur sibi vindicasse, quo Hyrcano Ethnarchæ à Parthis victo & in captivitate abducto, solus rerum in Judæa potiebatur, necdum tamen Regis titulo à M. Antonio & Octavio Romanæ, quod illi postea contigit, decoratus. Retenta vero etiam recentiori ævo sub Constantinopolitanis Imperatoribus illa *Ἐθναρχ* dignitas & appellatio, ut observo apud Nicephorum Bryennium de Botoniata

Im-

In Gaza
Medicea &
alibi.Bibl. Cod.
xxxiii.Joseph.
Antiq. lib.
xiv. c. 23.Antiq. Jud.
lxiv. c. 16.
& lib. xvii.
c. 13, 15.Joseph.
Antiq. Jud.
lxiv. c. 25.

Lib. i v.
cap. 16.

Imperatore verba facientem, ὃν πρῶτον ἐπέθετον τῆς ἐπισημίας
ΕΘΝΑΡΧΗΝ ἐκπέμπει, ὡς ἀληθῆ ὀνόματον τὸ Βρυέννιον, quem
primi confessus honore decoratum ΕΤΗΝΑΡΧΑΜ mit-
tit, adsumpto Bryennio. Verum ut ad alterum HERO-
DEM PHILOCLAUDIUM redeamus, superiori num-
mo expressum, sciendum rationem hujus postremae
appellationis petitam ex more, quo nonnulli dicti jam
olim ΦΙΛΑΔΕΞΑΝΔΡΟΙ; sicut Apollinem Tyrium

Lib. xvii.

In Pom-
peio.

vocari iussit ipse Alexander apud Diodorum, παρήγγε-
λεν ὀνομάζειν τὸ θεὸν τέτον ΦΙΛΑΔΕΞΑΝΔΡΟΝ; aut
quo adludens Philippus Consul apud Plutarchum, se
ΦΙΛΑΔΕΞΑΝΔΡΟΝ vocabat, ob suum erga Pom-
peium studium, qui à similitudine cum Heroë Pellæo
Alexander quibusdam vocabatur. Quo nomine indi-
gnum alias Æschinem pronuntiat alicubi Demosthe-
nes; ut vice versa ΜΙΣΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ & ΜΙΣΟ-
ΦΙΛΙΠΠΟΥ nomenclationem à Demosthene desum-

Æschin.
contr. Cte-
sip.

ptam fugillat aliquoties adversarius, ὃ γὰρ Μισαλίξασ-
δεσ & Μισοφιλιπῶσ ὑμῖν ἐστὸν εἴπωρ. Noti nempe
olim cum ipsius Alexandri, tum alias Regum & Cæsā-
rum ΑΜΙCΙ; quorum postremorum frequens men-
tio in historia Augusta, & qui vulgo Principum gratia
florentes, non otii solum, sed negotiorum etiam arbi-
tri ac dispensatores leguntur: ita ut, quod de Alexan-
dro Severo observat Lampridius, res bellicas juxta ac
civiles per Amicos & ex eorum consilio tractarent.
Unde etiam liquet, cum Adseffores & Consiliarios
Principum, ΑΜΙCΟS id genus olim dictos, quod
jam ad Spartianum notavit ὁ πᾶν Salmasius; tum haud
frustra eos Comitibus Augustorum conjungi in lapi-
dibus antiquis, ΑΜΙCΟ ΕΤ CΟΜΙΤ. ΑΥΓ. Ν. ac
præterea in constitutione quadam Constantini, quæ
Lib. ix. cod. exstat adhuc hodie in Codice Theodosiano, In quem-
cumque

Thef. Grat.
MC. 5.
Lib. ix. cod.
Th. t. i. l. 4.

eunque *Judicum, Comitum, AMICORUM & Palatinorum*
meorum. Ut nec mirum sit quod legas in dissertationi-
 bus Epicteti apud Arrianum, quanti nempe faciendum
 sit inter amicos Cæsaris reputari, *ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΦΙΛΩΝ* Lib. III.
είναι, de qua appellatione pluribus ibi agit. Neque c. 26. vers.
 vero privati solum, sed ut à Claudio Herodes, ita ab 407.
 aliis Cæsaribus Reges quoque in Amicorum id genus
 classẽm relati leguntur. Tales Amici Alexandri Severi
 apud Lampridium, *idcirco quod per REGES AMICOS*
ambierat admissus, de quodam ad militiam adspirante,
 licet vitæ sordidæ ac variorum furtorum reo. Immo &
 hoc notandum, inter adscriptos olim Regum & Cæsa-
 rum id genus Amicos, ordinem quendam servatum,
 & inductas varias Amicorum Classes; ut certe licet col-
 ligere ex Alexandro Syriæ Rege apud Josephum, ita
 adfecto adversus Jonatham, Pontificem Judæorum,
ὡς αὐτὸν ἢ πρῶτον ἀναγεῖλαι φίλων, ut etiam ipsum PRI- Lib. Antiq.
 MUM AMICORUM inscriberet. Sic Antiochus apud XIII. c. 7.
 eundem concedit Jonathæ, *καὶ τὸ πρῶτον αὐτὸν καλεῖσθαι* Id. cap. 9.
φίλων, & vocari unum ex PRIMIS ejus AMICIS;
 nempe sicut Cocceius Nerva à Tiberio *proximus Ami-* Tacit. An-
corum indigitatur. Ordines itaque Amicorum, ut qui- nal. VI. 26.
 dam primi, alii secundi, & infra adhuc enumeraren-
 tur; quod à Romanis etiam Cæsaribus observatum, li-
 quet rursus ex Lampridio in vita ejusdem Alexandri,
 qui ex locis modo adductis haud parum illustratur, ut
 AMICOS non solum PRIMI ac SECUNDI loci, sed
 & inferiores egrotantes viseret. Ut jam illud præteream,
 quod juxta morem eorum temporum superioribus
 Nummis illustratum, non *Philoclaudium* quidem, im-
 mo nec *Philoromæum* aut *Philellena*, vel *Philojudæum* for-
 te, sed vere *ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΩΝ* dixerint humani ge-
 neris Servatorem sacri illius scribæ: potiori certe jure,
 LII quam

Orat. xlv. quam vel Cyrum Græci scriptores, aut Nervam Dio Pruseus: sicut rursus ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥΣ, seu eidem Servatori devotos passim vocant prisci Ecclesiæ Doctores, Ignatius, (seu quisquis auctor Epistolarum, quæ vulgo illi tribuuntur) Chrysostronus, Nazianzenus, quorum iste etiam Constantium alicubi, quamquam, ut aliunde scimus, Arrianorum patronum, ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΤΑΤΟΝ appellat, ὡς θειώτατε βασιλέων καὶ φιλοχρηστότατε, ὁ Imperatorum divinissime, Christianique amantissime, Julianum autem meliori jure ΜΙΣΟΧΡΙΣΤΟΝ, sicut alibi Valentem, Arrianæ hæreseos labe infectum,

Orat. xx. ὁ φιλοχρηστότατος καὶ μισοχρηστότατος. Immo si magni præmii loco, & probatæ demum fidei Regibus ΠΗΛΟΡΟΜΑΙ seu Amici Romanorum titulus olim, ut vidimus, concessus; quanto melius merces illius hominis qui fuerit mundus, in eo posita, juxta Magistros Hebræorum, ut vocetur AMICUS DEI; sicuti nempe scriptum in 1 Proverbiorum libro, Qui amat munditiam cordis, pro gratia labiorum ejus REX AMICUS EJUS futurus est.

Vid. מבקת הכל seu lib. Pulveris Aromat. 1 Prov. xxi. 11. De appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ conjuncta appellatione, ut in Eusebianis agnoscit Scaliger. Utrumque tamen suppeditant citati eidem duo Nummi Barbarorum Regum, ne postremam hanc Romanorum Cæsaribus propriam statuamus. Prior est ΤΡΥΦΟΝΙΣ ΔΙΟΔΟΤΙ, qui se in Seleucidarum seriem & regnum vi & fraude cæso pupillo intrusit, & cujus Nummum supra jam indicatum, hic exhibemus è laudato toties Cimeliarchio inclytæ Reginae.

Nota

Nota abunde hujus Tryphonis historia cum ex Mac-
cabæorum libris, tum ex Diodoro, Livio, Strabone,
Justino, aliisque; quem una cum exercitu undis absor-
ptum tradentem video ex Posidonio Athenæum, il-
linc vero Josephum, cum Apameæ, in quam profuge-
rat, captum ac interfectum. De Cornu & Galea in a-
versa Nummi parte, quæ huc quadrare poterant, su-
pra jam à nobis explicata. Ipsa vero inscriptio arguit
hunc Tryphonem ornatum utroque titulo ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. Eandem quoque inscriptionem
præfert Nummus TIGRANIS apud Goltzium, ΤΙ-
ΓΡΑΝΟΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑ-
ΣΙΛΕΥΣ. Conjuncta nempe utraqûe illa appellatio
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ut Tryphonis
hujus aut Tigranis summum pace juxta ac bello impe-
rium notaretur. Inde etiam Alexander Amyntæ filius
apud Diodorum, Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντης ΣΤΡΑΤΗ-
ΓΟΣ πειρώων, καὶ ΒΑΣΙΛΕΥΣ Μακεδόνων, Alexander
Amyntæ filius PRÆTOR cum esset & REX MACEDO-
NUM; ubi eadem ratione conjuncta occurrunt ΣΤΡΑ-
ΤΗΓΟΥ seu Prætoris aut Belli Ducis, ac ΒΑΣΙΛΕΥΣ
adtributa. Immo unde Livius non parum illustratur,
agens de Ætolis & Antiocho Magno; hac vicit senten-
tia, IMPERATOREMQUE REGEM appellandum cap. 45.
consuerunt, & triginta Principes, cum quibus si qua vellet,
consultaret, delegerunt. Vides hic iisdem titulis juxta Ti-

granem aut Tryphonem ornatum quoque Antiochum, ΒΑΣΙΛΕΑ nempe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ, seu Regem summum Belli Ducem ab Ætolis declaratum. Conjuncta itaque hæc appellatio exemplo eorum vel Regum vel Prætorum, qui ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ passim vocantur in Græcorum monumentis, nonnunquam & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ, sicut Belisarium vocat ipse Justinianus apud

Lib. III.
Goth. c. 21.

Procopium; quibus nempe summa totius belli à fociis aut civibus, vel aliunde deferebatur, & qui *summam belli tenere* passim Cæsari dicuntur, hoc est juxta Comicum,

Sed ubi summus IMPERATOR non adest ad exercitum.

Sic Eumenes more consueto non solum Asiæ Στρατηγὸς

Lib. XIX.

Αὐτοκράτωρ dictus apud Diodorum, sed alibi eodem, τῆ βασιλείας Αὐτοκράτωρ Στρατηγῶ, *Regni summo Imperatori*. Cujus appellationis vim in eo positam fuisse docet alicubi Thucydides, ut Prætores in Siciliam

Lib. VI.

missi & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ etiam declarati, ea facerent quæ ipsi judicarent Atheniensibus maxime conducibilia. Tales vero negat fuisse vel Persarum Duces

Lib. XV.

Diodorus, τῶ ὅλων σὺν ὄντες Αὐτοκράτορες, sed de omnibus ad Regem deferentes; vel ipsos Lacedæmoniorum Reges

Lib. II.

Dionysius Halicarnassensis, εἰδὲ γὰρ οἱ Λακεδαιμονίων ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ἦσαν ὅτι βέλονται πρὸς τὸν, *neque enim Lacedæmoniorum REGES PLE-*

NAM HABEBANT POTESATEM ea qua vellent faciendi.

Unde desumpta videtur hæc appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, puta à Tigraue viribus ac potentia adhuc florente, ut merum & absolutum imperium, non precarium autem Regnum argueret, more

aliorum Regum vel Spartanorum quondam, vel τῶ ἰσσοῦ

Bell. Jud.
lib. VI. c. 12.

ἰσσοῦ, ut vocantur alicubi Josepho: quibus nempe

aut

aut à Romanis titulus ille concessus vel restitutus, ut postea ipsi quoque Tigrani contigit; aut qui alias comiter majestatem Imperii Romani conservare cogebantur, & *inservientes Reges* Tacito alicubi vocantur. Hist. II. *Ἀυτοκράτορες* enim & *αὐτοκράτες* Græci vocarunt, ut vel^{81.} ex ante dictis liquet, pleno utentes imperio & *ἀνυπόθινον*. Hinc Philo, *ἀνυπόθινον εἶναι δεχῶ τῶν αὐτοκράτο-* Legat. ad
ρα; quo nempe loquendi genere *ἢ αὐτοκράτορα* *δεχῆς* Caium.
 utuntur sæpe Græci scriptores, & qualem Prytanis a Bell. Civil.
 pud Rhodios fuisse docet Appianus, sicut alias Diony- lib. IV.
 sius *ἡγεμονίαν αὐτοκράτορα* Romulo delatam tradit. Hinc Lib. III.
 ut *βασιλείς* vel *στρατηγῶν*, sic eadem ratione dicti *ΕΠΙ-*
ΜΕΛΗΤΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ, qui in procuratio-
 ne regni erant summo cum imperio; qualis aut à Ma-
 cedonibus Antipater, aut postea ab ipso Antipatro
 Polyperchon constituitur apud Diodorum. Ita etiam Lib. XVIII.
ΠΡΕΣΒΥΤΑΙ & ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ,
 Legati missi plena cum potestate, quemadmodum O-
 rat. ratores de Pace ad Philippum destinatos vocat Æschines, *Πρέσβεις αὐτοκράτορας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης*, hoc est, ut
 hodie loquuntur, *Legatos pro Pace Plenipotentiarios*. Eof- contr. Cce-
 dem *αὐτοκράτορας τῆς εἰρήνης* & *πῶς τῆς εἰρήνης* *Plenipotentia-* siph.
rios Pacis & de Pace vocat Dionysius, & quales à Car- Lib. III.
 thaginensibus ad Gelonem missos, & ab Atheniensibus ad Persas cum Æschine *Πρέσβεις & Πρεσβυτῆς* *αὐ-* Lib. XI. &
τοκράτορας vocat Diodorus. Eiusdem etiam generis a- XI.
 pud Sallustium à Boccho Maurorum Rege Romam
 ablegati, qui *quocunque modo belli componendi licentiam*
illis permittit. Sic rursus *ΘΕΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ*
 de supremis Diis, quales Solem & Lunam habitos do-
 cet Philo, quæ eximie illustrent nummum Caii Cæsa- De Mo-
 ris supra adlatum cum inscr. *ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ* narch. lib. 5.
ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. Quod verum & unius quidem ad- P. 812.
 tribu-

tributum, qui θεός ὁ Πασινοκράτωρ vocatur in divino Revelationum libro ac in symbolo Nicæno. Hinc alias apud eosdem veteres JUPPITER IMPERATOR, cuius tria tantum signa in orbe Terrarum existisse tradit in Verrinis Tullius; quem nempe *imperium caelestium tenere* credebant Galli apud Cæsarem. Unde & inter Severi nummos unus occurrit inscriptus JOVI IMPERATORI. Sicut denique supra dicti duo Reges Barbari REGES IMPERATORES vocati in Græcis eorum Nummis, ita obvii ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΑΡΕΣ vel ΣΕΒΑΣΤΟΙ, seu IMPERATORES CÆSARES vel AUGUSTI cum alibi, tum nullibi frequentius, quam in hac ipsa supellectile nummaria. Unde jam, ut opinor, satis adsequimur, qua ratione aut quibus exemplis utraque hæc appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Tryphoni huic aut Tigrani etiam tribuatur in selectis eorum Nummis: quæ duo in iisdem conjuncta, ut singulare aliquid, ac raro alibi à se lectum profitebatur magnus Scaliger. ΤΡΥΦΟΝΙΣ alias nomen in Syria ac vicinis locis familiare videtur existisse, unde nummus Augusti Medicus, in cujus averfa parte Aquila cum inscr. ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΤΡΥΦΩΝΟΣ. Hinc & Ptolemæum Philopatora Tryphonem etiam cognominatum supra diximus; quo cæteroquin nomine quendam Philadelpho ob factetias acceptum appellatum legimus apud Josephum, alibi vero apud eundem regium Herodis tonsorem, eundemque Alexandri Regis filii accusatorem; apud Athenæum autem quendam delitiis perditum, unde nempe illi nomen. ΤΙΓΡΑΝΕΜ quod spectat, præclarum quendam & insignem ejus Nummum cum sola inscriptione ΤΙΓΡΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, haud mihi hæctenus alibi, quam

In Verrin
v.
Lib. v. l.
Comment.

Anim. in
Euseb. pag.
146.

Lib. x. l. v.
Antiq. c. 4.
Bell. Jud.
lib. l. c. 7.
Lib. x. l. v.

De Nummo
TIGRANIS
ac TIARA.

quam in Cimeliario Mediceo inspectum, inde etiam
ectypum nacti beneficio omni laudum ac ornamento-
rum genere cumulatiflimi LEOPOLDI Cardinalis ab
Etruria, grati & lubentes hic vulgamus.

Exhibet nempe anterior Nummi facies TIGRANIS
ipsius caput insigni Tiara ornatum, cui stella ac duæ
insuper volucres, quamvis minus adfabre in hoc ecty-
po insculptæ visuntur. Aversa autem facies sedentem,
turritam ac velatam Mulierem præfert, quæ dextra
Palmæ ramum gestat, pede autem figuram calcat me-
dio corpore undis immersam cum inscr. ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Videtur autem mihi omnino eadem
Mulier, juxta consuetam in Nummis symbola, Syriam
aut Mesopotamiam arguere; quas per plures annos
Tigranem obtinuisse legimus, & quidem in Syriæ re-
gnum accitum per octodecim annos, auctore Justino, ^{Lib. xxi.}
tranquillissime regno potitum, quo temporis lapsu ^{cap. i.}
hunc aut similes Nummos hujus Armenii Regis in co-
tractu percussos facile licet augurari. Cujus etiam rei
indubiam fidem facere videtur Palmæ ramus, oppor-
tunum Syriæ, ut supra vidimus, symbolum. Figura
autem virilis medio corpore aquis immersa, Euphra-
tem aut Tigrim forte sub jura Tigranis reductum, so-
lito Fluviorum in Nummis antiquis typo, repræsen-
tat. Tiara autem Tigranis cum Diademate, eadem cu-
jus Dio meminit, ^{τὸ δὲ ΤΙΑΡΑΝ τὸ τε ΑΝΑΔΗΜΑ εἶ-} ^{Lib. xxxvi.}
χῆ, TIARAM autem cum FASCIA gestabat; & quam
Fasciam

De fort.
Alexand.

Fasciam seu Diadema capite avulsum supplicem hunc Regem ad Pompeii pedes tradit abjecisse cum idem Dio, tum alibi etiam Plutarchus, qui cæteroquin in vita Pompeii, à Tigrane ipsam Tiaram seu Cidarim capite detractam docet; ἀφελόμενον τὴν κίτωνα, ὡρμησεν ἐπὶ τῶν ποδῶν θείναι, detractam capiti Cidarim institit ad pedes ejus apponere. Simile vero Diadema, & idem, ut licet augurari, quod hic ante oculos habemus, à fugiente Tigra- ne capiti jam olim detractum, ac in victoris Luculli manus delapsum, ab eodem in triumpho prælatum, auctor itidem in ejus vita Plutarchus. Ad Tiaram enim Regum Orientis Diadema vulgo accessisse, liquet præterea ex Xenophonte, Plutarcho, Luciano, aliisque, quod jam vidit illustri Briffonius libro de Regio Persarum Principatu, & præclarus iste Nummus, venerandum utique antiquitatis Cimelium, luculentius ante oculos ponit. Unde Curtio lux non mediocris accedit; C I D A R I M Persæ Regium capitis vocabant insigne. Hoc cerulea F A S C I A albo distincta circuibat. Notum enim promiscue Cidarim & Tiaram dici de hoc Regio capitis insigni; unde quam Dio T I A R A M T I G R A N I S vocat in superiori nummo conspicuam, eandem C I D A R I M dixit Plutarchus loco supra adlegato. Hinc autem liquet incautius loquutum Philonem, scriptorem alias quantivis pretii, qui Reges Orientis Cidari loco Diadematis usus tradit, κιδάρη γὰρ οἱ τῶν ἑσίων βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματι εἰώθασιν χεῖσθαι. Utrumque enim insigne, ut tradunt antiqui & probatissimi auctores, ac vel superior Nummus luculenter arguit, iis una usurpatum. Neque tamen Briffonio adsentior, qui Diadematis nomine Cidarim putat etiam designari; ideo nempe quod è Persico luxu mutuatum Alexandrum Persicum Diadema Diodorus ac Justinus tradant, Arrianus,

Lib. 111.

Lib. 111.
de vit. Mos.

rianus autem Cidarim Perficam, quæ nempe idem sonent. Utrumque enim hoc capitis ornamentum à Persis mutuatus est Alexander, ut non opus sit proinde illa inter se confundere. De Cidari aut Tiara præter Arrianum, fidem facit Lucianus, apud quem Philippus pater inter alia Filio objicit, quod Tiaram rectam adsumpsisset, *καὶ Τιάρω ὀρθῶν ἐπέθετο*. De Diademate Dial. Mort. vero, præter Diodorum, Justinum, aliosque diserte Curtius iis verbis, quæ de Cidari aut Tiara sumi non possunt; *Itaque purpureum Diadema distinctum albo, quale Darius habuerat, capiti circumdedit*. Idem nempe quod cerulea illa fascia albo distincta, quæ Cidarim circuibat, ut paulo ante eum tradentem audivimus. Coniuncta itaque in regio Perfarum aut Armeniorum etiam cultu illa capitis ornamenta, Tiara ac Diadema, non tamen ut eadem sed diversa. Unde postremum etiam solum retentum ab Alexandri successoribus, & eorum exemplo ab aliis Asiæ aut Europæ Regibus. Ex quibus etiam liquet, cur Diadema illud quod *Perficum* vocatur Diodoro, Herodiano *Macedonicum* dicatur ferme sub initium operis, ubi agit obiter de cultu Regis Antigoni, Annæo autem nostro *Pellæum*,

Cingere Pellæo pressos Diademate crines.

Lib. v.

Alias quot Regna, tot quoque Diademata olim capiti nonnunquam imposita. De Ptolemæo Philometore illud notat utique Josephus, eum duo gestasse Diademata, Asiæ nempe aut Ægypti; cujus duplicis Diadematis usum haud absimilem in Artabano Parthorum Rege tradentem supra innuimus Herodianum; cujus cæteroquin moris vestigium necdum fateor mihi in priscis nummis observatum. Cidarim autem seu Tiaram quod attinet, eandem quoque Regum Orientis more, sacerdotes Gentilium nonnunquam usurpasse,

Antiq. Jud.
lib. x i i i.
cap. 8.

M m m

vel

De Dea Syria. vel ex Luciano liquet; qui auctor est urbis sacrae in Syria Pontifici ac foli quidem concessum purpuram & auream Tiaram gestare. Scilicet postquam jam viles evaserant sacerdotales illae Coronae, quibus infensos vetustissimos Christianorum scriptores ac inprimis Tertullianum adhuc hodie legimus. Quamquam sequitis temporibus, & Ecclesia novo cultu sub Christianis Principibus ornata, Cidarum quoque usus ad Ecclesiarum Antistites translatus, ac eadem inter Episcopi Orientis insignia vulgo recepta, ut vel liquet ex sequenti loco Salmorum Episcopi; *Ἐπίσκοπος Ἰερουσαλὴμ, καὶ Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρίας, καὶ Ἐπίσκοπος Ἀντιόχειας, καὶ Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως* ΚΙ Δ Α Ρ Ι Ν. Idcirco me Pontificem unguis ac podere cingis, capitique Cidarum imponis. Sed hoc obiter. Eiusdem autem Tiaræ superiori nummo cælatae ad spectus satis arguit, quo jure, ut supra innuimus, *πίλημα περὶ τὸν ἄνω*, Turritus pileus Straboni dicatur. Aves autem eidem Tiaræ insculptæ, quas minus accurate cælator expressit, Falcones videbantur Cimeliarchæ Mediceo: Id vero jam supra de veterum Galeis, cum ex Herodoto, Diodoro, tum ex frequentibus veterum Nummis observabam, crebro iis inferatas vel Avium vel Quadrupedum effigies, quibus eis aut terrorem aut dignitatem conciliarent. Neque etiam Tiaræ eodem ornamentum genere caruere; unde Persicas Tiaras Pavonis alas habuisse docet Græcus Aristophanis Interpres, quod jam viderunt viri docti. Immo nec alienum Falcones ejusmodi Tiaræ insculptos; quum Pallas seu Regias Persarum aut Medorum vestes distinctas id genus Avium figuris discrete tradat Curtius; *Pallam auro distinctam AUREI ACCIPI- TRES velut rostris inter se corruerent adornabant*. Stella autem in eadem Tiara conspicua; qualis & in superiori Parthorum Tiara occurrebat, quam è nummo Augusti

Greg. Nazianz. Orat. v. pag. 136.

Ad Acharnenf.

Lib. III.

gusti expressimus; ut vel inde opportunum Regum Orientis insignis facile adsequamur. Accedit denique, velare eandem Tiarā Tigranis tempora; quod Tiaris nempe solemne, juxta Nafonem,

Tempora purpureis tentant velare Tiaris.

Aliud vero Tiaræ genus Armenium supplicem gestare videas in sequenti nummo; quod nempe magis adhuc ad *πίλημα* istud *περγατών* accedit, sicut Tiarā à Strabone vocari diximus.

Lib. xi.
Metam.

Eandem etiam liquet magis in acutum desinere, sicut *κρωβύλης* & *κροβατίας* describunt nobis veteres, qui & inde eadem promiscue pro Tiaris sumunt, aut vicina iisdem statuunt; quales Xenophon, Hefychius, alii-
que. Aliæ nempe apud illos Orientales, Persas, Medos, Armenios, quod aliunde etiam constat, Regum Tiaræ, aliæ Procerum seu privatorum. Ita Cidarim Mithridatis *mirifici operis*, seu *θωμιασῆς ἐργασίας* existisse liquet ex Plutarcho, qui vel ita cavisse videtur, ne genero suo Tigra-
ne dignitate aut cultu inferior videretur. Persarum vero promiscuum jam olim fuisse Tiaræ gestamen, cum Herodotus diserte observat, tum seculis ætatis Heliodorus, qui Persas docet Tiarā de capite deponere, ad reddendam gratiam ei qui prior salutavit. Adeo ut nec solum discrimen in eo consti-
tuen-

M m m 2

tuen-

tuendum videatur, quod recta esset Regum apud Per-
sas Tiara, ut jam viderant eruditi, reliquorum autem
obliqua. Immo Tiaras etiam cum circumcunte eandem
Diademate, qualis Tigranis in superiori nummo, ge-
stasse Regum Persarum confanguineos sua ætate auctor
nobis Xenophon; qui de Cyro agens, εἶχε δὲ καὶ Διαδή-
μα πρὸς τῆς Τιάρης, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τέτυκτον σημεῖον εἶ-
χον, καὶ νῦν ἐν τῷ αὐτῷ ἔχουσιν. *Habebat & circum Tiaram Dia-*
dema, idemque insigne cognatis ipsius erat, sicut & hoc tem-
pore illud retinent. Cujus moris vestigium retentum ad-
huc videtur sequiori ævo in renovato Persarum domi-
natu. Certe Diadematis usum Persarum satrapis con-

Inst. Cyr.
lib. viii.

Bell. Gotth.
lib. iv. c. ii.

cessum liquet mihi ex Procopio, qui refert duos Persa-
rum Optimates Isdigacæ Legati Chosrois comites ex-
stitisse, οἱ δὲ καὶ Διαδήματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν χρυσοῦ ἐφέρον, *qui*
aurea etiam Diademata in capite gestabant.

De variis
Nummis
Regum &
Reginarum
PONTI &
BOSPO-
RI.

Si vero ex Oriente jam in PONTUM ac vicina loca
trajiciamus, neque hic Regum illius tractus inutili aut
injudicanda pascemur contemplatione. MITHRIDATA-
TEM mitto, terrorem illum Asiæ, & Regum, auctore
Tullio, post Alexandrum maximum, quem obvii ad-
huc apud antiquarios Nummi, & expressæ inde à Ful-
vio & Goltzio icones repræsentant, eundemque cum
Eupatoris cognomine ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ
ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. Ita alii rursus ejusdem parentem
MITHRIDATEM EUERGETEM signant; ΒΑΣΙ-
ΛΕΥΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; quemad-
modum illis cognominibus distinctos eosdem Reges,
præter Appianum docet Strabo. Filium vero Eupato-
ris PHARNACEM rarior quidam Nummus, neque
alibi mihi, quam in Cimeliarchio Mæcenatis Etrusci
LEOPOLDI inspectus, etiamnum ad posteritatis me-
moriæ prodit. Exhibet vero hinc Regis illius caput,
cum

Lib. x.

cum inscr. ΦΑΡΝΑΚΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, illinc figuram stantem, Fulmen, Cornucopiam, Caduceum, Stellam, consueta omnia in nummis Regum id genus symbola. ASANDRUM autem Bosporo ab eodem Pharnace præfectum, & à quo idem Pharnaces expulsus & acie cæsus traditur, narrant antiqui auctores. Ad quem Afandrum refero aureum nummum rarissimum viri amplissimæ in Urbe dignitatis, sed majoris adhuc elegantia Camilli Maximi, qui hinc vultum Regis illius signat cum aplustri à tergo, ab altera autem parte Victoriâ prorsus insistentem, cum inscrpt. ΑΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Dio lib. XLII. Apian. in Mithrid.

Ex quo statim colligas oræ & victoriæ maritimæ compotem, adsumto quin etiam regio nomine, in seriem proinde Ponti aut Bosporanorum Regum inferendum. Unde eximie illustratur Lucianus, apud quem hæc de eodem Rege reperio; ΑΣΑΝΔΡΟΣ ἡ δὲ ἑσθλὰ Σεβαστῆ ἀντὶ Ἐθναρχῆς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου, ASANDER autem ab Augusto pro Ethnarcha REX Bospori renunciatur; & quem nonagenarium obiisse corpore validum & quidem ex inedia, quod rem militarem Scribonio creditam videret. Quæ Dioni rursus facem accendunt, qui Afandro mortuo, Regnum ejus Scribonium quendam occupasse docet. Ex his autem liquet corrigenda apud Strabonem loca, ubi Afandri hujus minus noti vicem Lysander aut Cassander hæcenus verperam occupant. Refert enim præclarus auctor, Mithridatem Pergamenum eversum ἀπὸ Λυσάνδρου καὶ Φαρνάκων ἀνελόντων, à Lysandro Pharnacis interfecto.

In Macrobii.

Lib. II.

M m 3 re 3

re; *Asander* enim de quo hic sermo, non *Lysander*, cui nullus ibi locus, auctor illius facinoris, ut jam vidit o πάνυ Casaubonus, & Dio ac Appianus tradunt. Eluendum rursus simile mendum alio loco ejusdem auctoris, ubi Bosporanos Regulos omnia ad Tanaïm dicit obtinuisse, maxime postremos, Φαρνάκης καὶ Κασάνδρος καὶ Πολέμων; *Pharnaces & Cassander & Polemo*; ubi *Cassandri* loco *Asander* iterum substituendus. At vice versa expungendus *Asander* apud Photium, qui pro *Cassandro* aliquoties ibi obtrusus legitur, sub nomine modo *Ἀσάνδρος* modo *Κασάνδρος*; cui nempe inter *Alexandri* successores *Cariam* contigisse, eundemque cum *Eumene* pugnasse auctor *Dexippus*. Hæc enim omnia ad *Cassandrum* referenda, ex *Diodoro*, *Justino*, aliisque notius, quam ut probare adgrediar; quamquam alias *Asandri* cujusdam inter *Alexandri* duces aliquoties norim *Arrianum* meminisse. Unum præterea hic nec tralatitium observo, *ASANDRI* nomen familiare dein *Bospori* *Regulis*, posteriori etiam ævo existitisse. Alterius certe *Asandri* *Bosporanorum* itidem *Regis* & ejusdem *Filii* historiam narrat *Augustus* scriptor *Constantinus Porphyrogenneta*. Quin & alium ejusdem tractus *Regem SAUROMATEM* eruere mihi liceat ex insigni rursus nummo aureo, quem videre contigit haud ita pridem in illustri Museo humanissimi rei-que antiquariæ peritissimi *Seguini*. Nummus est qui hinc *Severi Augusti* caput exhibet cum stella ac barbaris quibusdam litteris; illinc autem caput barbaturum cum diademate ac inscr. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΑΥΡΟΜΑΤΟΡ. De hoc *Sauromate* magnum apud auctores in rebus *Severi* silentium. At *Bosporanum* *Regem* fuisse, aut certe adjacentium locorum, videor mihi haud indubie colligere ex *Plinio* juniore, qui in *Epistolis* ad
Tra-

Lib. x i.

Pag. 424.
& alibi ult.
edit.Lib. i. & ii.
cap. 116.De Admin.
Imp. cap.
LIII.

Trajanum, Regis ejusdem nominis aliquoties meminit, ac ut narratio ejus satis arguit, Bosporani; REX Lib. x. Ep. SAUROMATES, inquit, *scripsit mihi esse quadam, quæ* ^{xiii.} *deberes quam maturissime scire.* Alibi, Legato SAUROMA- Epist. xv. TÆ REGIS, *quum sua sponte Niceæ, ubi me invenit, triduo substitisset.* Item quæ mox subdit, & Bosporani aut vicini tractus Regis legatum satis innuunt; *Hæc in notitiam tuam perferenda existimavi, quia proxime scripseram petiisse Lycormam, ut legationem, si qua venisset à BOSPORO, usque in adventum suum retinerem.* Agebat tum nempe in Bithynia Plinius, ad cujus simul & Ponti statum ordinandum Consulari potestate à Trajano erat missus; ut præter ejus Epistolas, fidem facit antiqua inscriptio. ^{Thef. Grut. MXXVIII. 5.} Hinc illi cum vicino Rege Bosporano, vel Sarmatarum seu Sauromatarum si quis malit, commercia, & per eum quæsitus ad Trajanum aditus. Bosporanos autem Reges omnia sua ætate ad Tanaïm usque obtinuisse docet Strabo, ut paullo ante vidimus. ^{Lib. xi.} Sauromatarum vero vulgo ad Tanaïm, juxta Melam aliosque sita; quæ Sauromatis etiam nomen videtur Regibus suis frequenter indidisse, nisi ab antiquiori aliquo Rege Sauromate gens ipsa appellationem traxerit. Quidquid sit, inde satis liquere mihi videtur, ejusdem tractus Regem fuisse hunc SAUROMATEM, qui in nummo Severi signatur. Et hæc scripseram, quum occurrit mihi opportune, apud Ammianum mentionem fieri cujusdam Sauromacis Iberiæ regno à Sapore pulsi; ^{Lib. xxvii.} *Deinde ne quid intemeratum perfidia præteriret, SAUROMACE pulso, quem auctoritas Romana præfecit Hiberia, Aspacura cuidam potestatem ejusdem detulit gentis, & inter quem Sauromacem & Aspacuram docet in sequentibus, divisum postea Iberiæ regnum. Quibus locis Sauromatem loco Sauromacis reponendum omnino existi-*

existi-

existimarem, cum ex superioris nummi, tum ex Plinii testimonio; ex quibus utique discimus, familiare fuisse Regum nomen in toto illo tractu, qui à Bosphoro Thracico ad Tanaium & Caucasum porrigitur. Iberia enim Sauromatis, seu Sarmatis Asiaticis, haud procul distita. Unde etiam suspicari quispiam posset, forte de aliquo Rege Iberiæ intelligendum hunc SAUROMATEM superiori nummo expressum. At longe antiquiorem his omnibus PONTI Reginam, eandemque gente Persicam & Regis Regum Neptem, iuvabit haud minus post tot sæcula quasi redivivam lectorum oculis subjicere. Id vero nobis beneficium præstat singularis & eximiæ raritatis Nummus, quem recondit Cimeliarchium Augustæ Christianæ, & unde sequentem ejus Iconem pro incomparabili ejus beneficentia sumus nacti.

Caput nempe muliebre, in anteriori parte cum singulari tegmine, in averfa vero figura itidem muliebris sedens turrata, vel cum calatho, dextra Victoriolam tenens, cum inscr. ΑΜΑΣΤΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. Ea scilicet ΑΜΑΣΤΡΙΣ, quæ Oxiathræ Darii fratris filia, Dionysii Heracleæ Tyranni primum uxor, post Cratero ab Alexandro desponsata, tandem Lysimachi conjunx; ut narrat ejus historiam Memnon apud Photium, & cujus insuper Diodorus, Strabo, Arrianus, aliique è veteribus meminere. Et apud Arrianum quidem corruptum vulgo ejus nomen videas; *κερατρω ἡ*

Lib. VII.
cap. 26.

ΑΜΑ-

ΑΜΑΣΤΡΙΝ (non ut ibi legitur, Αμαστρινῶ) ἢ Οἰζυά-
 τες ἔδωκεν ἀδελφῶν παῖδα; Cratero Amastrin, Oxyatris Da-
 rii fratris filiam. Unde male ὁ πένυ Salmasius eandem ali-
 cubi Darii sororem vocat, sicuti etiam Trifanum in ex-
 plicatione eujusdam Nummi Amastrianorum; quæ di-
 ferte ejus Neptis seu è Fratre filia apud prædictos au-
 ctores commemoratur, quemadmodum etiam apud
 Græcum Apollinis Rhodii interpretem, sed ubi corrupte
 scribitur nomen ejus Δάμαρις pro Αμαστρις, ut jam
 vidit Cl. Holstenius in pauculis illis, sed eruditus ad
 Apollonium adnotatis; πὸ ἡ Σήσαμον μέλωνομάδη ΑΜΑ-
 ΣΤΡΙΣ (non Δάμαρις) δὸτὸ Δαρείω ἀδελφῶν θυγατρὶς.
 Digna autem observatione in superiori nummo forma-
 tio eujusdem nominis Αμαστρινῶ, pro qua Αμαστριως
 & Αμαστρινῶ vulgo hodie apud auctores legitur. Ste-
 phanus certe Byzantius hæc habet de varia forma-
 tione hujus vocis, ubi & eandem Reginam Darii ex fra-
 tre filiam perhibet; Αμαστρις &c. δὸτὸ γυναικὸς Περσίδῶ.
 ΑΜΑΣΤΡΙΔΟΣ θυγατρὶς Οἰζυάτρες ἔδωκεν ἀδελφῶν Δαρείω,
 ἡ συνώκησε Διονυσίῳ τῷ Ἡρακλείας τυραννῶ μοχ; ΑΜΑ-
 ΣΤΡΙΩΣ δὲ κλίνῃ Στραβῶν ἄλλοι ΑΜΑΣΤΡΙΔΟΣ.
 Mirum equidem, quod dum varias recenset termina-
 tiones hujus nominis in generandi casu, antiquam ac
 indubiam omittat, quam superior Nummus præfert,
 nisi corruptum hic locum statuamus, & pro ultima
 voce Αμαστρινῶ, legendum Αμαστρινῶ. Certe juxta
 Nummum antiquissimum auctor Herodotus, de alia
 Amastri Persica, Xerxis nempe conjugæ, ΑΜΗΣΤΡΙΟΣ Lib. viii.
 πατέρα ἢ Ζέρξεως γυναικὸς. Accedit similis formatio Ur-
 bis σωνωνύμη & ab eadem Regina condita Amastris,
 juxta Marcianum, δὸτὸ Αμαστρινῶ εἰς Κρώμναι χωρίον σεί-
 δια ργ'; ab Amastri in Cronnam vicum stadia ciii. Un-
 de etiam Gentile inde formatum ab Αμαστρινῶ nempe

ρε Ἀμαστριανός; sicut à Σάρδεις Σάρδιος Σαρδιανός; Τράλλις
 Τραλλιανός; Φάσις Φάσιος Φασιανός, ut ipse
 Stephanus pluribus docet in voce Ἀγκύρα, ubi ratio-
 nem & exempla ejusmodi terminationum tradit. Ut
 liqueat etiam minus accurate ab Eustathio alicubi ob-
 servatum, flecti hanc vocem Ἀμάστρεως, non Ἀμάστρι-
 δος, apud Geographum; Σήσιμος ἢ Σήσιος ἢ Γεώγραφον,
 ἀκρόπολις Ἀμάστρεως καὶ ὄρα τῆς Ἀμάστρεως, ἔτι καὶ κλινὴ Ἀμά-
 στριδος, quod ut verum de Strabone, sicut ejus Codices
 hodie præferunt, ita non omittere debuit indubita-
 tam & consentaneam adlegatis exemplis flexionem
 hujus Ἀμάστριδος. Neque negarem tamen ab Ἀμαστρι-
 δος etiam potuisse Ἀμάστριδος, & bifariam flecti, sicut
 à Μέμφις Μέμφιδος & Μέμφιος apud eundem Step-
 hanum; à Πάρμις Πάρμιδος & Πάρμιος apud Pindarum; à
 Καλαστρις Καλαστριδος & Καλαστριος, ut habent alii
 Codices apud Heliodorum. Corruptum vero ejusdem
 Reginae nomen restituendum in antiquo auctore Poly-
 xeno, & filius illi simul ex Lysimacho natus adseren-
 dus; Ἀλέξανδρος Λυσιμάχου καὶ Μηκείδης υἱός. Ita nempe
 penultimam vocem legendam credidit magnus Casau-
 bonus, pro qua in codice ejus legebatur Μηκείδης υἱός.
 At codex ille digitum omnino intendebat in veram le-
 ctionem hujus vocis, quod novissime etiam erudite
 animadvertit præclare de Græcis auctoribus meritis
 nobilis senex Palmerius à Grentemesnil, qui Ἀμάστρι-
 δος eodem loco legendum monuit, pro quo nos Ἀμά-
 στριδος, vel quod idem Ἀμάστριδος, juxta Herodotum
 nempe ac indubiam antiqui & insignis Nummi scri-
 pturam. Ab ea autem Regina condita, ut diximus,
 urbs σωώνουμ & celebris per ea loca Amastris Ponti-
 ca, cujus plurimi etiamnum Nummi supersunt, in-
 scripti ΑΜΑΣΤΡΙΑΝΩΝ. Haud aliter nempe ac Ἀρα-
 τρια,

Ad Iliad. B.
 pag. 362.

Lib. vi.
 pag. 443.

mea, Laodicea, Berenice, Arsinoë, Stratonica, totidem Urbes dictæ à cognominibus per eadem tempora Reginis. Quandoque nempe eadem Urbium & Conditorum nomina, juxta *Amastrin*, aliaque exempla modo adlegata; quandoque autem eadem Gentilitia cum Conditoribus, ut *Auson, Arcas, Ion, Cilix, Achaus*, & similia; nonnunquam vero idem Conditoris, Urbis & Gentis nomen, ut *Dardanus*: quæ discrimina docuit me Grammaticus Byzantius in voce *Αἰμωνία*.

Mitto jam Ponto finitimos THRACUM Reges, ^{De variis Nummis Regum THRACIÆ, SICILIÆ, PERGAMI, &c.} quorum Nummos produxerunt jam & explicarunt illustres antiquarii, *LYSIMACHUM* puta *Amastris* hujus Conjugem; *SEUTHEM* præterea, *RHOEMETALCEM*, *COTYM*, *KHESCYPORIM*; quos quatuor postremos inter selecta illustrium Numismata Cl. Seguini expressos videas. *RHOEMETALCIS* quidem nummum jam ante vulgaverat *Tristanus*; cujus Regis & plures alios vidisse memini, cum in Museo Lomeniano jam Regio, tum in Gaza Medicea; ubi in anteriori parte caput Augusti, in altera tria capita; duo nempe conjuncta, unum Regis Rhœmetalcis cum diademate, alterum Reginae uxoris, (nisi eadem Augusti & *Liviæ* cum Cl. Seguino censeas) tertium vero prioribus minus, quod laureatum J. Cæsaris caput referre videtur, cum inscr. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. Quæ alias ad Regum istorum historiam spectant, excusserunt jam eruditi antiquarii; quæ autem ad corrupta auctorum loca inde restituenda, in quibus male leguntur expressa, jam in superioribus delibavimus, ubi Nummorum opem ac subsidium, ad scripturæ veteris rationem & vestigia revocanda haud parum conferre docuimus. Unde si ex Europa jam in vicinam Asiam trajiciamus, occurrent continuo PER-

GAMENORUM Reges, quorum nobilitatem nosti, quamquam non diuturnum adeo in Asia imperium. Fundamentum vero illius jecit PHILETÆRUS, Eunuchus & custos Regiæ Gazæ à Lyfimacho constitutus; ita tamen ut arrepta vi dominationis, insigni & nomine Regio eundem abstinuisse doceat Strabo. Hoc ipsum vero egregie firmant PHILETÆRI ejusdem Nummi mihi non semel inspecti, cum corona laurea vice diadematis, ac nuda inscriptione ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ qualem etiam è penu Farnesiana in Imaginibus suis adtulit Urfinus. Strabonem tamen arguere videtur alter ejusdem Philetæri Nummus eum inscr. ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, à Goltzio in Thesauro descriptus, & qualem se vidisse aliquando testatur illustris Scalliger. Ut vero haud in animum induxi oculatis testibus temere fidem detrahere, sic adferentes egregie Strabonis locum Nummos etiamnum in præclaris Cimeliarhiis obvios præterire non debui. An vero Nummus ejusdem Mediceus, caput laureato Diademate vinctum præferat, sicut videbatur erudito nuper illius Gazæ custodi, nummi ipsius adspectus docere poterit, cujus equidem haud fatis nunc recordor, ut quid certi ea de re velim aut possim statuere. Neque tamen diffiteor existimare me verisimilius, aliud quid potius quam diadema, quo abstinuisse Philetærum dicit Strabo, Nummum illum præ se ferre. Eo certe carent, quos alibi hactenus me vidisse memini. Quibus etiam accedere videtur Appianus, qui Philetærum Pergami Dynastam, omisso Regis nomine ac proinde insigni commemorat; Περγίμης, inquit, δυναστέως. Neque aliter Lucianus in Macrobiis hunc Philetærum docet primum Pergamenorum imperium fundasse ac retinuisse licet Eunuchum; eundemque octogenarium vita.

Lib. XII.

Lib. III.
Can. II. g.

vira functum, nulla ibi, consueto alias more, Regii tituli facta mentione. Corrupti vero ibidem Luciani codices saltem in Salmuriensi editione, neque alia jam ad manus, ubi $\phi\iota\lambda\acute{\alpha}\iota\tau\epsilon\rho$ pro $\phi\iota\lambda\acute{\epsilon}\tau\alpha\rho$ legitur. De In Macrob. pag. 637.
 vi nempe ac potestate securus, titulos facile & insignia omisit, $\kappa\acute{\alpha}\ \pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\ \beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\epsilon}\omega\varsigma\ \acute{\epsilon}\iota\chi\epsilon\ \tau\acute{\iota}\tau\upsilon\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\acute{\alpha}\rho\alpha\sigma\tau\eta\ \rho\acute{\epsilon}\gamma\iota\omega\varsigma$, & omnia Lib. xvi.
 Regis habuit, excepto nomine, ut de Bagoa Perfarum Satrapa Diodorus loquitur; ac de Sosthene Justinus, eum ab exercitu Regem appellatum, compulisse milites jurare non in Regis, sed in Ducis nomen. Immo quod de Philetæro innuit Strabo, id de Attalo etiam inter ejus successores notat Polybius; illi præter nomen Regis & Diadema, nihil ad regnum defuisse. Scilicet vivente adhuc fratre Eumene: eo enim mortuo Regio nomine & insigni ornatus, ut aliunde constat; quem & Philadelphum cognominatum ex Luciano observo, sicut successorem ejus Philometorem dictum aliunde constat. In Macrob. pag. 617.
 Alias adsumptum quidem nonnunquam Regis nomen, omisso tamen Regio vinculo; ut de AGATHOCLE Syracusanorum Tyranno refert Diodorus, eum admissio Regis titulo diademate tamen abstenuisse. Id vero Nummi adhuc ejus arguunt, inscripti ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (licet eum auctore Plutarcho non Regem, sed $\nu\eta\sigma\iota\delta\acute{\alpha}\rho\chi\omicron\nu$ vocaret Demetrius) In Demetrio.
 sed sine illo vinculo; frequentius etiam sine illius effigie. Quamquam etiam ne quid dissimulem, unum aut alterum nummum videas hujus Agathoclis in Sicilia Parutæ, cum illo Regio insigni. Verum crederem facile non omnes id genus Nummos, qui Regum Siciliae capita præferunt, florentibus iis percussos; sed nonnunquam etiam diu post eorum mortem renovatos quasi ad memoriam superiorum temporum, & quidem in urbe elegantiarum omnium studiosissima. Ut ita

certe statuam, me impellunt potissimum varia Hieronis & Gelonis Numismata, quorum capita Diademate itidem ornata conspiciuntur; quum tamen eos illo abstinuissè aperte doceat Livius, ac in Hieronymo ejus

Lib. xxiv.
cap. 5.

usum ut antea insolitum notet; *Nam quum per tot annos HIERONEM filiumque ejus GELONEM nec vestis habitu, NEC ALIO UELLO INSIGNI differentes à ceteris civibus vidissent, conspexere purpuram ac DIADEMATA, ac satellites armatos.* Ita NUMAM videas in denariis Gentis Calpurniæ vinctum Diademate, quum tamen neque illum neque alios Romanorum Reges eos fatis constet. Quod si non aliunde liqueret, certe fidem faceret Justinus, de ætate quâ vixit Romulus,

Lib. xl.iii.
cap. 3.

per ea adhuc tempora Reges Hastas pro DIADEMATE habebant, quas Græci sceptrâ dixerunt. Neque etiam inter ea imperii insignia, quæ ab Etruscis Romam leguntur delata, ulla Diadematis apud auctores mentio. Adeo

Dionys.
Halicarn.
lib. i.iii.

ut fatis mirari non possim supinam eruditi alias, neque leviter ab his litteris instructi Jurisconsulti, Andreæ Tiraquelli incuriam; qui ex Dionysio scilicet observat, Diademata Regum Persarum & Lydorum fuisse quadrata, Etruscorum vero & Romanorum figura semicirculari; quum tamen id diserte non de Diademate, sed de Toga observet Dionysius, neque eo loco ulla apud eum Diadematis mentio aut vestigium. Ut

In Annot.
ad Alex. ab
Alex. lib. i.
cap. 28.

mittam absurdum illud de quadrato scilicet Persarum Regum Diademate, quod sinuatum in orbem supra è Nummis & Tacito vidimus, ac vinculi illius ratio fatis superque arguebat. Ad sua itaque tempora & familiarem Regibus morem respiciebant id genus artifices, monetarii, pictores, sculptores (quod vulgo illis solemne) in exprimendis superioris memoriæ Heroibus aut illustribus viris. Unde & vulgo ab iis revincta fili

Lib. i.iii.

mili

mili Diademate Dearum etiam capita, ut præter statuas antiquas, Nummi passim Junonem, Venerem, Dianam, eo ornamenti genere conspicuas nobis ante oculos ponunt. Immo id Poëtis etiam, quibus æqua semper ac pictoribus fingendi potestas, solemne observo, ut quum vel à Juvenali Quirino Diadema tribuitur,

Ancilla natus Trabeam & Diadema Quirini.

Satyr. VIII.

vel à Seneca Atreo Argivorum Regi, falso comam Vinclō In Thyesti.

decentem, aut Thyesti ab Atreo apud eundem, imposita capiti vincla venerando gere: more tamen per ea tempora apud Græcos ignoto nec nisi post plures ætates ex Oriente à Macedonibus deducto. Justinus, *Post hæc* Lib. XII.

Alexander habitum Regum Persarum, & DIADEMA IN- cap. 3.

SOLITUM antea Regibus Macedonicis, velut in leges eorum, quos vicerat, adsumit. Unde Diadema prius Persicum, postea Macedonicum ac Pelleum dictum in superioribus notavimus. Quo respexit etiam Auctor Macca- Maccab. I.

bæorum, qui ut novum quid ac insolitum observat, omnes scilicet Alexandri successores, eorumque filios Diademata sibi vindicasse. Immo ut de prædictis Agathoclis Nummis id in specie statuam, ex cælatorum nempe ingenio profectum, quod in uno vel altero occurrit Diadema, suadent præterea cum Diodorus, qui

Lib. XXI.

loco Diadematis Coronam eum gestasse, tanquam in perpetuo sacerdotio, observat; tum Ælianus, indicata

Var. Hist.

etiam ejus rei causa, myrtea scilicet corona texisse de-

lib. XI. c. 4.

formis capitis calvitiam: quo nempe consilio nosti Jul. Cæsarem lauream fronti adaptasse, ut ex Suetonio & Nummis ejusdem obvium. Ratio autem hujus instituti, cur licet adsumpto Regio nomine, id præcipuum ejus insigne Agathocles aliique ex humili & privata fortuna vel Conditores imperiorum facti, vel liberæ

quon-

quondam patriæ Tyranni, omitterent, ex eo videtur profecta, quod Diadema illud tanquam recenter ab Alexandri successoribus è Regio Persarum dominatu depromptum, tum in omnium oculos incurrens, novitate sua vel fastu majori cum invidia conjunctum videretur. Prius illud aperte fatis innuit Diodorus, cum tradit loco supra indicato, Agathoclem Regis titulum adsumsisse exemplo successorum Alexandri, sed sine Diademate quod ipsi usurparunt; & quidem primi Antigonus ac Demetrius, ut id observat ac fugillat simul gravis auctor Plutarchus. Posterioris vero, minuendæ nempe invidiæ, fidem etiam facit Nicolaus Damascenus, qui refert postremum Regem Syriæ Demetrium, Myrinam Samiam meretricem Regii fastigii consortem habuisse, excepto Diademate. De Philippo autem ultimo Macedonum Rege aperte Livius, quod populariter dempto CAPITIS INSIGNI purpura atque alio Regio habitu equaverat, ceteris se in speciem: quo nihil gratius est civitatibus liberis. Ut facile liqueat, cur tam diu ab eo insigni abstinuerint Romanorum Cæsares; aut cur idem oblatum Julio, causam illi exitii acceleraverit. Alias non sponte semper, sed nonnunquam à majori potestate compulsi, gentis alicujus principes regiam illam frontis notam omiserunt; sicut de Hircano observat Josephus, eum cum in Pontificatu, tum in Principatu gentis à Pompeio restitutum, sed ita, ut usus Diadematis illi prohiberetur, *Διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν*. Non solum autem Diademate, sed & nomine Regio unum ferme inter successores Alexandri CASSANDRUM abstinuisse, observat alicubi Plutarchus: ubi commemoratis Antigono, Demetrio, Ptolemæo, Seleuco, Lysimacho, qui Diademate usi, Regis insuper titulum adsumserant, addit; ΚΑΣΣΑΝ-

ΔΡΟΣ

In Demetrio.

In Excerptis p. 506.

Lib. xxvii. cap. 31.

Lib. xx. Antiq. cap. 18.

ΔΡΟΣ ἢ (non κασσανδρῶ) ἢ ἄλλων αὐτῶν ΒΑΣΙΛΕΑ In Demetri-
 ἢ γεγενησῶν καὶ καλέσῶν, αὐτὸς ὡσαύτῃ ἄλλοι, τὸς
 Ἰππολάδης ἐγεγενησῶν, At CASSANDER aliis REGEM
 eum scribentibus & vocantibus, ipse pristino suo more scripsit
 Epistolas. Quod certe eximie illustrant superstites Num-
 mi ejusdem Cassandri, in quibus caput ejus loco Dia-
 dematis leonino spolio ornatum, & in averſa parte E-
 quitis figura, cum solo nomine ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ vi-
 situr, citra ullum ΒΑΣΙΛΕΩΣ seu Regis mentionem,
 sicut vel sequens Icon fidem abunde faciet.

Unde utique liqueret, minus accurate Justinum vel
 Trogum, Regis titulum eidem Cassandro aliquoties
 non solum tribuere, quod forte aliorum exemplo, qui
 juxta Plutarchum eundem illi deferebant, defendi pos-
 set, sed insuper notare, eum Antigoni, Demetrii ac
 Ptolemæi exemplo, qui Reges se jusserant appellari,
 idem quoque factitasse, quibus auditis, CASSAN- Lib. xv.
 DER & Lyſimachus & ipsi REGIAM sibi majestatem vin- cap. 2.
 dicarunt. De Lyſimacho liquidum cum ex auctoribus,
 tum ex Nummis inscriptis passim, ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ
 ΒΑΣΙΛΕΩΣ. De Cassandro negat id aperte Plutar-
 chus, tale quid eum sibi adrogasse, & superior etiam
 nummus eidem suffragari videtur. Verum his rursus
 intercedunt alii Nummi ejusdem Cassandri, cum apud
 Goltzium, tum in Thesauro Mediceo, qui Regis ei-
 dem titulum deferunt, ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.
 Quæ diversitas ea de re vel Auctorum vel Numisma-
 tum ita debet conciliari, ut cum Plutarcho eo Regis
 titulo

Ooo

titulo

titulo vulgo abstinuisse in litterarum inscriptionibus Cassandrum statuamus, eundem tamen ei passim ab aliis tributum, quod ille etiam innuit, & ab obnoxiiis civitatibus cum ejus effigie publico ære percussum. Licet etiam in hanc classẽ adscribere antiquiorem adhuc Carie Dynastam **HIDRIEUM**, quem ante Cassandrum, cui Caria obtigit, & florente adhuc Persarum imperio, Caribus præfuisse tradunt scriptores antiqui, Diodorus, Plutarchus, Arrianus. Eum vero Regio etiam nomine abstinuisse, quod vulgo illi Græcorum auctorum interpretes male largiuntur, liquet ex antiquo & insigni ejus Nummo, quem è Museo suo novissime protulit decus horum studiorum Seguinus; in quo hinc solis effigies, illinc senex barbatus Bipenni & hasta instructus, cum inscr. **ΙΑΠΙΕΩΣ**.

In Agefilao.

Quæ firmat iterum Plutarchus, apud quem occurrit alicubi brevis Epistola ab Agefilao scripta *ἠγεσίλαο* **ΙΑΠΙΕΩΣ** & *Καὶ* ad **HIDRIEUM** *Καὶ* **Carem**, citra ullam Regis mentionem. Reliqua quæ ad Nummum spectant, è laudato modo Seguino petat lector. Cæterum ut ad **PERGAMENORUM** Reges, quorum occasione instituta hæc notatio, ac in specie ad **ATTALOS** redeamus, occurrit fateor quidam Nummus, quem hic habes depictum, hinc cum capite galeato, illinc cum Aquila supra Labyrinthum, duobus Pileis utrinque ac duabus stellis, inscr. **ΑΤΤΑΛΟC ΒΙΑΝΟΡΟC**.

In Museo
Christinz
Reginz.

At.

At vero nihil ad Reges Attalos adtinere hunc Nummum (ut quibusdam tamen placuisse memini, sola nominis conjectura ductis) facile equidem mihi persuadeo; qui & Regium nomen, quod hic abest, dicuntur gestasse, & alios, quam ejusmodi ΒΙΑΝΟΡΕΜ parentem habuisse, cujus filium Græcorum more innuit se iste Attalus nummo inscriptus. Accedit similis plane Nummus cum eisdem in utraque parte symbolis, quem notavi itidem in Gaza Christianæ Augustæ, unde superiorem iconem expressimus; qui jam non Attalum Bianoris, sed aliud nomen præfert vetustate ferme exesum, ΦΑΙΝΙΠ. ΠΟC. signati nempe illi & similes Nummi mea sententia in Insula Creta, & quidem in Metropoli quondam ejus Cnossio; ut colligo cum ex Labyrintho, qui vulgo in Cnossiorum nummis occurrit, quales plures habet Gaza Medicea, unum etiam cum stella præter Labyrinthum, tum præterea ex Aquila, quæ ut Jovis ΚΡΗΤΑΓΕΝΟΥΣ (sicut vocatur in rarissimo nummo, quem vulgavit Tristanus, & videbam nuper archetypum in Cimeliarchio Collegii Claromontani) ales, frequens in Numismatibus Cretensium; qualem supra in Nummis Hierapytniorum ejusdem Insulæ insculptam etiam vidimus. Gemini autem illi Pilei & Stellæ, juxta nota & familiaria in Nummis antiquis symbola, Dioscuros innuunt. No-

O o o 2

mina

mina vero illa cum ATTALI BIANORIS, tum alterius PHENIPPI, aut similis appellationis, totidem significant loci Præsides, sub quibus Nummi id genus apud Cnosios percussi: juxta morem nempe in Græcorum Numismatibus obvium, ac Cretenfis Hierapytnæ exemplo supra etiam adsertum, quorum Nummi cum eodem symbolo, solo Magistratus nomine distincti occurrebant. Præsidium cæteroque id genus apud

Dissert. lib. Cnosios meminit alicubi Arrianus, *μεγαλῆς κνωσίου* 111. cap. 9. *μηδὲν κνωσίου* (non ut ibi legitur *κνωσίου*) ut *declaris Præses Cnosiorum*. Plures certe BIANORES, cujus filius superior Attalus, apud Græcos olim appellati,

Ad Eclog. 1 x. Conditor Mantuæ juxta Servium, divino vati commemoratus,

— namque sepulcrum

Incipit apparere BIANORIS;

Lib. xxxiii. cap. 16. aut alter è primoribus Acarnanum apud Livium; *Archelaus & BIANOR, principes gentis Acarnanum ambo.*

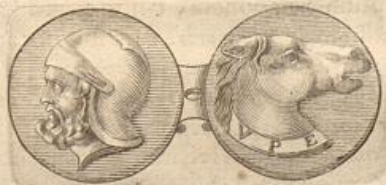
Et in eo versabar, quum opportune incidit, adnotatum mihi alium Nummum in eadem Gaza inclytæ Reginae cum iisdem symbolis, capitis galeati nempe in anteriori parte, Aquilæ autem in averfa, cum duobus itidem Pileis, & inscript. ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΕΝΕΚΛΕΟΥΣ. Unde jam optio datur lectori, superiorem, de quo agimus, Nummum, aut Cnosii ob priores conjecturas easque non contemnendas, aut vero Apamensibus adscribendi.

Conclusio
Dissertatio
nis, cum ex-
plicatione
aliquot
Nummo-
Mitto jam alia sexcenta, quæ ad illustrationem HISTORIÆ veteris GRÆCORUM aut BARBARORUM antiqui Nummi nobis insuper ob oculos ponunt. Quot REGUM aut ILLUSTRIMUM Capita in iis adhuc expressa; quæ partim nominis aut loci adpositio-
ne

ne nota, aut de quibus aliunde licet conjecturam face-^{rum singu-}
re; partim iisdem notis destituta, & ignota proinde ^{larium.}
etiamnum, in illustribus Cimeliariis occurrunt? Cu-
jus postremi generis en tibi ectypum præclari Nummi
aurei Gazæ Palatinæ, cum imberbis & diademate re-
vincti effigie, illinc cum capite turrato.

An forte Cappadocum, an Cypriorum, an Creten-
sium, an vero Commagenorum Rex, quod initialis il-
la littera K in averfa parte signaret; sicut alias A. Ar-
givos, X Achaios, E. Epidaurios, & similia designant
in antiquis Nummis? Quam venustus itidem Num-
mus argenteus ejusdem Gazæ Palatinæ, qui hinc Mar-
tis caput galeatum, illinc dimidium Equum, solitum
Carthaginensium symbolum exhibet.

Cui haud dissimilem inter DIONYSII Siciliae Ty-
ranni Nummos relatum à Goltzio & Paruta videas.
Quot præterea Gentium vel Urbium CONDITO-
RES aut HEROES ex eadem supellectile Nummaria
eruantur ac illustrantur? Quam præclarum in eo ge-
nere Numisma Medicæ, in quo hinc caput laurea-
tum cum inscr. ΤΕΡΜΗCΕΩΝ; illinc figura semi-
nuda.

Ooo 3.

nuda sedens cum parazonio, vel clava, & epigraphe
 COΛΥΜΟΣ? Antiquus nempe Termessenium He-
 ros SOLYMUS, à quo & promontorium supra Ter-
 messum, dictum Solymus, & ipsi Termessenses Soly-
 mi, ut Strabo jam olim vidit, & quem consulere ea de
 re poterit eruditus lector. Ad quem Heroem referri
 debet proinde illud, quod legebam nuper in veteri
 epigrammate inedito codicis quondam Palatini, jam
 Vaticani,

Δῶρον ΤΕΡΜΗΣΣΟΙΟ διδασκαλῆς χάριν ἀγῆς
 Εὐσεβίης θεράπων θῆκε ΘΕΩ τὸ γέρον.

Donum TERMESSI pura institutionis ergo Pietatis cultor
 hoc DEO premium dedicavit. Haud alius nempe ille
 Termessi Deus, quam hic Solymus Heros ejus loci. Ex
 superioris Nummi fide præterea, aliorumque ejusdem
 loci, quales plures vidisse memini, inscriptos itidem
 omnes ΤΕΡΜΗΣΣΕΩΝ, emendare licet corruptum
 vulgo TERMESSI Lyciæ, seu juxta alios Cariciæ Ur-
 bis apud varios auctores nomen: quemadmodum ap-
 pud hunc ipsum Strabonem, cui indicato loco recte

Lib. XII. in
 Atticis.

Τερμησός, alibi male Τερμησόν; tum insuper apud Pau-
 saniam, Τερμισαίς; Stephanum Τερμισός^a; Polybium
 vero Τελμισός; ^b Arrianum Τελμισός & Τελμισαίς;

^a Exc. leg.
 xxxv 1.

^b Lib. I.
 cap. 22.

^c Aristidem Τελμισαίως; ^d Gregorium Theologum, Τελ-
 μισαίων. Ex qua posteriori lectione passim à librariis re-

^e Sac. Serm.
 I.

^d Orat. I. in
 Jul. p. 100.

I. de Divi-
 nit.

cepta, has voces nempe Τερμησόν & Gentile Τερμησός,
 in Τελμισός & Τελμισαίς mutantibus, profectus iti-
 dem error, qui Ciceronem & Livium adhuc obsidet:

Lib. xxxvii.
 cap. 56.

Cicero quidem, *Tum Caria tota præcipueque Telmessus,*
 paullo ante, *Telmessus in Caria est;* Livius autem, *Tel-*
missum item nominatim & castra Telmissum, præter agrum
qui Ptolomæi Telmissi fuisse; Item Rhodiis *Lycia data extra*
eundem Telmissum & castra Telmissum. Vera enim hujus
 loci

loci scriptura *Termessus*, non vero *Telmessus* aut *Telmis-
sus*, minus autem *Telmiscus*, ut existimabat doctissimus
Bochartus. Quid memorem rursus alium Nummum
raritate & elegantia singularem, quem Thomæ Chif-
fletio, avitæ & fraternæ laudis æmulo, acceptum feret
Lector, qui eundem è Cimeliarchio Christina Augu-
stæ depromptum ad me transmisit?

Quam pulcre vero ille Commentarii vicem præstat di-
vino Vati,

Αλλ' οἶον τ' Τηλεφίδην καπνήεσσο χαλκῷ
 ΗΡΩ' ΕΥΡΥΠΥΛΟΝ, πολλοὶ δ' ἄμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
 ΚΗΤΕΙΟΙ κλεινόεσσο, γυαλίων ἐνεκα δῶρων.
 Κένον δὲ κάλλιπον ἴδον μὲν Μέμνονα δῖον.

Homeri
 Odyss. A.

Sed qualem Telephidem prostravit ferro HEROÆ EURY-
 PYLUM, multi vero circa illum socii CETEII interfecti
 sunt muliebria propter dona. Illum vero pulcherrimum vidi
 post Memnona divinum. Scilicet non idem solum oris
 decor, eademque HEROIS appellatio in superiori
 Nummo, sed præterea (quod erudite etiam notave-
 rat amicissimus Chiffletius, litteris una cum transmi-
 sso Nummi ectypo ad me datis) solutio inde eruenda
 illius ænigmatis, quæ Strabonem fugit, dum ejusdem
 Poætæ versus recitans, addit, *Ἀίνιγμά τι πθεῖς ἡμῖν μάλ-* Lib. XII.
λον, ἢ λέγων τι σαφέες. οὐτε γὰρ εἶν' ΚΗΤΕΙΟΥΣ ἴσμεν
 85. π.

ἕς πρῶς δέξασθαι δὲ, ἐπὶ τῷ γυναικίῳ ἐνεκα δάρον. ἀλλὰ καὶ οἱ
Γραμματικοὶ μὲν τὰ μυστήρια ἀποκαλύπτειν ἀρεσιλογεῖσι μᾶλλον ἢ
λύειν τὰ ζήτηματα. Quibus quidem verbis anigma potius nobis
proponit, quam ut diserte aliquid exponat; Nam non constat
QUOS CETEIUS intelligere debeamus, neque quid sibi
velint muliebria illa dona. Grammatici etiam dum fabellas
adducunt, non tam solvunt quaestiones, quam rationes com-
miscendo indulgent. Grammaticorum id genus de hoc
loco expositiones videre adhuc hodie licet apud Eusta-
thium, sed qui inter alia notat opportune, Ceteios
hujus Eurypyli comites, dici quibusdam Pergamēnos,

Pag. 1697. ἀλλὰ καὶ ἡ Κητεῖος Περγαμῆνός ἐνόησαν. Id vero egregie firmat
simul ac illustrat superior Nummus, qui à Pergamenis
tamquam Eurypyli quondam sociis vel adfocis, signa-
tum eundem Heroa repræsentat. Neque vero obscura
erat ratio hujus appellationis, ex eo nempe profecta,
quod fluvius Cetius aut Ceteius præterflueret hanc

Lib. v. cap. 30. Urbem, ut Plinius diserte observat; longeque clarissimum

Asie PERGAMUM, quod intermeat Selinus, præfluit
CETIUS, profusus Pindaso monte. Hinc ergo Pergame-
ni, haud minus ac vicini alii accolæ, Ceteii: sicut no-
tum varia jam olim extitisse cognomina fluviis loca,
& ab iisdem denominata, ac apud Siculos quidem fre-
quenter, quod Duris apud Stephanum de Urbibus
docet, & firmat exemplis Syracusarum, Gela, Himeræ,
Selinuntis, Phænicuntis, Erycis, Acragantis, & plurium
id genus. At vero ne quid dissimulem, occurrit etiam
similis plane Nummus in Gaza Medicea, cum iisdem
symbolis & nominibus, nisi quod loco ΠΕΡΓΑΜΗ-
ΝΩΝ, legat in eodem eruditus ejus Cimeliarcha, ΗΣΑ-
ΛΑΜΙΝΙΩΝ. Ita etiam ejusdem Reginæ nummum,
cujus Iconem, qualis ab amicissimo Chiffletio trans-
missa, modo expressimus, legisse antea videbantur eru-
diti

In voce
Ανεργος.

diti Urbis antiquarii, ex ea nempe, quæ ad eos dimanaverat, Medicei Nummi scriptura. At quum jam Nummi ipsius archetypi inspiciendi accuratius non detur nobis facultas, lubricum videtur ac periculosa plenum alex, his aut illis temere fidem abrogare. Suffragari quidem prima fronte videtur doctis Antiquariis Templum illud Veneris Paphiæ, cum ejusdem nomine ΠΑΦΙΑ, in averfa Nummi parte signatum, cum meta veluti pyramidali in medio; quo habitu Venerem apud Paphios cultam, Tacitus, ut notum, aliique describunt; Tacit. Hist. lib. 11. 2. 3.
Haud fuerit longum initia religionis, Templi situm, formam Deæ, neque enim alibi sic habetur, paucis differere; mox: simulacrum Deæ non effigie humana, continuus orbis latiore initio tenuem in ambitum METÆ MODO exurgens. Et ratio in obscuro. Quæ in superiori Nummo conspicua, eundem proinde à Salaminis Cypriis potius, quam à Pergamenis Ionibus percussum viderentur arguere. At nihilominus plura sunt longe & certiora, quæ mihi suadent omnino, ut juxta expressam in superiori Nummo scripturam, Pergamenis eundem cum Chiffletio adscribam. Primum quidem, quod in Græcis Numismatibus vetustate sæpe exesæ inscriptiones accuratissimos etiam nonnunquam fugiant, minus proinde in his exercitatis, maxime ob vicinos variarum litterarum ductus crebro imponant, atque ita ad alia trahantur, cujus sexcenta exempla obvia in antiquariorum libris, & quorum etiam haud pauca suis locis in hoc opere notamus. Alterum, quod huic Eurypylo Heroi nihil commune legatur cum Cypriis exstitisse. Plures quidem Eurypylos in ea Trojana expeditione legimus apud divinum Vatem, & quidem alterum ex Co Insula Iliad. 2. Herculis filium, alterum vero Euæmonis ex Ormenio Thessaliæ oppido, eosque à partibus Græcorum stan-

tes. Quibus alium insuper Eurypylum addere mihi liceat, cujus mentionem apud Apollonium Rhodium reperio,

Lib. I V.
v. 1561.

Εὐρύπυλον Λιβύῃ θηροτρόφῳ ἐγγεγραῶται,

Eurypylum Africa ferarum altricis indigenam,

& quem Neptuni ac Celanæ filium, & Cyrenarum in Africa Regem observat ibi Græcus interpret, adducto etiam eam in rem Callimachi testimonio. Iste vero de quo agimus HEROS EURYPYLUS, Priami è sore & Telephi filius, ac *Telephides* proinde Poëtæ in priori versu paullo ante adlegato dictus, pro Trojanis

Lib. XIII.

dimicans interfectus. Si vero Strabonem consulamus, auctor ille Telephum Eurypyli hujus patrem, regnasse in ea regione, quæ circa Teuthraniam est & Caicum. Paulo ante vero Teuthraniam dixerat sitam inter E-læam, Pitaneum, Ataneum, & Pergamum. Hinc itaque Pergameni in parentis Telephi, & postea filii hujus Eurypyli ditione, ac inde, ut jam intelligimus, & Strabonem tamen fugit, illius ad Trojanam expeditionem comites, sub *Ceteiorum* nomine, quod innuit inter alia Eustathius, à Poëta designati. At quod non vidit, saltem non observavit eo loco Eustathius, & mire tamen ad hujus rei & Nummi illustrationem facit, id apud Aristidem reperio, qui Telephum antiquissimum Pergami conditorem docet: duas nempe deductas in eam Urbem Colonias, primam & antiquissimam ex Arcadia à Telepho, secundam, sed dignitate præcipuam ab

Tom. II.
Orat. de
Gencord.
p. 304.

Æsculapio; ἡ γίνεται τοῖς μὲν χρόνοις αὐτῆ δότι πρὸς τὴν δότι-
κία δότι ἐν τῇ Ἰλιάδῳ μὲν πρὸ ἐξ Ἀρκადίας τῆ ἀμα ΤΗΛΕ-
ΦΩ, τῆ ἢ ἀξία καὶ τῆ δυνάμει πολὺ πρὸς ἑαυτῆ πασῶν δότι-
κίων. *Et quamquam temporis ratione secundâ hac est Colonia,*
(de Pergamo loquitur) *è Græcia POST ILLAM deduc-
ta, quam ex Arcadia TELEPHUS cum suis deduxit, di-
gnitate*

guitate tamen ac potentia omnium est antiquissima. Haud mirum itaque in hujus originis memoriam, primi Conditoris sui filium EURYPYLU M nempe Telephidem, ut vocat illum Poëta, publico ære à Pergamenis signatum. Tertium nec minus palmarium aut invictum argumentum, ΠΟΛΛΙΩΝΟC seu *Pollionis* nomen eidem Nummo adscriptum suppeditat, nempe ΕΠΙΣΤΡΑΤ. ΠΟΛΛΙΩΝΟC, *sub Præatore Caio Pollione*. Inde vero sicut ex aliis scripturæ indicis, & Nummi ipsius intuitu ac elegantia, colligo eundem circa Hadriani vel Antoninorum tempora percussum. Ea vero ætate Pollionem quendam Asiæ minori, in qua Pergamus, præfuisse, liquet mihi rursus ex Aristide, qui in sermonibus sacris factum suum quoddam narrat, Ἰνὶ ΠΟΛΛΙΩΝΟC ἀρχόντῳ τῆς Ἀσίας; *sub POL- Sac. Serr. IV. p. 611.*
 LIONE Præside Asiæ. Id etiam pulchre firmat Nummus quidam Sabinæ, Hadriani Conjugis, ab eisdem Pergamenis percussus, cum nomine ejusdem Pollionis, ΕΠΙΣΤΡΑΤ. ΠΟΛΛΙΩΝΟC ΠΕΡΓΑ. *sub Præ- In Gaza Christina Regina.*
 tore Pollione Pergamenorum. Quamquam ille Pollio, cuius Aristides meminit, sub M. Aurelio demum Asiæ Proconsulatum gessisse videatur. Accedit postremo, extra Cyprum viguisse quoque cultum Veneris Paphiæ; & in ejus rei fidem & memoriam, nomen ac simulacrum ejusdem ΠΑΦΙΑC, ac etiam Templum sæpe in aliarum Gentium ac Urbium Nummis expressum. Ejus rei exemplum illustre præbet Nummus in urbe Asiæ itidem minoris, nec ita procul à Pergamo dissita, Sardibus nempe, & quod hic notandum, circiter circa eadem tempora sub Hadriano nempe percussus, cum eodem illo Templo & simulacro Veneris Paphiæ, ac simili inscriptione ΠΑΦΙΗ, nomine autem gentili ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ. Exstat ille inter collectos à Sir-

mondo nummos in Collegio Claromontano Parisiensi, quem ibi cum reliquis anno superiore inspectis opportune adnotasse memini. Nihil itaque mirum aut insolitum, si à vicinis etiam Pergamenis publico aere signatum idem Templum, & ad polite quidem Paphiæ Dææ simulacrum in eodem Nummo, quo vel Adoni formosior juvenis, & eo nomine insigniter, ut audivimus, à divino Vate commendatus, depingebatur. Mirto jam quæ illustrandæ illi rei insuper facerent, similia nempe exempla vel Serapidis Alexandrini, vel Dianæ Ephesinæ, quæ sæpe in aliis nummis occurrunt quam vel Alexandrinis vel Ephesinis; quod de postrema erudite jam à te observatum, in eleganti illa tua de Nummo Apamensi dissertatione. Quibus exemplis à te ex hac penu Nummaria congestis liceat hic insuper addere, ut alios mittam, Nummum Gortyniorum Cretensium cum ejusdem Dianæ Ephesinæ seu *Πολυμέδæ* effigie, ac inscr. ΓΟΡΤΥΝ. seu *Gortyniorum*. Atque ita vides invictis, ut opinor, argumentis, quam vere & jure optimo insignis iste Nummus hujus HEROIS EΥΡΥΠΥΛΙ, Pergamenis sit adscribendus, nihil autem causæ vel rei subesse, cur ad Salaminios Cyprios, quo induxit eruditos Antiquarios Paphiæ Veneris in eodem mentio ac Templum, sit confugiendum. Et hæc quidem scripseram, quum succurrit opportune, inter quorundam rariorum Nummorum icones, quas olim mihi seposueram, unam esse Pergamenorum cum aliqua Ceteii aut Ceteiorum mentione. Neque fefellit expectatio. Talis enim mihi nummus occurrit sub M. Aurclio à Pergamenis signatus, in cujus averfa parte Æsculapii Pergameni statua cippo innixa, utrinque duo Fluvii recumbentes, cum ramis Apii, ut videtur, aquatilis, infra Coronæ; talis autem inscriptio ΕΠΙ

ΓΡΑ.

In Museo
Christinæ
Reginæ.

ΣΤΡΑ. ΚΑΛΑΙΣΤΕΟΥΣ ΣΕΛΕΙΝΟ. ΚΗΤΕΙΟC In Museo
 ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ, Sub Pratore Calli- Reginae
 ſeo, Selinus, Ceteius, Pergamenis Bis Neocoris. Chriſtinae.

De Æſculapio cippo innixo ac Pergamenis ſingulari religione culto res obvia, quem ſecundæ & nobiliſſimæ quidem Coloniae Pergamum deductæ ducem ſupra ex Ariſtide vidimus; unde etiam præcipuus Dei illius cultus in ea Urbe videtur originem habuiſſe. Duas vero illas figuras recumbentes cum Apii fluviatilis ramis, duos Fluvios nobis repræſentare, non ſolum conſue- tus ille eorum in Nummis habitus arguebat, ſed evin- cebant continuo adpoſita ſingulis nomina ΣΕΛΕΙ- ΝΟΣ, ΚΗΤΕΙΟC; quorum utrumque Fluvium ad Pergamum ſpectare liquebat ex adlato ſupra Plinii lo- co, optimo & clariffimo hujus Nummi interprete, *Pergamum, quod intermeat SELINUS, præfluit CETIUS.* Ut vero peculiare quoddam fatum agnoſcas in his Per- gamenorum Nummis, eundem etiam viderat & ex- preſſerat Triſtanus, ſed ita, ut veram ejus ſcripturam non ſit adſequutus, & palmarium hic *Ceteii* nomen in- terverterit. Ita enim tradit ille hujus Nummi epigra- phen, ΕΠΙ Β. ΚΑΛΥΣΤΕΟΥΣ ΣΕΛΕΙ. ΝΟΤΙΩΝ Tom. 1.
 ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΔΥΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ; ut mittam Com. pag.
 aliquod in ipſa icone diſcrimen, cum in Ramis, tum 641.
 ob omiſſas geminas Coronas. Immo ut dux erroris,
 Ppp 3 facile

facile socium aut invenit, aut facit, similis etiam occurrit Nummus in Museo Mediceo, quem dum Trifstano nimium tribuit diligens alias ac egregie versatus in antiquaria hac suppellectile Cimeliarcha, ad ejus fidem etiam eundem describit. At certa & indubia, quam tradimus præclari illius Nummi scriptura, quem consulere poteris in Cimeliarchio Christinae Augustae, unde etiam ejus Iconem sumus nacti, qualem vulgavimus, cum iisdem omnino litteris ac symbolis inde expressam. Ut mittam jam Trifstani, præclare alias de his studiis meriti, quæ inde fingit somnia, & quæ scilicet Geographos hæctenus latuerint: duos nempe fluvios tractum Pergamenum irrigasse, utrumque *Selinuntis* nomine, unde *Selinuncii* dicti eorum accolæ: quæ omnia fide hujus Nummi & inscriptionis, quam præferre eidem videbatur, constare existimat. Eum nempe in hunc errorem induxit alius Plinii locus, ubi duos fluvios *Selinuntis* dictos, Ephesi Templum Dianæ docet præterlabi; *Templum Dianæ complexi è diversis regionibus duo Selinuntis*. At alius Ephesi, alius Pergami situs, neque nummus iste Ephesinus, sed Pergamenus; neque in eo Templum Dianæ Ephesinæ, sed statua Æsculapii Pergameni. Ut mittam insuper, quod Trifstanum hic fugit, diversam satis utriusque nominis rationem. Fluvius ille, qui Pergamum intermeabat, *Σελεινός* vocabatur, ut docet nummi epigraphe, Plinio *Selinus*. At ille seu unus, seu geminus, qui propter ædem Dianæ Ephesinæ præterfluebat, Græcis dictus *Σελλῶς* seu *Sellenus*, qui flectitur *Sellenuntis*. Id me docuit Xenophon, unde superior etiam Plinii locus lucem & emendationem sceneratur; *ὃν ἐν Ἐφέσῳ ἢ ἐν τῷ τῷ Ἐφεσίου Ἀρτίμιδος νεῶν Σελλῶς ποταμὸς ἀναρρέει. Itidem apud Ephesum propter ædem Dianæ Ephesinæ Sellenus fluvius*

Lib. v.
cap. 29.

lib. v.

fluvius præterfluit. Unde liquet apud Plinium legendum quam pulchre cum altero Plinii loco de situ Pergami, & duplici fluviorum imagine in Nummo expressa consensanea sit producta à nobis vera ejusdem Nummi epigraphæ; ac præterea cum iis conveniant, quæ de Ceteiis Pergamenis paullo ante sunt à nobis adnotata; unde etiam Homerici ænigmatis, quale Straboni videbatur, certior adhuc & evidentior solutio elucescit. Quid vero præteream ipsos Heroum præcones, aut prima Urbium id genus decora, SAPIENTIÆ nempe ac LITTERARUM studiis inclytos vultus; ac præ reliquis ipsum illum parentem ingeniorum HOMERUM, quem præ viri vetustate vel ad artificum ingenium, quod tradit Plinius, effictum (ut alibi jam inuimus) juvat tamen contemplari. Et certe, quo studio olim in tanto cive adoptando nobiles urbes certasse accepimus, eodem in illo effingendo, cum potiores ex iis, tum alia præclara quoque oppida contendisse, lubenter adhuc intuemur. Mitto Chiorum Nummum, abunde jam à Cl. Allatio in magni conterranei gratiam illustratum, & de quo nonnulla etiam supra monuimus, qui nempe hinc Sphingem, illinc Homeri caput exhibet, cum inscr. ΟΜΗΡΟΣ. En tibi vero eundem Melesigenam in duobus rarissimis Nummis expressum, priorem Smyrnæorum, alterum vero Amastrianorum.

Et

Et prioris quidem Ectypum similiter indulfit mihi peritus hujus memoriæ cultor, Thomas Chiffletius, quod æreum illud apud Smyrnæos monetæ genus *Homericum* dictum, cujus meminit Strabo, sicut etiam viderat amicis noster, nobis ante oculos ponit; καὶ δὴ καὶ τὴ ΝΟΜΙΣΜΑ π χαλκῆν παρ' αὐτῶν ΟΜΗΡΕΙΟΝ λέγεται. *quin etiam NUMMUS quidam æreus apud eos HOMERIVS vocatur.* Scilicet, si Statium audis,

Lib. III. *Smyrna tibi gentile solum, potiusque verendo*
Sylv. *Fonte Meles.*

Non nostrum equidem tantam inter nobiles has urbes Chium & Smyrnæam litem componere. Illud ferme liquidum, eas esse, quæ præ cæteris contendentibus, hujus civis natales potiori quodam jure sibi videntur adrogasse. Hinc apud Smyrnæos, non signatus solum ære ejus vultus, sed & crecta Porticus cum Templo ac Simulacro ejusdem: quod præter Strabonem confirmat etiam Tullius; *Smyrnæi vero suum esse confirmant.*

Lib. XI. *Itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt.* Unde iterum huc opportune referas illud Papiniani,

Lib. I. *Nec at adoratas & Smyrnæ & Mantua lauros.*

Epig. 2. *Ut jam non mirum sit, Sacerdotes ejusdem Poëtæ ac Ædituos à Themistio adnotari; πολλὰς μὲν οἴμην ἱεροφάντας καὶ νεωκόρους.* Quæ equidem egregie illustrare videtur insigne illud & quantivis pretii Marmor, ante paucos annos in Urbis vicinia ac ditione Colonnensium Procerum feliciter effossum, & quod, ut præcipuum

puum hodie inclyti eorum Palatii decus, singulari cum gaudio & voluptate aliquoties una spectavimus. Exhibet vero illud nobis, cum Templum ac sedentem Poëtam scepro armatum, & cujus capiti figura muliebris à tergo coronam lauream imponit, & circumstantes Poëtam aliquot figuras, quibus omnibus adscripta hæc ferè nomina, ΕΤΜΕΛΙΑ, ΚΗΡΟΝΟΣ, ΙΑΙΑΣ, ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΜΥΘΟΣ; tum adpositam ei aram & victimam, plurimasque dein Virtutum, Artium & Musarum figuras, quarum nonnullis in primo ordine positis addita etiam nomina, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΚΩΜΩΔΙΑ, ΦΥΣΙΣ, ΑΡΕΤΗ, ΜΝΗΜΗ, ΠΙΣΤΙΣ, ΣΟΦΙΑ; denique eundem Poëtam quasi consecratum ac in Deorum numerum adscriptum, ac montis Olympi, ut videtur, fastigio impositum, addito, more consueto in præclaris Græcorum statuis & marmoribus, artificis nomine, ΑΡΧΕΛΑΟΣ ΑΠΟ ΑΔΩΝΙΟΥ ΕΠΟΙΗΣΕ ΠΡΙΗΝΕΥΣ, *Archelaus Apollonii filius fecit Prienensis*. Sed de præclaro & insigni Marmore forte alibi accuratius: meretur enim publice exstare, & peculiari commentario illustrari, quod à te etiam præstitum iri aliquando significabas, idem vero vel obiter hic in Lectoris gratiam indicasse, haud illi ingratum, certe ab hoc loco haud alienum existimavi. Magnam equidem illius Marmoris vetustatem, cum alia arguere mihi videntur, tum in primis antiquissimæ in eodem scripturæ vestigia, ut in voce ΚΗΡΟΝΟΣ, ubi duas litteras ΚΗ videas litteræ Χ locum occupare, juxta morem apud Veteres illos Græcos receptum, antequam primævis sexdecim litteris, ut norunt eruditi, posteriores illæ adspiratæ adderentur. Sed hæc aliaque eo spectantia melius ad ipsum Marmor excutientur. Alter vero Nummus cum ΗΟΜΕΡΙ itidem

dem ac fluvii Meletis effigie in averſa parte, & infer-
 MEΛHC, haud minus Smyrnæis patrocinari videtur,
 quorum urbem fluvius ille, ut notum, circumfluit. Fal-
 luntur enim eruditi antiquarii, qui ob adſcriptum
 AMACTPIANΩN ſeu *Amactrianorum* nomen, Smyr-
 næorum coloniam fuiſſe Ponticam Amaſtrin, ac ideo
 Nummo illo Meletem inſculptum. Altum certe apud
 veteres de ea deductione ſilentium. Condita ab Ama-
 ſtri Heracleæ, ut paullo ante vidimus, Regina hæc
 Lib. XII. urbs *αὐτάρυς*, & ſi Strabonem audimus, ex quatuor
 pagis, Sefamo, Cromna, Cytoro & Tio. Manſit illa
 inde in ditione Heracleenſium, donec ab iis avulſa fuit
 à vicinis Bithyniæ Regibus, ut liquet ex Memnone a-
 Cap. XVII. pud Photium. Celebre vero nomen progreſſu temporis
 inter nobiles Ponti urbes naſta, maxime ſub imperio
 Lib. X. E. Cæſarum, unde Plinio juniore laudatur, *Amactrianorum*
 piſt. 99. *civitas & elegans & ornata, habet inter præcipua opera pul-
 cherrimam eandemque longiſſimam plateam.* Hinc eandem
 ſapientiæ quoque & litterarum ſtudiis floruiſſe, vel ex
 In Pſeudo- Luciano colligas; qui in eam ſe proſectum docet, ut
 manti. ulciſceretur Alexandri illius impoſtoris, cujus hiſtrio-
 niam deſcribit, impietatem, haud paucos ibi ad eam
 rem adjuutores naſtus, & maxime Philoſophos è Timo-
 cratis ſchola. Ut non immerito eandem Urbem ob Phi-
 loſophorum in ea copiam odio proſequeretur hic Pſeudo-
 mantis. Unde etiam factum videas, ut in Urbe flo-
 rente eruditorum copia & litterarum cultu eruditorum
 ac ſapientum apud Græcos Deus & parens HOMERUS
 ære quoque ſignaretur. Quia vero vulgo ille MELES-
 GENES dictus, quaſi fluvii MELETIS filius, qui Smyr-
 nam, ut notum, circumfluit; hinc MEΛHC quoque in a-
 verſa nummi parte expreſſus, nomine etiam ejus addi-
 to. Fruſtra vero ſunt, qui inde aliquam Smyrnæorum
 vel

vel Amastrianorum cognationem quærunt; aut indubium Coloniae deductæ argumentum. Ita alium adhuc notavi nummum, cum in Museo Regio Pariensi, tum in Cimeliarchio Reginae Christinae, qui hinc Homerum iterum signat, cum inscr. ΟΜΗΡΟΣ, illinc vero caput turratum ac epigraphen ΑΜΑΤΡΙC, ut vel inde singulare quoddam hujus urbis in hunc Poëtam studium elucefcatur. Id enim pridem receptum apud Græcos, aut à Græcis profectas urbes, ut etiam extra contententes de ejus natalibus, Templis ac simulacris Ἡρώς ille καὶ Δαίμων, juxta Pythium Apollinem declaratus, coleretur. Hinc & à Ptolemæo Philopatore exstructum huic Heroi Templum, ipse vero decore sedens collocatus: quo habitu superior Smyrnæorum Nummus, ac Marmor paullo ante indicatum eundem repræsentant. Duos certe adhuc Nummos possidet Gaza Christinae Augustæ, hunc ipsum Melesigenem effingentes; unum sub M. Aurelio percussum cum Poëtae capite & inscr. ΟΜΗΡΟΣ sine alia loci nota, saltem quæ hodie possit in eodem legi; alterum ab Ægiensibus cufum Severi temporibus, cum effigie Homerum itidem referente, ut videbatur principi Urbis Antiquariorum, ac Nummi ejusdem quondam possessori Fr. Gottifredi. Neque aliter ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ occurrit non solum in nummis Samiorum sub Commodò & Gallieno signatis, cum inscr. ΠΥΘΑΓΟΡΗΣ ΣΑΜΙΩΝ; sed præterea, ut existimabat idem Gottifredus, in nummo quodam Nicæensium, quem inclytæ Reginae, una cum reliqua sua penu Nummaria addixit. Quid jam referam Urbium ipsarum prærogativas & privilegia iisdem Nummis, tanquam totidem Columnis aut æreis Tabulis, ad posteritatis memoriam prodita? Jus nempe sacri & inviolati soli; suarum legum; Libertatis; Metropoleos aut

Julian. O-
rat. III.

Ælian. Var.
Hist. lib.
XIII. c. 22.

Primatus; Colonia; Aeditus denique & Coronigera; quæ singula tot Nummi Græcarum & Asiaticarum Urbium iisdem largiuntur: ut vel eo nomine fecunda proveniat hæud vulgarium observationum seges, quas alio & peculiari loco trademus? Quid dicam erecta in iisdem Urbibus Opera; Tempia; indictos solemnnes earundem Ludos & publicos Conventus; Societates; Concordiam; Fraternalitates denique, quæ in iisdem commemorantur? Quid singularum jam Urbium aut Provinciarum Præsides, Proconsules, Sacerdotes, Asiarchas, Scribas, aliosque Magistratus vulgo etiam non obvios, cuius generis unum hic exemplum & illustre quidem iuvabit in medium adferre, elegantem nempe Smyrnæorum Nummum, in nupera collectione Cl. Gallix antiquarii, ejusdemque utriusque nostrum amicissimi Seguini occurrentem, cum inscript. Σ Μ Υ Ρ Ν Α Ι Ω Ν Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Σ.

Vides in anteriori parte caput turritum, consuetum Urbium symbolum, in averfa vero figuram muliebrem at velatam stantem cum calathò in capite, & Victòria in sinistra. Hanc vero Vestæ seu Εστίας figuram facile crederem, quæ in Græcarum urbium Prytaneis colebatur, & cuius simulacrum in iisdem erigi solebat, juxta Pindari Scholiastem; Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Α Φασὶ λαχρῆν τῷ ΕΣΤΙΑΝ, παρ' ὅσων ἀστ. πόλεων ΕΣΤΙΑΙ ἐν τοῖς ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΙΣ ἐθιδρωται. P R Y T A N E A dicunt sortitam V E S T A M, unde Urbium Vestæ in P R Y T A N E I S statuebantur. Hinc primus etiam Vestæ in urbibus illis Græcis
aut

In Od. xi.
Nem.

aut Asiaticis cultus; unde Cyrus Sardes victor ingressus, primum Vestæ, dein Jovi, aliisque Diis rem sacram fecisse apud Xenophontem legitur; ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν Instit. Cyr. lib. vii.
 ἐκ τῆς πρώτης ἐστία ἔδυσεν, ἐπεὶ τὰ Διὶ Βασιλεί, καὶ
 αἱ πρὸ ἀλλῶ θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγήθησαν. *Quum ingressus esset, PRIMUM VESTÆ rem sacram fecit, deinde Jovi Regi, & si cui alteri Deo Magi sacrificandum indicarent. Neque vero negotium facessent adscripti nummo Smyrnæorum ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ, quales passim in Græcis Urbibus præter Athenas existisse, ut Rhodi, Milet, Tenedi, Argis, Thasi, Mytilenis, Ephesi, erudite ad Athenæum notat ὁ πᾶνυ Casaubonus. Apud Rhodios certe summum fuisse eo nomine magistratum, & pleno cum imperio observo ex insigni cam in rem Appiani loco, οἱ μὲν δὲ τὸ Ἀλέξανδρον ἐκ τῶν εἰλοντο σφίσι Πρυτανῶν, Bell. Civil. lib. iv.
 ἅπερ ἐστὶν ἀρχὴ παρ' αὐτοῖς μάλιστα αὐτοκράτωρ. *illi vero ea de causa Alexandrum elegerunt sibi PRYTANEM, qua apud eos dignitas omnium maximam habet auctoritatem. Inde vox illa Πρυτανῶν, qua Appianus utitur, ab Ecclesiasticis scriptoribus, & à Gregorio Theologo non semel de Deo omnia moderante dicta, ut in funere sororis Gorgoniæ, τὸ θεῶν Πρυτανῶν.* Cæterum prædictis modo urbibus addendi jam Smyrnæi, ut arguit hic Nummus; & firmat insuper tum decretum Smyrnæorum de renovando Fœdere cum Magnesiis, ubi horum Legati dicuntur à Senatu invitandi In Marm. Arundelk. pag. 24. *ἐπι ξενισμὸν εἰς τὸ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΝ, ad hospitales epulas in PRYTANEUM: tum ipse Smyrnæus Aristides, qui alicubi (quod ad Smyrnæorum Marmor præterit notare Cl. Seldenus) se inter eosdem Patriæ suæ Prytanes nominatum docet; εἶπεν δὲ δέχα μισθῶν κατ' ἑκάστου τὸ γέροντος* Serm. Sæas. v. p. 608.
 ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΙ προσβάλλετό με ἡ βασιλὴ δύσιν καὶ τελῶν
 ἑκαπένητων. *cum haberentur hoc tempore Comitibus PRYTANEAI,**

494 DISSERT. QUINT. DE PR. ET USU NUM.
NEA, nominavit me Senatus, duobus vel tribus subscriben-
tibus. Et hæc ferme præter institutum hoc loco, quæ
cum præclaris Nummorum id genus argumentis, ad
alias sedes, & Geographicas imprimis locorum obser-
vationes ablegamus. Ad alia enim jam hic nobis trans-
eundum, juxta institutæ hujus commentationis legem.
Quamquam, aut me animus fallit, aut quæ vel hac
Dissertatione sumus hæctenus complexi, ad sanandam
eorum cœcitatē abunde sufficient, qui in priscis Græ-
corum Nummis nullam aut exiguam lucem ad Histo-
riam antiqui ævi illustrandam vident.

DIS.